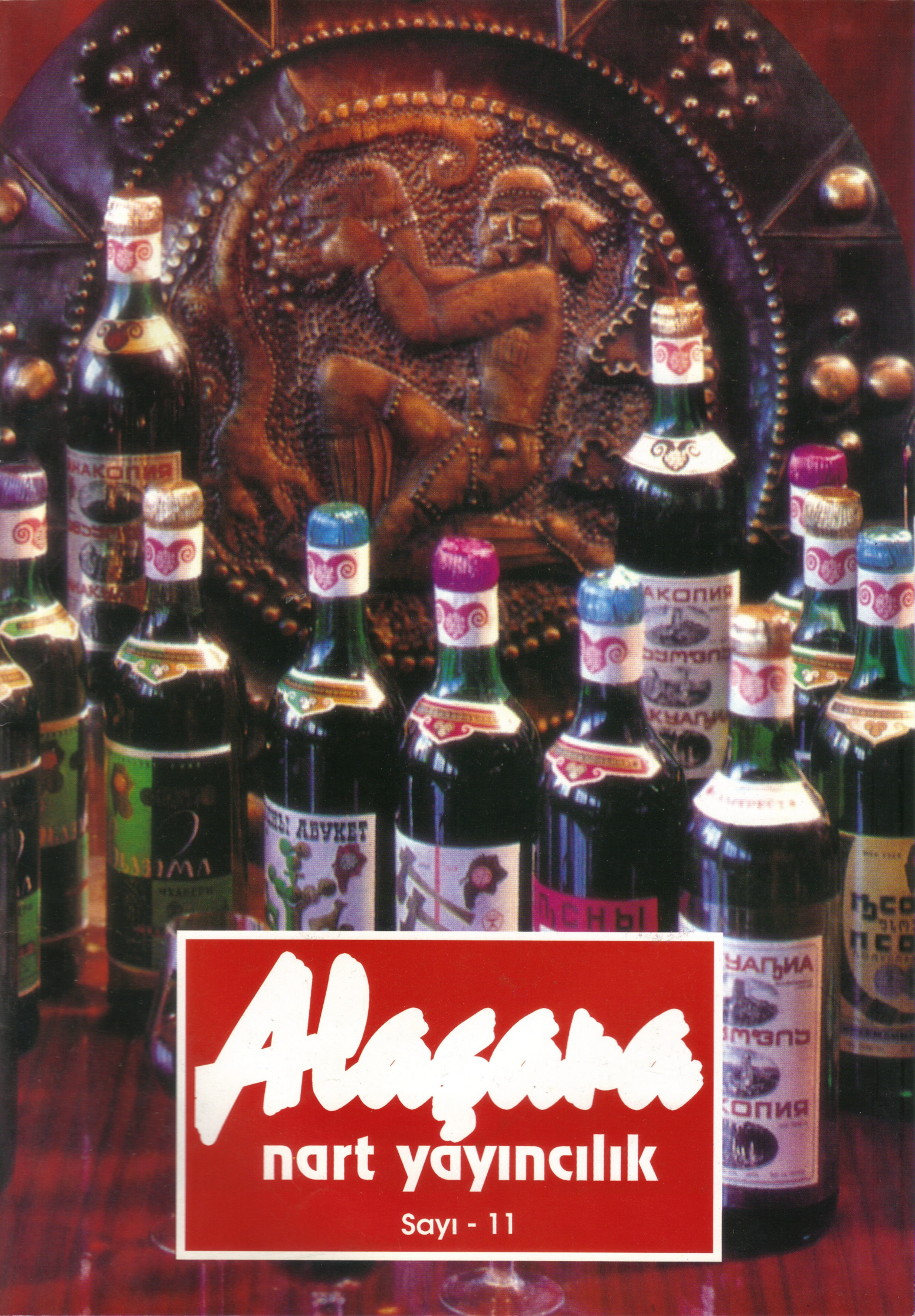

Alagana

nart yayıncılık

Sayı - 11

SIEMENS

ŞİTAY ELEKTRİK SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

KABLolar

N Tipi Kablolar

F Tipi Kablolar

Y Tipi Kablolar

Telefon Kabloları

Özel Kablolar

ISO

ERKABLO

ŞİTAY

0.6/1 kV PVC ve
XLPE İzoleli
Kablolar

3.5/6 kV PVC ve
XLPE İzoleli
Kablolar

5.8/10 kV PVC ve
XLPE İzoleli
Kablolar

8.7/15 kV PVC ve
XLPE İzoleli
Kablolar

20.3/35 kV XLPE İzoleli
Kablolar
Lastik Yalıtkanlı
Kablolar

ISO

DEMİRER KABLO

ISO

Surtel

Büyük Hendek Cad.

Kule İş Merkezi

No.: 29/11-12-13

Karaköy - İstanbul

Tel.: (0212) 293 18 01(4 Hat)

Fax: (0212) 252 29 97

M.A.P

Alaşara

nart yayıncılık

Sahibi ve Sorumlu Yazışleri Müdürü
nart yayıncılık adına
Hayri ERSOY

Genel Yayın Yönetmeni
Ünal CUĞ

Yayın Kurulu
Murat PAPŞU, Yeşim ATRİŞ-PHA
Ekrem BAT, Semih S.DAĞISTANLI,
Özalp GÖNERALP, Zehra AÇICBE,
Rengin YURDAKUL, Ahmet ÖZEL,
Safet ÖZTÜRK, Berat B. BİR

Abhazya Temsilcisi
Oktay BÜYÜ (C'koatua)
Kabardey Balkar Temsilcisi
Tijin CUREY

Almanya Temsilcisi
Khumsac-pha Nurten KUM
Moskova Temsilcisi
Yalçın KARADAŞ (K'eref)

Kahire Temsilcisi
Prof.Dr. Muhammed HARP
(Ezher Üniversitesi)

Ankara Temsilcisi
Yağanraa İffet ÖZVERİ
Eskişehir Temsilcisi
Nehuşe Nuri TANDOĞDU

Samsun Temsilcisi
Ajans Abrek

Düzce Temsilcisi
Ayeg-pha Gülsüm AYAS
Hendek Temsilcisi
Gum-pha Özgül ERCAN

Adapazarı Temsilcisi

Pıt-pha Aylin YILDIRIM

Kartal Temsilcisi

Khoats-pha Arzu ÖZKURT

Kaynarca Temsilcisi
Sezgin ŞILAR

Yönetim Yeri

Güneşlibahçe Sk.41/8
Yazıcı Han, Kadıköy-İSTANBUL
Tel: (0216) 418 67 32
Fax: (0216) 418 67 32

Fiyatı: 200.000.-TL
Yıllık Abone Ücreti
Yurtiçi: 2.000.000.-TL
Yurtdışı 50 DM veya 30 \$
DİKKAT!

Abone için Postaçeki Hesap No:
673612 (Hayri Ersoy)
Abonelik için, bir postaneden yukarıdaki
hesap numarasına 2.000.000.-TL
yatırmak yeterlidir.

Merhaba Değerli Okuyucularımız!

Uzun bir ara sonunda işte yine birlikteyiz. Bu sayımızda ilginizi çekeceğini sandığımız konularla karşınıza çıkıyoruz.

Derginiz *Alaşara* olarak, çıkmaya başladığımızdan bu güne ısrarla yayınladığımız çeviri ağırlıklı yazılarımızı bu sayıda yine sürdürüyoruz. Ayrıca Diaspora yaşamımızdan tarihsel kesitler içeren yazılarımız var.

Alaşara, bir çok kez bu sütunlarda da belirttiğimiz gibi, hiçbir kurum, kuruluş ve şahsın tekelinde olmanın özgürlüğünü yaşarken, bu özgürlükten kaynaklanan sahipsizliğin de sıkıntılarını çekmektedir.

Okuyucularımız bizden, derginin periyodunu aksatmamamızı istiyorlar. Dergilerini zamanında almak tabi ki onların en doğal hakkı. Ancak Türkiye'de, arkasında holdingler bulunan ve tirilyonlarla promosyon dağıtan gazete ve dergiler yaşama savaşı verirken ve her gün bir kaç dergi ve gazete yayın hayatına "imkansızlıktan" son verirken *Alaşara*'nın reklam bile almadan (alamadan), yalnızca **nart yayıncılık**'ın olanaklarıyla bir yılını doldurmuş olması küçümsenmemelidir.

Yola çıkarken, tıpkı **nart yayıncılık**'ın kitaplarında olduğu gibi kaliteyi esas alarak başladık. Tüm dünyada teknolojik olanakların bu denli arttığı bir dönemde deve kuşu gibi kafamızı kuma gömerek, "kağıt da önemli değil, baskı kalitesi de önemli değil" diyemedik. Olanaklarımızın üzerinde bir çabayla

dergimizi okuyucumuza en iyi şekilde sunmaya çalıştık. Ayrıca fiyatımızı da hemen herkesin abone olabileceği bir sınırdan tuttuk.

Tüm bunları yaparken şunları düşünmüştük: Kafkas kökenli insanlarımız, öksüz bırakılan kültürlerine sahip çıkabilmek için platform arıyorlar, *Alaşara* dergisi onlar için iyi bir platform teşkil edebilirse, derginin yaşaması için ellerinden geleni yaparlar, abone olurlar, ilan ve reklam verirler, bizler de bu destekle hem bilgi hem de teknik kalitemizi düşürmeden yayın hayatımızı sürdürebiliriz...

Türkçede bir atasözü vardır: "evdeki hesap çarşıya uymaz", diye. Nitekim evdeki hesabımız, üzüntüyle belirtmeliyiz ki çarşıya uymadı. Abone sayımız hala çok düşük sayıda, reklam ve ilan alamıyoruz. Bu arada maliyetler de oldukça yükseldi. Yıllık abone ücreti 300 bin lira iken abone olan hemşerilerimize (aboneliklerini yenilememelerine rağmen) bağlantımızı koparmamak için hala dergi gönderiyoruz. Gücümüzün yettiğince de göndereceğiz.

Son olarak, değerli abonelerimize buradan bir destek çağrısı yapıyoruz, bu çağrımıza kulak vermelerini ve Diaspora'daki kültürel bir boşluğu doldurduğuna inandığımız *Alaşara*'nın yaşaması konusunda hassasiyet göstermelerini rica ediyor, sevgi ve saygılar sunuyoruz.

Unutmayın, yarın birçok şey için geç olabilir.

Hosçakalın!..

İçindekiler

Kısaca.....	4
Balkanlardan Kafkaslara Halk Şarkıları...	6
Esintiler (şiiirler).....	9
Çeçenya, Kremlin'in Savaşı.....	10
Windsor'da Bir Haftasonu (Röportaj).....	15
Khibla Gerzmava ve Göç Şarkıları.....	17
Uluslararası Bir Organizatör: Sue Wake.....	19
Zaferler de Unutulur, Çekilen Acılar Gibi...	20
Habitat II: Bir Deneyim Ve Öğrettikleri.....	22
Birliğe Doğru.....	28
İmam Şamil'in Doğumunun 200. yılı Anma ve Kutlama Etkinlikleri.....	30
Tanıkları ve Evraklarıyla Bir Uzunyayla Belgeseli.....	32
Yaşayan Kùltürler: Almanya'da Yaşayan Friz Halkı ile Friz Dili.....	35
Kolkhide ve İskitler.....	36
Türkiye'de Kardeşkent Uygulaması	38
Adiğel Literatüründen Kısa Kısa	42
Bir Çeçen Öyküsü.....	43
Yaşayanın Kaleminden Köy Enstitüleri ...	44
Kafkasya'dan Anadolu'ya Lazlar.....	46
Sovyet Sonrası Rusya'da Kuzey Kafkasya Hakkında Yapılan Sosyolojik Araştırmalar ...	50
Tükenişin Romanı: Son Ubih.....	54
Lak Efsaneleri	55
1953'ten Günümüze Dergiciliğimiz.....	56
Kar Adamı Yeti Kafkasyalı mı?.....	58
Korkunun Anlamını Bilmeyen Halk.....	61
Son Dakika Haberleri.....	63

Bu resim 25.8.1934 tarih ve Suat Sadık imzası ile Adil Doğan adlı şahsa verilmiş. Onu bir sahafta bulduk.

Altıkese (Low Kıt)'da 18.3.1937 yılında 45 nolu senetle mütesselsel kefaletli olarak borçlananlar: (Üst sıra soldan) Ajiy Abubekir, K'ok'a İslam, Kvsal İzzet, Şowgua Abidin, Bij Ziya, Şıkua Harun; (orta sıra soldan) K'ok'a Muhammetgeri, Gımcı Reşit, K'ok'a Emir, Varbi İzzet, Kvsal Bahri; (alt sıra soldan) Kvulbek Nuh, Kvsal Aptullah, Cenimbey Ahmet, Kup Şuayip, Kvulbek Mehmet.

FOTOĞRAFLAR YALAN SÖYLEMEZ! GEÇMİŞİMİZİ BİR “DİASPORA FOTOĞRAFLARI” KATALOĞUNDA TOPARLAMAYA VAR MISINIZ?

Oluşturmayı düşündüğümüz 5.000 fotoğraf-
lık albüm için; köyünüzden, ailenizden, geçmi-
şinizden eski ve yeni fotoğraflarınızı bize gön-
derin, onlara albümümüzde yer verelim. Bu
sayede her an kaybolma tehlikesi olan eski,
yeni fotoğraflarınız ölümsüzleşecek ve sizdeki
orijinali kaybolursa bile artık kataloğumuza çıkan
her fotoğraf tarihe mal olacak.

Fotoğrafları bize nasıl ulaştıracaksınız?

1. Postayla , iadeli teahhütlü olarak
gönderebilirsiniz.
2. Elden *Alaçara* dergisinin Kadıköy'deki
bürosuna bırakabilirsiniz.
3. Temsilcilerimize verebilirsiniz.

Not: Daha geniş bilgi isteyenler,
(0216) 418.67 32 numaralı telefonumuzu
arayarak bilgi alabilirler

19. yüzyılda Karachaylılar (K. Tekeyev, Karachayevtsı; Balkartsı adlı kitaptan) Bize Sn. Ufuk TAVKUL ta-
rafından ulaştırılmıştır. Bu fotoğraf eğer değeri-
lendirilmeseydi, bu insanlar çoktan unutulup gitmişti.

Kısaca

Mehmet Yağan, Mahir Açba, Bahri Kvsal, Fuat Loğlaroğlu ve Zeki Loğ. Fotoğrafta yer alanlardan yalnızca Fuat Loğlaroğlu (ayakta sağda) hayatta. Diğerleri çoktan ebediyete göçmüş. Birlikteliklerini bu fotoğraf ölümsüzleştiriyor.

FOTOĞRAF ALBÜMÜ

Geçmişten günümüze diasporadaki yaşamımızı yansıtan fotoğraflardan oluşan çok geniş bir fotoğraf albümü hazırlıyoruz.

Alaşara dergisinin yaptığı bu geniş kapsamlı çalışma için tüm hemşerilerimizin katılımını bekliyoruz. Bu çalışmaya aile albümünüzde bulunan her türlü resimle katılabilirsiniz. Resimleriniz, kopyaları alındıktan sonra size geri iade edilecektir. Kaybolma, yokolma riski olan bu değerli resimleriniz, kataloğumuz sayesinde ölümsüzlüğü yakalayacak ve gelecek nesillere ulaşacaktır. Daha fazla bilgiyi dergimizin (0216) 418 67 32 numaralı telefonundan bilgi alabilirsiniz

ERMENİ CEMAATİNE TÜRKÇE GAZETE

Türkiye'deki Ermeni cemaati Türkçe bir haftalık gazete çıkarmaya başladı. Gazete, Cuma günleri yayınlanıyor ve iki sayfalık bir de Ermenice ek veriyor.

Türkiye'de yaşayan Ermeni cemaatinin güncel yaşamı ile ilgili haberlerin yanında, yorum ve eleştiriler, sosyal ve kültürel yaşamdan kesitler veren gazetenin adı "Agos".

DÜZCE KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ OLAGAN GENEL KURULU

Geçtiğimiz yıl, özellikle "Avrasya" gemisinin kaçırılması olayıyla ilgili olarak, dönem dönem adından söz ettiren Düzce Kuzey Kafkasya Kültür Derneği yeni sezon çalışmaları öncesinde genel kurulunu yapıp yeni yönetim kurulunu belirledi.

06. 10. 1996 tarihinde yapılan genel kurulda yeni yönetim organları şöyle oluştu:

YÖNETİM KURULU

Asil Üyeler:

Mustafa KAVAKLI
Derya TAYMAZ
İlhan CANBULAT
Mustafa AYDIN
Musa TOK
Şamil TURAN
İbrahim KELEŞ

Yedek Üyeler:

Zafer ALTHIŞIK
Salim C. ÖZBEK
Mustafa ÇAKMAKLI
Turgut SEVGİ
Zeki ŞAHİN

DENETLEME KURULU

Asil Üyeler:

Nahit ELMAS
İlhan AY
İsa TOK

Yedek Üyeler:

Suat KURTOĞLU
Mustafa KESER
İbrahim AY

ONUR KURULU

Sermet ŞHABE
Kazım TAYMAZ
Yaşar D. BATU
Cankat DEVRİM
İzzet AYDEMİR
Aziz ÖZÇELİK
Şefik CEYLAN

Kuzey Kafkasya kökenli hemşerilerimizin yoğun olarak yaşadığı bir bölgenin derneğinin yönetim kuruluna seçilme onuruna erişen değerli yönetim kurulu üyelerine, **nart yayıncılık** ve **Alaşara** Dergisi olarak yeni çalışma döneminde çalışmalarında başarılar dileriz

YAŞAR KEMAL'E DESTEK

ABD'li ünlü oyun yazarı Arthur Miller, 20 ay hapis cezasına çarptırılan Yaşar Kemal'e destek verdiğini ifade eden bir mektup gönderdi. Miller'in ünlü yazar Yaşar Kemal'in evine faksla gönderdiği mektubunda, duygularını "Bu devirde düşüncelerimizi herhangi bir yerde ifade ettiğimiz zaman yasaklanıyoruz. Ne acı bir saçmalık" şeklinde ifade ettiği bildirildi. Miller'in mektubunda, "Sevgili arkadaşım Yaşar, düşüncelerin kitapların aracılığı ile dünyanın her yanından kalpleri ile senin yanında olan insanlar tarafından biliniyor. Eminim hepsi de seni büyük bir saygıyla selamlıyorlardır" dediği kaydedildi.

Kayn.: Ajanslar

BAKÜ-CEYHAN RUSYASIZ OLMAZ

Gürcistan Uluslararası Petrol Korporasyonu Başkanı Georgi Çanturia Bakü-Ceyhan boru hattının gerçekleşmesi için, "Ruslarla işbirliği yapmanız şart" öğüdünü verdi.

Devlet Başkanı Edvard Şevardnadze ile Ankara'ya gelen Gürcü Başkan, "Rusya'nın petrol çıkarları çok iyi korunuyor. Uluslararası Konsorsiyum'da da etkililer. Bakü-Supsa-Ceyhan hattının finansına Rus sermayesini de çekin. O zaman başarılırsınız" dedi.

Bakü-Supsa hattının Türkiye tarafından finanse edilmesi konusundaki kararın Uluslararası Konsorsiyum (AIOC) tarafından verileceğini vurgulayan Gürcü yetkili; "Gürcistan hükümeti olarak biz bu kararda fazla etkili olamayız. Ancak bir uzlaşma noktası bulunacağını sanıyorum" dedi.

Kay.:Hürriyet, 06.04.1996

ÇERKESLER

RADYO NİKOMEDYA'DA

İzmit'te 102.7(FM) frekansından yayın yapan Radyo Nikomedia cuma günleri 19.30-20.00 saatleri arasında Çerkesleri tanıtan programlar yayınlıyor.

Radyo Nikomedia bu programını "Adetleriyle, gelenekleriyle, müzikleriyle ve bilinmeyen bir çok yönüyle Çerkesleri tanımak isterseniz 102.7(FM) Radyo Nikomedia'yı dinleyiniz" sloganıyla tanıtıyor.

Yılmaz Aktan Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'nın da başkanıydı.

MOSKOVA'DA ADİGE KÜLTÜR HAFTASI

Adige Kültür Haftası etkinlikleri Moskova'da gerçekleştirildi. Resepsiyon, dünyanın en büyük otellerinden biri sayılan Rusya Oteli'nde verildi (24 Eylül 1996).

Adige Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Carım Aslan'ın da bizzat katıldığı etkinliklerle hem Ruslara hem de Moskova'da yaşayan ve dünyanın dört bir yanından gelen yabancılara Adige Cumhuriyeti ve Adige kültürü tanıtıldı. Maykop'tan gelen Nalmes Kafkas Halk Dansları Topluluğu ve Kazak Halk Dansları toplulukları gösteriler yaparken, Adige halk sanatları sergisi de büyük ilgi gördü. Avrupa ve Doğu literatüründe Çerkes olarak tanınan halkın Arkeoloji ve Etnografik Sanatlar Sergisi de dikkat çekici etkinliklerden biri olarak hafta programında yerini aldı.

KARTAL'DA GENEL KURUL

Kartal ve civarında faaliyet gösteren Kartal Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği yıllık olağan genel kurulunu 22. 09. 1996 Pazar günü gerçekleştirdi. Buna göre yeni yönetim organları şöyle oluştu:

YÖNETİM KURULU

Asil Üyeler:

A. Latif DEMİRHAN (Bşk)
İbrahim SÖNMEZ (Bşk Yar.)
M. Erol İBAT (Sekreter)
Mahmut ÇINAR (Muhasip)
İrfan HUNCA (Üye)

Yedek Üyeler:

Ahmet YAVUZ
Cihat ARGUN
Mazhar EYİĞÜN
Mahir YILDIZ
İrfan KOBAS

Yönetim organlarına seçilen değerli arkadaşlarımıza başarılar dileriz.

DENETLEME KURULU

Asil Üyeler:

Safet ÖZTÜRK
Mustafa TÜRKÖĞLU
Hüseyin KARABULUT
Yedek Üyeler:
Sami BÜYÜKÖZDEN
Kerem ZENGİN
Senih ALTINIŞIK

DİSİPLİN KURULU

Asil Üyeler:

Nurgül FİDAN
Ömer KARATAŞ
Nurettin EYİĞÜN

Yedek Üyeler:

Abdülmecit BÜYÜKÖZDEN
Şahin ARIKAN
Yahya ATLI

YILMAZ AKTAN'I KAYBETTİK

1988 yılından bu yana Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı üyesi ve 1995 yılından beri de yönetim kurulu başkanlığını yürüten Yılmaz Aktan (Yismeyl) yakalandığı amansız hastalığı yenemeyerek aramızdan ayrıldı.

Yılmaz Aktan 1939 yılında Kayseri'nin Pınarbaşı kazasında dünyaya gelmiş, Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra uzun yıllar çeşitli devlet kademelerinde (Yeşilköy Hava Limanları Müdürlüğü vs.) çalışmış, Trakya Gümrükleri Başmüdürlüğü'nden ayrılıp ticaret hayatına atılmıştı. Kendisine rahmet ailesine başsağlığı dileriz.

Kafkaslardan Balkanlara Halk Şarkıları

Hava Karadaş, Muammer Ketencoglu ve Berk Özbek eşliğinde Çerkes (Adige) şarkılarını seslendirdi.

"İçli sevda türküleri, çaresizlikle kuşatılmış ninniler, ağıtlar, doğa türküleri ve iç gıcıklayıcı şakalaşmalar... İşte bir zamanlar bunlar vardı; ve savaşlar... Ve savaşlar, hem o zaman ve hem de şimdi var; üstelik bugün türkülerle karşı da adı konmamış bir savaş var. Nicedir unuttur olduk bu yüzden onları. Oysa onlar kardelen çiçekleri gibi gizli gizli hayatlarını sürdürüyorlar. Belki geçmişe göre biraz daha zahmetli bir eşelemeyle çıkverecekler toprağın yüzüne..." diye başlıyor. "Muammer Ketencoglu ve Arkadaşları'nın "Kafkasya'dan Balkanlara Halk Türküleri" adlı konserinin tanıtım broşürünün önsözü.

Merak ettik; farklı coğrafyaların, farklı inançların, farklı milliyetlerin insanların türkülerle bir araya getirildiği gecenin atmosferini ve, biz de gittik Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'ndeki konsere.

Bosna'dan başlayıp Arnavutlukla devam eden, Makedon, Bulgar, Rus, Macar, Hırvat, Romen, Çerkes

(Adige), Ermeni, Kırım(Tatar), Çingene, Yahudi ve Rum halk şarkılarıyla zirveye ulaşan konserde müzik severler belki de uzun yıllar belleklerinden silinmeyecek bir gece geçirdiler. Bu arada program dışı bir

konser veren Çeçen sanatçı da beğeni topladı.

Birbirleriyle düşman edilmeye çalışılan dünya halklarının şarkılarda birbirlerine aslında ne denli yakın olduklarını geceyi yaşayanlar bir kez daha gördüler.

Geceden kulaklarımızda kalan bir Bulgaristan (Pazarcık) şarkısını mırıldanıyor ve Muammer Ketencoglu ile arkadaşlarını bir kez daha kutlayıp, organizasyonu gerçekleştiren Kadıköy Sahaf Kafe'ye yeni organizasyonlarında başarılar diliyoruz.

Kantat Me Mamo (Pazarcık Şarkısı)

-Anne beni ağır bir düğüne çağırdılar.

Ağır bir düğüne.

İlk aşkuma sağdıç olayım diye,
İlk sevdama

Öğret bana yaşlı annem,

İlk aşka nasıl sağdıç olunur?

Hangi gözlerle ona bakayım?

Hangi ağızla ona konuşayım?

-Yaşlı anneni dinle oğlum;

İlk aşka sağdıç olunmaz.

Çünkü yer yarılr;

Ve ikinizi içine alır.

İlk aşka sağdıç olunmaz.

İlk aşka ilk sevdaya

ŞARATIN SAMSUN'DAYDI

Davet edildiği 34. Samsun Milli Fuarı Halk Dansları Festivali'ne katılan Şaratın ekibi festival sonunda yapılan yarışmada birinci oldu 33 kişilik bir kadroyla Türkiye'ye gelen ekip 16-26 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşen festivalde toplam 10 gün boyunca konserler verdi. Ekibin Türkiye'ye getirilmesini sağlayan Osman Yılmaz'a Samsun K.K.K.D. de yardımcı oldu. Dernek Başkanı Jülide Erdoğan ise ekibe ekonomik destek sağlanması amacıyla dernek ve kurumlarla işbirliği yaparak diğer şehirlerde de konser organizasyonları hazırlattı. 27 Temmuz'da Samsun'dan ayrılan ekip önce İnegöl daha sonra da İstanbul'da konserler verdikten sonra Abhazya'ya döndü.

Çemişo Abdülkadir - Samsun

ÇİFTER ÇİFTER GELİYORLAR

Mali Müşavirimiz ve Kartal K.K. Derneği yönetim kurulu üyesi Safet Öztürk ve Ayşe Öztürk'ün ve Pendikli hemşerilerimiz Deniz - Ayten Yağan çiftinin nur topu gibi ikizleri dünyaya geldi. Demografik sorunumuzun bir an önce çözülmesi (!) için gösterdikleri çabadan dolayı her iki çifti de kutlar, yeğenlerimiz, Janbek, Abrek Öztürk (Birant) ve Demet, Buket Yağan(Yağan)'a sağlık ve sıhhat dolu bir ömür dileriz.

**TÜRKİYE'DE ÖĞRENİM GÖREN KAFKASYALI ÖĞRENCİLER
ŞAMİL VAKFI'NDA BİR ARAYA GELDİ**

Kafkasya'dan gelip yüksek öğrenimlerini Türkiye'de sürdüren öğrenciler Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'nın düzenlediği toplantıda bir araya geldiler. Ağırlıklı olarak Dağıstan ve Çeçenistan uyruklu öğrencilerin oluşturduğu öğrenci grubuna Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı bir yemek verdi. Yemekten sonra öğrenciler duygu yüklü konuşmalar yaptılar. Konuşmaları saatlerce süren otantik Kafkas halk dansları izledi.

GEÇMİŞ OLSUN

Kültürel etkinliklerimizin adeta sembolü haline gelen Resmiye Abla (Resmiye Hacı) bir kaza sonucu düşerek sakatlandı. Uzun süre Beykoz SSK Hastanesi'nde tedavi gören Resmiye Hacı taburcu edildi ve evinde sağlığına kavuşmayı bekliyor.

Ayrıca Cengiz Gül ve Eşi İzmit Yakınlarında bir trafik kazası geçirdiler. Büyük bir kazayı küçük hasarlarla atlattan Gül ailesi de hızla iyileşiyor. Resmiye Abla'ya ve Gül ailesine acil şifalar diliyoruz.

AVRASYA DAVASI SÜRÜYOR

Türkiye'de son yılların en çok konuşulan ve medyada en fazla yer alan olaylarından biri olan Avrasya Feribotu'nun kaçırılması olayının iddianamesi İstanbul Devlet Güvenlik Savcısı tarafından açıklandı.

Bilindiği gibi bir grup Kafkas kökenli genç Çeçen davasını dünyaya duyurmak amacıyla Rus yolcuları taşıyan bir Türk feribotunu kaçırmış ve İstanbul Boğazı girişinde teslim olmuştu.

İddianamede eylemcilerin gemi kaçırmak, rehin almak, patlayıcı madde taşımak ve gizli örgüt kurmak suçlarını işledikleri savunularak, sanıklar için 22 ila 42 yıl hapis cezası istendi.

Eylemciler ilk mahkemeye, Çerkeska giymelerine izin verilmediği gerekçesiyle gelmediler.

Şüphesiz, sonucunu geniş bir kamuoyu kitlesinin merakla beklediği davaya önümüzdeki günlerde devam edilecek.

ZAFER NAKLIYAT

YURTIÇI - YURTDIŞI NAKLIYAT

Cihan Zafer

Malınızı

**Zamanında ve güvenli olarak yerine
ulařtırmak sizin için önemliyse;
“doğru adres”tesiniz**

Tel : (0212) 512 78 17 - 527 08 63 Fax : (0212) 526 23 62

Muradiye Caddesi Hayyam Pasajı kat: 3/304

SİRKECİ - İSTANBUL

Esintiler

SON ATLI

Tanıktır bu olaya
Yeryüzünde olup biten
Her şeye tanık olan
Ama hiçbirini anımsamayan
Güneş, ay, yıldızlar
Bir de Karadeniz'le Kafkaslar.

1864 yılının mehtaplı bir gecesi
Bir atlı tırmanıyordu Kafkaslara
Başında kalpak, sırtında yamçı,
Bir düzlükte indi atından
Uzanıp yattı,
Toprak kokusu, su sesi
Yaprak hışırtısı arasında
Düşüncelere daldı
Yüreğinde yenilginin acısı.

Yüzlerce yıl süren savaş bitmiş
Göç başlamıştı şimdi
Anayurdunda son gecesi.
Eline mızıkasını aldı
Çalıp oynadı saatlerce,
Kan ter içinde kaldı
Döndükçe parlıyordu ay ışığında
Belindeki Çerkes kaması,
At oynatma havası çalıp
Atını oynattı sonra,
Ağıtlar söyledi, gözyaşları içinde
Yorgunluktan uyuyakaldı.

Toparlandı şafakla birlikte
Bir yaprak koparıp çiğnedi
Ağzında toprak eritti
Bir avuç su içti üstüne
Son yemeği yedi bu,
Atının üstünde boynu büyük
Yavaş yavaş indi
Kafkasların yamacından Karadeniz'e
Tuapse bir mahşer yeri
İnsanlar toplu olarak
Öz yurtlarından sürülüyordu
Her şeyden umut kesilmişti
Tha bile görünürde yoktu.
Gemilere bindiriliyordu halk
Kadın, erkek, çocuk
Yüzlerinde acı ve şaşkınlık
Binmeden önce
Osmanlı'ya giden gemiye
Atının kulağına eğilip dedi:
Bundan sonra yaylalarda
Bir yılki gibi özgürce yaşa.
Sonra

Gözlerinden öpüp başını okşadı
Sağına dostça vurup uzaklaştı
Kımıldamadı at yerinden
Gemiye dönmüş sahibine bakıyordu
Sahibi de ona,
İkisinin de gözlerinden yaşlar akıyordu.

Gözden kaybolunca gemi
Yaklaştı ata bir Rus askeri
Yelesinden tutup birşeyler söyledi
At anlamadı
Ama itiraz da etmedi
Yürüdü gitti askerin ardından.

Dağlara son kez bakan
Gözü yaşlı dalgın yolcunun
Omuzuna dokundu kaptan
Birşeyler söyledi
Hiçbir şey anlamadı yolcu
Ama itiraz etmedi
Yürüdü gitti kaptanın ardından. (1979)

Yaşar Bağ
Gülümse (şiir kitabı)
Nart Yayıncılık-1993

KALANLARA*

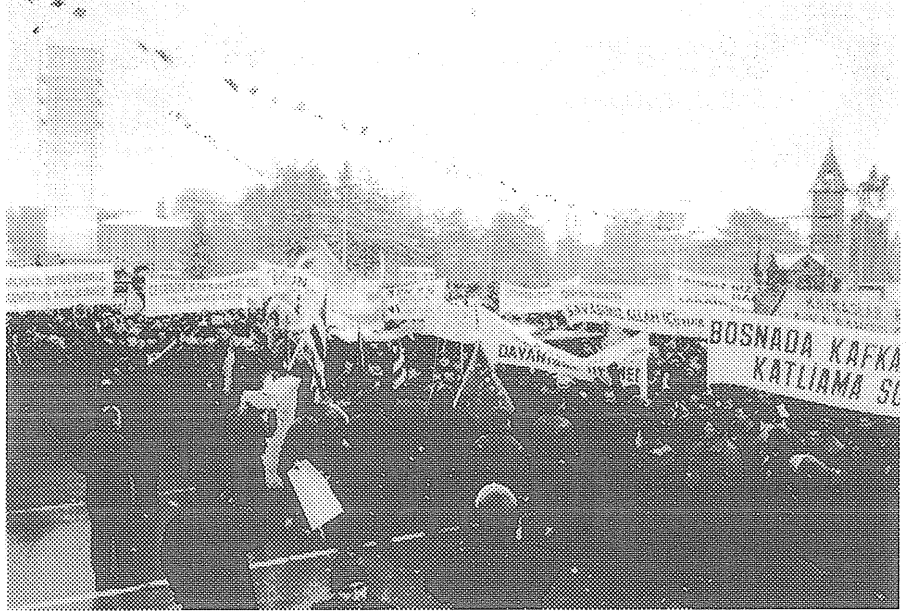
Varsın süslemesin duvarlarımızı resimlerimiz
Ad olmasın çocuklarınıza isimlerimiz.
Söylenmesin arkamızdan türkülerimiz
Tek bir isteğimiz var kalanlardan
Bazen bir çocuğun gözyaşlarında
Bazen soğuk bir kış gecesinde
Bazen bir ilk bahar güneşinde
Görün bizi
Soluklayın özgürlüğü yerimize
Unutmayın!
Bir gece köy meydanında
Tam düğün ortasında
Bulun bizi
Soluklayın özgürlüğü yerimize
Unutmayın!
Kimi bir martı çığlığında
Kimi bir kar tanesinde
Kimi bir mızık sesinde
Duyun bizi
Soluklayın özgürlüğü yerimize
Unutmayın!
Yaşayın, bizi anın
Bir an bir nefes
Unutmayın!
Gençliğimizi
Umutlarımızı
Yürekliliğimizi
Unutmayın!...

*Bu şiirin şairini tüm çabalarımıza karşın tesbit edemedik. O nedenle de adını yazamıyoruz. Bizi affedeceğini umuyoruz.

ÇEÇENYA, KREMLİN'İN SAVAŞI

Marie Mendras*

Rus ordusu, 1994
Aralık ayından
bu yana,
bombardımanlara
ve topçu birliklerinin
ateşine ara vermedi.
Taraflar ağır kayıplar
vermeye devam ediyor.
Çünkü Çeçen direnişi,
Rus ordusunun işgal
ettiği başkent
sokaklarının her
noktasında devam
ediyor. Çeçen
savaşçılar, finansman,
insan gücü, moral güç,
teknik üstünlük
açısından kıyaslanama-
yacak bir orduya
karşı, şehirde ve kırsal
yörelerde uzun bir
gerilla ve yıpratma
savaşına
hazırlanıyorlar.

Rusya'nın Çeçenistan'ı işgalini Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan Kafkas Kökenliler mitingler düzenleyerek sık sık protesto ettiler. Fotoğraf Kayseri Kafkas Derneği'nin düzenlediği mitingde çekilmiştir.

Başkan Yeltsin ve Moskova yönetimini elinde bulunduran küçük bir grup, geçen sonbaharda, Rusya'nın en hassas, en sorunlu bölgesi Kuzey Kafkasya'da küçük bir devlet olan Çeçenya'yı vahşice vurmaya karar verdi. Ordunun aşırı derecede moral-siz, dağınık, hazırlıksız ve kadrosunda eksiklikler bulunduğu sırada, en önemli askeri güçlerini bu iş için görevlendirdiler.

Çatışmalar devam ediyor. Çeçen direnişi daha da arttı ve Rusya, askeri güç kullanmadan bu küçük ülkeye hakim olamayacaktır. O halde, Rusya'nın imajına gölge düşüren ve hassas kurumsal dengeleri sarsan bu savaş, ne için? Rusya'nın güneyba-

tısında yaşayan bu küçük Müslüman halka saldırı ne için?

Savaş devam ediyor:

Rus ordusu, 1994 Aralık ayından bu yana, bombardımanlara ve topçu birliklerinin ateşine ara vermedi. Taraflar ağır kayıplar vermeye devam ediyor. Çünkü Çeçen direnişi, Rus ordusunun işgal ettiği başkent sokaklarının her noktasında devam ediyor. Çeçen savaşçılar, finansman, insan gücü, moral güç, teknik üstünlük açısından kıyaslanamayacak bir orduya karşı, şehirde ve kırsal yörelerde uzun bir gerilla ve yıpratma savaşına hazırlanıyorlar.

Rus ordusu Grozni'de sıkı yönetim uyguluyor. Durumunu

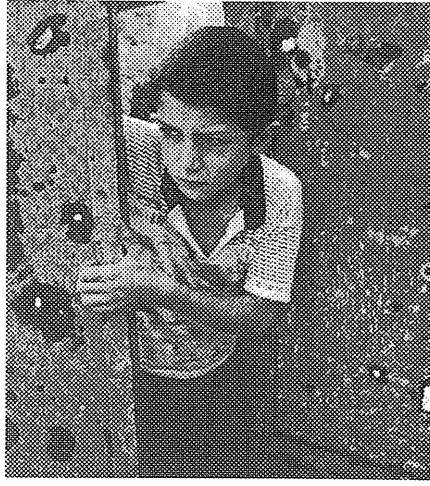
*Uluslararası Bilimler ve Araştırmalar Merkezi (CERİ) görevlisi Marie Mendras'ın bu makalesi, Esprit dergisinde yayımlanmıştır. Marie Mendras, "Tchetchenie, la guerre du Kremlin", Esprit, no: 7 s.111-119.

korumak ve cephe gerisiyle iletişim kurabilmek, levazım desteği alabilmek için buna aralıksız devam etmek zorunda. En ufak bir gevşeklik veya askeri kuvvetlerin azalması durumunda, sürekli tetikte olan Çeçen güçlerden, geri hatlarına baskın yeme si kaçınılmazdır.

Bu uzun işgal hareketi, ayrıca Çeçenya'nın kuzeyindeki iki küçük devlette; İnguş ve Dağıstan'da, düşman bölgesinin önünde cephe kurmayı, ordunun geçiş yollarını tutmayı gerektirmektedir. Başkan Yeltsin, İnguş ve Kuzey Osetya'nın bir bölümünde yeniden olağanüstü hal uygulanmasını emretti. Çünkü, unutmamak gerekir ki, Kuzey Kafkasya, 1992 sonbaharında ağır bir krizle çalkalanmıştı. O zaman, şiddetli çarpışmalar yaşanmış; Kuzey Osetya'nın Prigorodni yöresindeki İnguşlar, İnguş Bölgesi'ne sığınmak için Osetya'yı terketmek zorunda kalmışlardı. Binlerce İnguş mülteci olmuştu. Olağanüstühal uygulaması, o zamandan beri devam etmekteydi.

Gözlemciler, Rus ordusunda moral bozukluğu olduğu, asker ve subayların isteksiz davrandıkları konusunda birleşiyorlar. Çok kötü hazırlanmış bu hareket, savaşın hedefinin belirsizliği, kötü teçhizatlanmış ve eğitimsiz askerler, ordunun özgüvenini ve direncini yok etmektedir. Kumandanların zayıflığı, özellikle koordinasyon bozukluğu sıkıntılara eklenince, askeri operasyonların felaket bilançosu ortaya çıkıyor.

Grozniyi "almak", Çeçenya'nın küçük bir kara parçasını işgal edip Rus bayrağını başkanlık sarayına dikebilmek için; ordu, yoğun bir bombardımana, şiddetli topçu ateşine girişmek, bu uğurda kırk bin askeri görevlendirmek zorunda kaldı ve Şubat ayı ortalarında yapılan, resmi olmayan son açıklamalara göre, bunların birkaç binini kaybetti. Grozni gibi birkaç şehir ve köy de sistematik bir şekilde yıkılıp ya-

Dünyadaki bütün savaşların birinci derecede madurları çocuklar. Oysaki onlar okula gitmek, temiz ve düzenli parklarda oynamak gü lüp eğlenmek istiyorlar.

kıldı. Gözlemciler, başkent halkını kentten boşaltmak "Cephe bölgesini arındırmak" için yeni askeri önlemler alındığını ve Rus kuvvetlerinin yıkıcı saldırılarının arttığını belirtiyorlar. Sivil kayıplar (ölü ve yaralı), artık on binlerle ifade ediliyor.

Yapılan tahribat, bu küçük devletten kaçıp Kuzey Kafkasya'nın diğer bölgelerine sığınan yüz binlerce Çeçen ve Rus mültecinin, uzun süre orada kalacağını gösteriyor. Rus yönetimi, bu mülteci sorununu fazlaca önemsemiyor. Resmi ağızların ifade ettiği gibi eğer Çeçenya Rusya'nın bir parçası ise, bunlar da Rusya'ya sığınmış Rus vatandaşlarıdır.

Moskova yönetimi, orduya mümkün olan en sevimsiz görevi yükledi: Sivil halkı bombalamak, "Ulusal mirasın bir parçası" ad dedilen bir "Rus" şehrini ateşe vermek ve kana bulamak. Ve bütün bunlar, ne savaş ilanı ne de olağanüstü hal ilanı olmaksızın 1994 Aralık ayından beri yapılmaktadır.

Gerçekten, Boris Yeltsin ve Kremlin'de savaşı körükleyenler, Parlamento'nun desteğini istemekten kaçınmayı tercih etmişlerdi. Böylece, "Rusya'nın toprak bütünlüğünü korumak" için yapılan, maddi ve insani yıkımın

sonuçları, resmi açıdan bir "Polisiye Operasyon"unkinden öte ağırlığı olmayacaktı.

Bu kanlı savaş, sonuçları bakımından çok ağırdır:

Birincisi: İtibarı iyice düşmüş bu ordu, Rus hakimiyetini ve ulusal bütünlüğünü sağlamaktan uzaktır. Rusya Federasyonu'nun bazı bölgeleri, özellikle Çuvaş ve Başkurdistan, Çeçenlere karşı savaşımaya asker göndermeyi reddettiler. Üst düzey komutanlık, ne sivil ne de dış tehdide karşı toprağını savunma niteliğinde olmayan bu savaşın içine düşmekten hoşnut değil, Bu askeri bozgunun büyümesinde, Savunma Bakanlığının ve askeri hiyerarşinin beceriksizliği kadar, karar verme ve yönetme yetisi olmayan, meşruluğu tartışılır bir politik gücün de sorumluluğu vardır.

İkincisi: Kuzey Kafkasya, durmadan kaynıyor. Geçen Aralık ayının 11'inde askeri müdahale başlayınca kadar, Kuzey Kafkasya'nın küçük devletler mozaigi özel bir karışıklık yaşamamıştı; İnguşlar, Osetler, Dağıstanlılar, Kabardeyler ve diğer halklar, 1993 yılında ayrı seçim yapacaklarını ilan etmişlerse de, Moskova'daki merkezi yönetime karşı, Çeçenya'nın ayrılmasını açıkça destekler bir tavır almamışlardı. İnguş ve K. Osetya arasındaki çatışma, sınır bölgesi boyunca olağanüstü hal tedbirleri alınarak 1992'de yatıştırılmıştı.

Transkafkasya'yı parçalayan, Yukarı Karabağ Ermenileri ile Azeriler; Abhazlar ile Gürcüler arasındaki çatışmalar durulacak gibi görünmese de, geçen yıl yoğunluğu azalmıştı.

Üçüncüsü: Kremlin, Çeçen sorununu bir bütün olarak "ele almak" ve bir çerçeveye oturtmak yerine, Rusya Federasyonu'nun birliğini tehdit eden ayrılıkçı virüsün yayılmasını önlemekle uğraşıyor. Savaş, bir korunma (prophylactique) süreci olarak gösterilmeye çalışılıyor. Bütünlük (federal) düşüncesini, bir uzlaş-

ma ve demokratik temelde yenisinden yapılandırma çabası, ağır bir yara aldı. Federasyon'un bazı bölge ve cumhuriyetlerinin verdiği kritik tepkiler, bunu açıkça göstermektedir.

Dördüncüsü: Çeçenya savaşı, Rus kurumlarının yetersiz olduğunu, demokrasi yoksulu ve bir Hukuk Devleti olmaktan uzak bulunduğunu gün ışığına çıkardı. Yeltsin yönetimi, "Çeçenya'da anayasal düzeni korumak" için hukuk düzenini, en şeffaf kural-ları, yasama gücünün denetimini ve özellikle insan yaşamına saygıyı hiçe saymıştır.

Kısacası, Ruslar bu savaşı kazanamayacaklar. En iyi ihtimalle yapacakları, yıkılıp yakılmış ve halkı boşaltılmış başkent Grozni için özel bir yönetim şekli uygulamak; güneydeki dağlara çekilen Çeçen savaşçıların saldırılarına karşı koyacak bir "yeni yönetim"i oraya konuşturmak. muhtemelen, İnguş ve Dağıstan'da da aynısını yapacaklardır. Bir başkenti yeniden kurmak için oldukça uzun zaman ve para gerekecek, ayrıca halkın bir bölümünün şehre dönmesine izin vermek gerekir. Ağır can ve mal kayıplarına, politik rejim ve devletin bekası üzerindeki yıkıcı etkilerine bakılırsa, bu savaş tamamen anlamsızlaşmış gibi görünüyor. Korkunç bir muhakeme hatasının sonucu mu bu ? Müdahale kararı, ayrıntılar düşünülmmeden, bir strateji belirlenmeden mi alınmıştı? Yoksa, başarısız olacak bir "Cerrahi müdahale" senaryosu mu vardı?

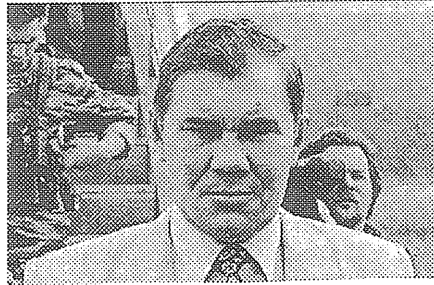
Bu Savaş Neden?

Rus yönetimi, Çeçenya'yı ez-meye neden karar verdi? Aralık 1994'de, "düzeni yeniden sağlamak" ve Kuzey Kafkasya'nın bu küçük cumhuriyetini, Rus cemi-yetine dönmeye zorlamak için gösterilen hedef, üç yıldır Çeçenya'nın başkanı olan General Dudayev'i ortadan kaldırmaktı.

Ekim 1991'de, Gorbacov'a karşı başarısız bir darbe girişiminden iki ay önce Çeçenya, İn-

ğuş'tan ayrıldı (iki halk Çeçen-İnguş otonom devletini paylaşı-yordu) ve Rusya Federatif Devle-ti'nden tek yanlı olarak bağımsız-lığını ilan etti. Zira, Rusya'nın bu inanılmaz yavrusu Kuzey Kafkasya bölgesinin küçük halkları, Stalin döneminin mirası olan "Otonom devletlere" ayrılmıştır. Bunlar da, Sovyet Federasyonu'na bağlı olan Rusya Federatif Devleti ile "federe" bir devlet oluşturmuştur.

Henüz o sıralarda Rusya'nın yeni devlet başkanı olan Boris Yeltsin, Çeçen bağımsızlığını kar-şı güç kullanma hevesine kapıl-

Çeçenistan'da sağlanan barışın mimarlarından A. Lebed(alta)

mıştı. Derhal harekete geçti ve çeşitli politik yaptırımlar denedi: Ekonomik ambargo, sınırlara asker yığma, Çeçen başkanını doğrudan tehdit etme gibi. 1992-1994 yıllarında Rusya'nın üst üste, durmaksızın yaptığı kulisler ve baskılar, Çeçenya'yı ne pahasına olursa olsun geri almak isteğini açığa vuran, bir izlenim vermedi. Aksine, 12 Aralık 1993'teki Rusya'nın yeni federal yapısı için anayasa oylamaları ve referandum öncesi, Kremlin'de hava yumuşak gibiydi. Bilindiği üzere, artık Rus politika hayatına iştirak etmeyen Çeçenler, oylamalara katılmamışlardı. Ve

kimse bundan endişe ediyormuş gibi görünmüyordu. Çeçenya'nın bağımsızlığı, SSCB'nin dağılma-sının getirdiği bir kar-zarar muhasebesi olarak görülmüyordu.

1994 yaz aylarından itibaren, Çeçenya yeniden gündeme geldi ve Rus merkez basınında, çok sık köşe yazısı tartışmalarına konu oldu. Başkan General Dudayev'e ve "yerel kanunlara" tabi olan bu küçük ülkede politik ve ekonomik durum, her geçen gün gerilemektedir. Dudayev çok popüler değil; durumdan hoşnut olmayan halkın sızlanması, bunu göstermektedir. Moskova, bir Çeçen muhalifi karşısına koyabileceğini ve başkanı kolayca yıkabileceğini düşünüyor. Başlangıçta, Rus senaryosu; Rus yanlısı bir rejim kurmak ve Çeçenya'yı Rusya Federasyonu'na yeniden katmak için, muhaliflere silah yardımı yapılabilir şekildeydi. Bu senaryo, çok çabuk yokoldu. Çünkü, Kasım ayında Rus askeri Dudayev'in ordusu tarafından esir alındı ve Boris Yeltsin yıkıp yakma girişimlerine artık engel olmadı. Bütün görüşme teşebbüsleri başarısız oldu. Kötü niyet, Moskova'da olduğu kadar muhtemelen Grozni'de de hakimdi. Rus yönetimi bir "diktatör" ve "yasadışı ordu birlikleriyle" görüşmeyi reddetti. Müzakere için, Çeçenya'nın bağımsızlık ilanını geri alması önkoşul olarak ileri sürüldü. Bu koşul, şüphesiz bütün tartışmalara kapıyı kapattı. Dudayev ile müzakere reddediliyorsa, kimle görüşülecek acaba?

Güç denemeleri her iki tarafta da yavaş yavaş kendini kabul ettirdi. Rus başkan, muhtemelen Kasım ayında duruma el koymaya karar verdi. İyi bir senaryoyla, savaş planı hazırlandığı açıklandı. Aksine, gelişen olaylar gösterdi ki; bu karar, politik bir menevradan öte bir şey değildi. Kremlin kendini bir çıkmazda hissediyordu: Çeçen belasından kurtulmak, "bir şeyler yapmak" ve "Çeçen sorununu" çözmek istiyordu. Bir şeyler yapmak, ama

nasıl, hangi yolla, hangi somut amaçlarla yapılacağını bilmeden. Bu durum, ekonomi ve dış politikada kararsız yapıdaki Yeltsin politikalarına iyiden iyiye yansdı.

Rus iktidarı, Çeçen sorununun kolayca çözüleceğine inanmak istiyordu. Kafkas halklarının Sovyet döneminde diğerleri gibi olduğu, ancak kimlikleri ve ulusal bilinçleri Dudayev tarafından yapay olarak oluşturulduğu söylencesi, Moskova'da çok seviliyordu. Halk barış istiyordu, bu bir Rus barışı (pax russica) olsa da. Kuvvetle muhtemeldir ki, güvenlik güçleri yetkilileri, İçişleri Bakanlığı ve bazı politikacılar, Çeçen halkı, Ruslar tarafından bir kez daha ezilmesine izin vermez diye düşünüyorlardı. Diğer küçük Kafkas devletlerinden daha çok Çeçenler, sömürgeci Rus yönetimine, her zaman akla karayı seçtirmiştir. 19. yy.'ın ilk yarısına kadar direnmişler, yeniden 1917 Ekim Devrimi ertesinde ve II. Dünya Savaşı sırasında bir kez daha isyan etmişlerdi. Stalin de onlara acımasızca davranmıştı: 1944'ün bir gününde, yüz binlercesini Kazakistan'a sürgün etmişti. Yeltsin Rusyası, SSCB tarihini biraz çabuk unutmuş gibi görünüyor. Ayrıca, Afganistan'daki askeri bozgun dan da hiç ders almamış.

Gerçek, Kremlin tarafından gösterildiğinden çok farklıydı. Çeçenler, popüleritesi düşmüş olsa bile, "Dudayev'in dikta yönetimine" karşı Rusya'dan koruma beklemiyorlardı. Rus müdahalesinin ilk gününden itibaren halk, Dudayev'in arkasında toplandı ve herkes silaha sarıldı. Tanklarıyla, toplarıyla, kör bombardımanlarıyla Ruslar yeniden düşman oldular. İşgalciler gelinceye kadar Ruslar ile Çeçenler, Grozni'de barış içerisinde yıllarca birlikte yaşadılar.

"Çeçen sorununun" öyle birkaç günde çözümlenmeyeceği anlaşıldığı zaman, ordu başkent ve yakın çevresindeki köylere ke-

sintisiz ve ağır bir saldırıya girişti. Siviller, bombardımanlarla ezildi. Savaş, sivil Rus, sivil Çeçen ayırımı yapmadı. (Grozni, Rusların bir bölümüne göre dört yüz bir civarında nüfusa sahipti.)

Baskı, bundan sonra sürekli olarak yerleşti Çeçenya'ya. Savaşın bir amacı yok artık, ama devam ediyor. Başlagıçta gösterilen hedefler -Dudayev'i yıkmak ve "Kurumsal düzeni sağlamak"- bundan sonra gerçekleşemez. Ve bunlar kimseyi ilgilendirmiyor artık: Ne Moskova'da General Dudayev'den bıktığını söyleyenleri, ne de Dudayev'in yandaşlarını ilgilendiriyor. Aralık ayında Rus bombalarına rağmen Grozni'de kalan, insan Hakları Komisyonu'nun cesur başkanı Sergey Kovalev, kimseye söz dinletemedi. Bürokratlar çevreleri ve tekrar güçlenen eski demokratlar, ikinci kuşak Aparacılar tarafından ağır şekilde aşağılandı.

Çeçenya'nın bugün hemen, Rusya'ya tekrar katılabileceğini kim ileri sürebilir? Moskova Haber dergisinde yazıldığı gibi: "Çeçenya yok farzedilebilir (binlerce insanın hayatı pahasına "silahlı çeteler temizlenebilir", tabi bunun yanında bütün halkı da) ancak Çeçen halkı, birkaç kuşak boyunca, düşüncesi ve yüreğiyle Rusya'dan kopmuş olacaktı ¹".

Ve hala, "Rusya'nın toprak bütünlüğünü" veya "federal yapısını" korumak adına, böyle bir savaş kim haklı görebilir? Ölenlerin büyük çoğunluğu, Rus ve Çeçen sivillerden oluşuyor. Rusya Federasyonu, kendi içindeki Rus ve Çeçen mültecilerin sayısını yüzbinlerle ifade ediyor. Güncel politika Çeçenya'yı "temizlemeye", Moskova açısından resmi olarak "ulusal topraklarının", "Rus mülkiyetinin" bir parçası oluncaya kadar, devam edecek anlaşılır.

İktidar Sapması

Boris Yeltsin'in korkunç bir savaşa rağmen Çeçenya'yı Rusya Federasyonu'na dönmeye ikna

ettiğini, elini vicdanına koyarak kim söyleyebilir? "İlgili mercilere" düzeni sağlama yetkisi verdiği, 9 Aralık tarihli yüksek buyruğunun sonuçlarını anlayabildi mi dersiniz? Başkan, hiç kuşkusuz çevresinin tuzağına ve karşılıklı söz geçirme kavgasının Labirentine düştü. Kendisini bir kenara itmeyi düşünen Aparacılar tarafından, gerçekler ve olasılıklar değerlendirilmeden, ruhsuz ve stratejiden yoksun bir sindirme savaşına sürüklendi.

Demokratik oylamayla seçilmiş Rusya başkanı, sivil bir halka karşı askeri müdahaleye yol vermekten başka çare bulamadı. Bu halk, Rusya'nın "İç meselesi" olarak değerlendirilsin ya da değerlendirilmesin hiç farketmez; Yönetim, kaba kuvvete başvurdu ve "ölümcül bir oyun" oynadı Arkadi Voksberg'e göre² Demokratik olduğunu söyleyen bir devletin, kendisinin saydığı bir parçasına saldırması çok şaşırtıcı değil mi? Aralık 1979'da, SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesinden daha "meşru" mu bu? Tarihçi ve hukuk yazarı Arkadi Vaksberg, haksızlığı haklı göstermek için "hukukun saptırılarak" kötüye kullanılmasına: Masum sivillerin öldürülmesine ve 18 yaşındaki toy gençlerin "canlı hedef" yapılmasına isyan ediyor. Vaksberg'in şu sözünü daima hatırlayalım, "Rus Anayasası, evrensel kurallardan ve uluslararası hukuktan üstün değildir."³

Federasyon'un toprak bütünlüğünü ne pahasına olursa olsun koruma saptırmasına gelince; gerçekten federal ve demokratik bir devlet, bir savaşın üzerine kurulabilir mi? Kaba kuvvete başvurmak, federal yapıyı ve merkezi kurumları sarsar. Moskova, 1991 yılında Rusya-Sovyet Federasyonu'nu yıkıntıların üzerine kurduğu zaman, yönetim Çeçenya'yı lekeleyerek hassas dengeleri altüst etti. Rus-Sovyet kuruluşunun bekası, bazı özel koşulların gelişmesine bağlıydı: Çeçenlerin bağımsızlığı, Tatar

devletinin bütçeden fazla pay talebi veya Saint-Petesburg, Vladivostok benzeri köprü başlarının tutulup üstesinden gelinmesi gibi. Federasyon'un (eski Federatif Sovyet Cumhuriyeti) oluşumunu yeniden kurmak anlamına gelen, yeni federal yapısının demokratik ve karşılıklı anlaşma temelleri üzerine oturtulması, 1993 Referandumu'nu kendi topraklarında organize etmeyen Çeçenya, 1991'den beri Rusya'nın dışında saymaktadır kendini. Rus-Sovyet cumhuriyetine ve daha önceleri Rus İmparatorluğu'na dahil edilmesi, kendi rızasıyla olmadı. Bildiğiniz gibi diğer cumhuriyetler ve bölgeler (çekimser kalma veya karşıt oy kullanma yoluyla) reddettiler bu oluşumu.

Moskova'daki bazı kişiler gibi Arkadi Voksberg de "federal ya da konfederal" bir birliği ılımlı bir yaklaşım olarak değerlendiriyor. ılımlılık, hiç değilse Çeçen olayına sakince bir yaklaşıma zaman bırakacaktır ve Tataristan'ın durumunun bu çerçevede ele alınmasına zemin hazırlayacaktır.

Çeçenya'ya müdahale edildiğinden beri "anayasal rejimden" ve "Yeltsin iktidarından" veya Rus yönetiminden söz edilemiyor. Çeçenya savaşında, yasama organları gibi yürütme kurumları da kolay yolu seçtiler. Başkan ve Başbakan, askeri müdahale ka-

rarlarını tamamen üstlenmediler ve siyasi bir çözüm bulma yoluna gitmediler.

Boris Yeltsin, müdahalenin ilk günlerinde, sağlığını gerekçe göstererek kamuoyu önünden kayboldu. Çoğunluk sustu. Yalnızca Savunma Bakanı General Graçev, bu ağır müdahale politikasını açıkça savundu.

Buna karşın, bir danışma organı olan Güvenlik Konseyi, düzenli olarak toplandı ve politik kararlar aldı. Kurumsal oluşumu belirgin olmayan bu karmaşık, küçük yönetim grubu, Parlamento'ya karşı da sorumlu değil. Başkanlık eden Boris Yeltsin, sekreterliğini ise, askeri sanayinin önde gelen adamı Oleg Lobov yapıyor. Diğer üyeleri: Başbakan, Savunma, İçişleri, Dışişleri, Adalet Bakanları, özel durumlarda bakanlık görevi üstlenen Karşı İstihbarat Servis Şefi (FSK) ve Dış İstihbarat Şefi. Ve Ocak 1995'te, Parlamento'nun iki kanadının başkanları, M.M. Çumeyko ve Rubkin'in de "daimi üye" oldukları anlaşıldı. Görünüşe bakılırsa, kuvvetler ayırımı ilkesine artık uyulmuyor.

Hoyratça ve keyfi olarak kuvvete başvurmak, "otoriter yönetim" rejiminin göstergesi olamaz. Daha çok, iç çekişmelerin ve çıkar çatışmalarının kemirdiği, hasta bir iktidarın belirtisi olarak görüyorum.

Çeçenlerle savaşan Ruslar değil, Kafkasya'nın küçük bir ülkesi üzerinde hesapları olan Kremlin'dir. Ne aklı ne vicdanı kalmayan hasta bir başkanın çevresinde, baskı kavgalarının ritmiyle yaşayan bir Kremlin. Kaba ve keyfi kuvvet kullanımı, diktatörlüğün de ifadesi değildir, ancak iç çekişmelerin ve çıkar kavgalarının kemirdiği bir iktidar sapmasının göstergesidir.

Aksilik bu ya, Boris Yeltsin halen, karışık ve karşıt emirlerle, orduyu ve İçişleri'nin özel güvenlik güçlerini Çeçenya'ya gönderiyor. Buna karşın, ülkeyi yönetmiyor. Ülke yönetimi ve ekono-

mik sektörler üzerinde artık otoritesi yok. Hükümetteki bakanlar, kendilerini bir araya getiren genel politikanın ne olduğunu bilmeden, tuhaf bir birlik oluşturuyor. Parlamenterler, hükümetin önlerine sürdüğü, hiçbir gerekçesi olmayan "sosyal" kanunları, asgari ücretleri artırır gibi oyluyor. Federasyon'un cumhuriyet ve bölge başkanları, mali taleplerini ve krizdeki endüstriyel destek isteklerini aralıksız müzakere yoluyla, merkezi bunaltarak yönetim piramidi üzerinde sakince bir yıpratma politikası izliyorlar.

Rusya'da politika, önemli bir pazarlık aracı, ancak politik güç, arada bir efendinin kim olduğunu hatırlatıyor. Bundan zarar gören de, Çeçenya ve gencecik Rus askerleri.

1. Yuri Burtin, "Voina. Predvaritelniye itogi" (Savaş. İlk bilanço), Moskova Haber, No:3, 15-22 Ocak 1995, Sayfa 6.

2. Arkadi Voksberg, "Oubiistven-naia igra", Literaturnaia gazeta, 25 Ocak 1995.

3. Arkadi Voksberg, "Oubiistven-naia igra", a.g.e.

Konuyla ilgili diğer makale ve söyleşiler:

-Marie Mendras, "Gorbaçovizm Sonrası", Esprit, 3-4, Mart-Nisan 1991, sayfa: 39-48.

-Marie Mendras ve Olivier Roy, "Sovyet imparatorluğu Sömürgesinin Sonu", (Söyleşi), Esprit, no: 10., Ekim 1991, say.40-53.

-Marie Mendras, "Rusya Hakimiyet Sıkıntısında", (Konuşma), Esprit, no: 3-4, Mart-Nisan 1992, Sayı: 67-77

-J.-F. Bouthors, "Rusya Bir Yıl Sonra...Batı ile Nostalji Arasında", Esprit, no:1, Ocak 1993, s.92-102

-Marie Mendras, "Rusya'nın Geleceği Bölgelerden Geçer", (Söyleşi), Esprit, no:6, Haziran 1993, sayfa 107-112.

WINDSOR'DA BİR HAFTA SONU

Aydın O.Erkan ve eşi Vindsör Sarayı önünde

Dergimizin yazarlarından Aydın O.Erkan, İngiltere Kraliyet Fotoğrafları Sergisi için Windsor sarayına davet edildi. Bu davet üzerine İngiltere'ye giden yazarımızı ayağının tozuyla yakaladık ve gezisi ile ilgili can alıcı bazı sorular sorduk:

Alaşara: Aydın Bey geçen ay İngiltere'ye davetli gittiniz. Bu davetin içeriğini bize açıklayabilir misiniz?

A.Osman Erkan: Windsor sarayında iki yıl önce çıkan yangından sonra eşyalar ve özellikle de fotoğraflar yeniden düzenlenirken kraliyet albümünün birinci sayfasında Şamil'in, ikinci sayfasında da oğlu Gazi Muhammed'in fotoğraflarının yer aldığını saptamışlar. Düzenledikleri fotoğraf sergisinde bu fotoğraflara da aynen birinci ve ikinci sırada yer vermişler. Japon imparatorunun oğlu, Portekiz Kralı, "Son İmparator" diye anılan hatta filmi yapılan Çin İmparatoru'nun ve birçok Avrupa kraliyet mensub-

unun fotoğraflarının yer aldığı bir önemli sergide Şamil'in ve oğlu Gazi Muhammed'in resimlerinin başköşede yer almasından, önce bir Kafkasyalı sonra da Şamil'in torunu olarak onur duydum.

Alaşara: Sayın Erkan, böylesine önemli bir serginin açılışına davet edilme nedeniniz nedir?

A.O.Erkan: Bir süre önce yaz tiliinde tanıştığımız İngiliz soylularından Lord ve Lady Monson, serginin kataloğunda Şamil ve oğlunun fotoğraflarını görmüşler, beni tanıdıklarını ve babaannemin Gazi Muhammed'in kızı olduğunu söylemişler. Lady Monson, önce beni durumdan haberdar ederek oluru mu aldı ve sonra Lineolnshire Baronesi sıfatıyla Kraliçe'ye bir mektup yazıp, sergiyi ziyaret etmek istediğimi bildirmiş. 7 Mart 1996 tarihli, Buckingham Sarayı antetli bir mektupla cevap veren Sir Robert Fellows, Majesteleri Kraliçe'nin, Barones'in mektubu ile yakın-

dan ilgilendiğini, verilen bu bilgi için çok teşekkür ettiğini ve benim davetim için her türlü kolaylık yapılması konusunda emir verdiğini bildirdi.

Alaşara: Gidişinizi ve oradaki izlenimlerinizi anlatır mısınız?

A.O.Erkan: Windsor Sarayı Şatosu, Kraliyet hanedanının şehir dışı ikametgahı olup aynı zamanda bir kısmı müzedir. Biz aracımızla özel bir kapıdan girip özel park yerinde park ettikten sonra, büyük avluda saray müdiresi Bayan F.DIMOND tarafından karşılandık, sonra makamına çıktık. Müzeyi gezmek için kullanacağımız özel davetiyelerimizi verdiler. Akabinde bizzat Müdire Hanım bizi özel bir kapıdan sergiye sokup gezdirdi. Başköşede Şamil ve oğlunun fotoğrafları asılıydı. Resim çekmek yasak olduğundan çekemedik. Görevli muhafızlar gelip elimizi sıktılar. Sonra tekrar Müdire Hanım'ın makamına davet edildik, bize çay, kahve ve pasta ikram edildi ve sonra, Lady Monson arabası ile bizi Londra'ya geri getirdi. Biz de Lady Monson'u Windsor Castle Hotel'de öğle yemeğine davet ettik. O da bizi Londra'ya evimize kadar getirip bırakmak nezaketini gösterdi. Bu itibar ve ikramdan çok etkilenmiş olduğumu itiraf etmek isterim.

Ertesi gün, (18 Nisan 1996) Lord ve Lady Monson, Londra'daki evlerinde onurumuza bir parti düzenlediler. Bu şahane partiye davet edilen bazı isimleri telaffuz etmek isterim:

Tarihçi Sir Julian ve Lady Paget, Bayan Tanya Tolstoy, (ünlü yazar Kont Leo Tolstoy'un torunu), Pn. Penllope Craig, (Kafkasolog), Mr. Simon Teade, (Dargo'da Şamil'in yenilgiye uğrattığı Prens Michael

Aydın O. Erkan, Vindsör Sarayı müdiresi Bn. F. Dimond ile

Vorontsov' un torunu), Kontes Tatina Tallingen, (Kont Diloff Davidoff'un kızı), Kontes Natalie Benckendorff n.Brooke, (Şamil'e karşı savaşmış Alman asıllı Rus konumutarı General Kont Konstantin von Benckendorff'un torunu).

Evin kabul salonunda şöminenin üzerine Şamil,Gazi Muhammed ve Ubih dedem Osman Ferit Paşa'nın fotoğraflarının fotokopileri konulmuştu, bu da Lady Monson' un nazik bir jesti idi ki bizi pek etkiledi.

Alaşana: Sn.Erkan, İngiltere'de Kafkasolog Sn. Dr. George Hewitt ile görüşüğünüzü duyduk. Sn.Hewitt'le görüşmelerimizden bazı intibalarınızı bize anlatır mısınız?

Aydın O.Erkan: Sayın George Hewitt Londra Üniversitesi (SOAS) Doğu ve Afrika Dilleri kısmı, Kafkas Dilleri Araştırmacısıdır. Altı dil bilen Abhazyalı bir hanımı vardır. Kafkasyalılar ve Kafkasya konusunda son derece ilgili bir ilim adamı olup bütün çalışmalarını bu konulara adanmıştır. Kendisini Londra' da davet edip tanıştım ve ona **nart yayıncılık** tarafından hediye gönderilen kitapları verdim. Kendisi Türkiye'deki Kuzey Kafkas asıllı insanların anadillerine ne kadar bağlı ve ilgili olduklarını sordu. Bu dillerin devam edip yaşaması ve gelişmesi için her türlü katkıda bulunabileceğini anlattı. Samimi ve heyecanlı ilgisi beni çok etkiledi. Bu kıymetli dilbilim uzmanı ayırt etmeden Kafkas asıllı tüm insanların gerçek bir dostudur. Londra' da yeni kurulmuş olan "Kuzey Kafkasya Vakfı"nın, sekreterliği görevini üstlenmiştir. Bu davaya Kafkas kökeninden gelen bir çok insandan fazla hizmet ettiği gerçektir.

Bana, **nart yayıncılık**'a iletilmek üzere birçok belge teslim etti ve **nart Yayıncılık** ve **Alaşana** Dergisi kanalı ile Türkiye'deki Kafkas asıllı vatandaşlara hitap edebileceğini umduğunu söyledi.

Türkiye'de bulunan birçok bilim adamının Kafkasya dillerine ilgisiz kalmalarına veya bu diller ile bunları konuşanları başka etnik gruplara bilim dışı teoriler ile bağlamak istemelerini düşününce, Dr. G.Hewitt'i ve çalışmalarını takdir ve şükran ile anmak yerinde olur sanırım.

ŞEYH ŞAMİL KİMDİR?

Bağımsızlık savaşlarının dünyadaki sembollerinden biri olan Şeyh Şamil, derin en güçlü ordularından biri olan Çarlık ordusuyla 25 yıl süren amansız mücadelesiyle dünya bağımsızlık savaşları tarihine altın sayfalar eklemiş bir liderdir. 1797 yılında Dağıstan'ın Avar köylerinden olan Genu'da (Gimri) dünyaya geldi. Babası Genu'lu bir özden olan Ali oğlu Dengau Muhammed'dir. Annesi Aşılta'lı Bahu Mesedo saraylı bir Avar beyi olan Pir Budah'ın kızıdır. Beş eşinden Cemalettin, Gazi Muhammed, Muhammed Şefi, Muhammed Sait ve Mehmet Kamil adlarında beş oğlu; Nafisat, Patimat, Nacabat, Bahu Mesedo ve Sofiyat adlarında beş kızı olmuştur.

Öğrenimine kendi avulunda bilgin Said Harekani'nin yanında başladı. Daha sonra kayınpederi olan ve onu Nakşibendi tarikatına yönlendiren Şeyh Seyyid Cemalettin Kazi Kumuki'nin öğrencisi oldu. 14 yaşında kendi canına kıyma tehdidi ile babasını içkiden vazgeçirdi. Yirmi yaşında iken dilbilgisi, mantık, belâgat ve Arapça ruslarını bitirdi. Ardından yüksek felsefe ve hukuk kurslarına başladı. Bu yıllarda Nakşibendi tarikatının mensubu oldu.

20'li yaşlarında iki metreye yaklaşan boyu ile atlama, ateş etme, güreş, koşu, kılıç vb. sporlarda üstün yetenek sahibi idi. 1830'da köylüsü ve yakın arkadaşı, ilk İmam Gazi Muhammed Ruslarla işbirliği yapan Hunzak'lı Avar hanıçesi Bahu Bike'nin üzerine Avar Hanlığına lağveden ikinci İmam Hamzat Bek'in Hunzak'ta bir suikast sonucu öldürülmesi üzerine 1834'de Aşıta'da toplanan bilginler ve büyükler meclisi tarafından İmam (önder) seçildi.

Rus orduları ile başedebilmek amacıyla Dağıstan'da şeriat ilan etmiş, hızla güç toplayarak Hazer Denizi'nden Karadeniz'e kadar uzanan bir birliktelik için durmaksızın çalışmaya başlamıştır. 1839'da Ahulgo'nun adlı tepede 3000 müridi ile 10 000'i aşkın askerini yöneten Rus Korgeneral Grabbe'nin kuşatmasına 80 gün süreyle direnişi harp tarihine geçmiştir. Şamil bu savaşta bir eşini, bir oğlunu ve kız kardeşini kaybetmiş; büyük oğlu 8 yaşındaki Cemalettin'i Ruslar'a rehlin vermek zorunda kalmıştır. Bundan sonra Dağıstan'ın Rus denetiminde olması nedeniyle Çeçenya'ya sığınmıştır. 1840'da Çeçenler tarafından da önder seçilmiştir.

Kısa bir süre içinde ordu düzeninde ondalık sistemi esas alarak, naiplerinin komutasında düşman topraklarına saldırı başlatabileceği dayanıklı ve iyi silahlanmış binlerce süvarisi olmuştur. Farklı dilleri konuşan kabileleri Muridizm etrafında birleştirmiştir. 1842'de Kabarda, Balkarya ve Çerkesya'yı Ruslara karşı örgütlemek için naiplerini göndermiş ve 1846'da Kabarda'ya ordusu ile bizzat girmiştir. Bir kaç yıl içinde birçok çarpışmayı kazanarak Dağıstan'ı Ruslardan bütünüyle geri almıştır. Çeçen ve Dağıstanlıları sayı ve teçhizat olarak çok üstün Çar kuvvetleri karşısında 25 yıl boyunca öylesine büyük bir deha ve başarı ile yönetmiştir ki önde gelen bazı tarihçileri ona "dünyanın en büyük gerilla lideri" ünvanını vermiştir.

Naibi Muhammed Emin aracılığı ile ufak kabileleri birleştirerek sağladığı Çerkezistan içindeki örgütlenme başarısına rağmen, Kafkasya'nın batısı ile doğusunun birleşmesini görememiştir. Kırım savaşının ardından Rusya tümünden Kafkasya'ya yüklenmiştir. Şamil, dost ülkelerden hiç bir yardım görmeden, Günipte 6 Eylül 1859'da Prens Baryatinski'nin ordusuna yanında bir kaç yüz kişi kalıncaya kadar direndikten sonra teslim olmuştur. Çar II. Aleksandır tarafından San Petersburg'da özel törenle karşılanmış ve Kaluga'da ailesi ile birlikte 11 yıl "saygın" tutsak olarak yaşamıştır. Hayatta kalmış iki büyük oğlunu geride bırakmak koşuluyla 1870'de hacca gitmesine izin verilmiştir. İstanbul'da büyük bir kalabalık tarafından karşılanmış ve Sultan Abdülaziz tarafından ağırlandı. Buradan kendisine tahsis edilen bir vapurla hac yolculuğuna çıkmıştır. Cidde limanında mahşeri bir kalabalık tarafından ve törenlerle karşılanmıştır. Mekke'de coşan haclıların kendisini görebilmesi için Kabe'nin üzerine çıkarılmıştır. 4 Şubat 1871'de Medine'de ruhunu teslim etmiş ve Cennet-ul Baki mezarlığına gömülmüştür.

Hazırlayan: Gökhan Menteş

BAHAR VE GÖÇ ŞARKILARI

SOPRANO Khibla GERZMAVA KİMDİR?

Genç soprano Khibla Gerzmava 1970'de Abhazya'nın Gagra kentinde doğdu. İlk müzik eğitimine Gagra Müzik Okulu'nda başladı. Subun Müzik Koleji'nde ses ve piyano eğitimi aldı. Daha sonra Moskova Konservatuarı'na başladı. Profesör İrina Maslenikova'nın öğrencisi olarak ses eğitimini sürdürdü. İcracılığın yanı sıra halen aynı konservatuvarda yüksek lisans öğrenimini sürdürmektedir.

Khibla Gerzmaa 1993'de Busseto'da (İtalya) düzenlenen Uluslararası Voci Verdiane Yarışması'nda üçüncülük ödülü alarak adını müzik dünyasında duyurdu. 1994 Khibla Gerzmaa için başarı ve yükselme yılı oldu. Önce Petersburg'da düzenlenen 5. Uluslararası Rimski - Korsakov Yarışması'nda ikincilik ödülü aldı. Aynı yıl Moskova'da düzenlenen Uluslararası Çaykovski Yarışması'nda ise en büyük ödüllü (Grand Prix) kazandı.

1990'dan beri Rusya'nın çeşitli kentlerinde, İtalya, İspanya, Almanya, ABD, Yunanistan, Belçika, Japonya, Hollanda, İngiltere, İsveç, Beyaz Rusya, Türkiye, Azerbaycan ve Abhazya'da konserler verdi. H.Rilling, V.Fodoseyev, M.Pletnev, J.P.Batista, K.Komatsu, V.Sinssiski, A.Symeonide, J.Giordano gibi dünyaca ünlü orkestra şefleri eşliğinde söyledi.

Radio ve televizyon kayıtları dışında, stüdyo çalışmalarını Tokyo'da tamamladığı bir CD'sinde Schubert'ten opera şarkıları ve ariyalar yer almaktadır. Ayrıca ülkesi Abhazya'dan da klasik şarkılar söylemektedir.

YEKATERİNA GANELİNA

(Piyano)

Yekaterina Ganelina 1969'da Rusya'nın Yekaterinburg kentinde müzisyen bir ailenin çocuğu olarak doğdu. İlk müzik eğitimini anne ve babasından aldı. Daha sonra aynı kentte özel müzik okulunda ve müzik kolejinde Natalis Juta eşliğinde eğitimini sürdürdü. 1984'de Moskova Konservatuarı'na girdi ve Profesör Vera Gornostajeva'nın gözetiminde lisans eğitimini tamamladı. Halen Profesör Mstislav Smirnov'un öğrencisi olarak aynı konservatuvarda yüksek lisans yapmaktadır.

Yekaterina Ganelina 1994'de S.Petersburg'da, 1995'de ise Moskova'da "Best Accompanist" ödüllerini aldı.

1989'dan beri Rusya'da ve Almanya'da çeşitli resitaller veren Yekaterina Ganelina 1993'den beri soprano Khibla Gerzmava'ya eşlik etmektedir.

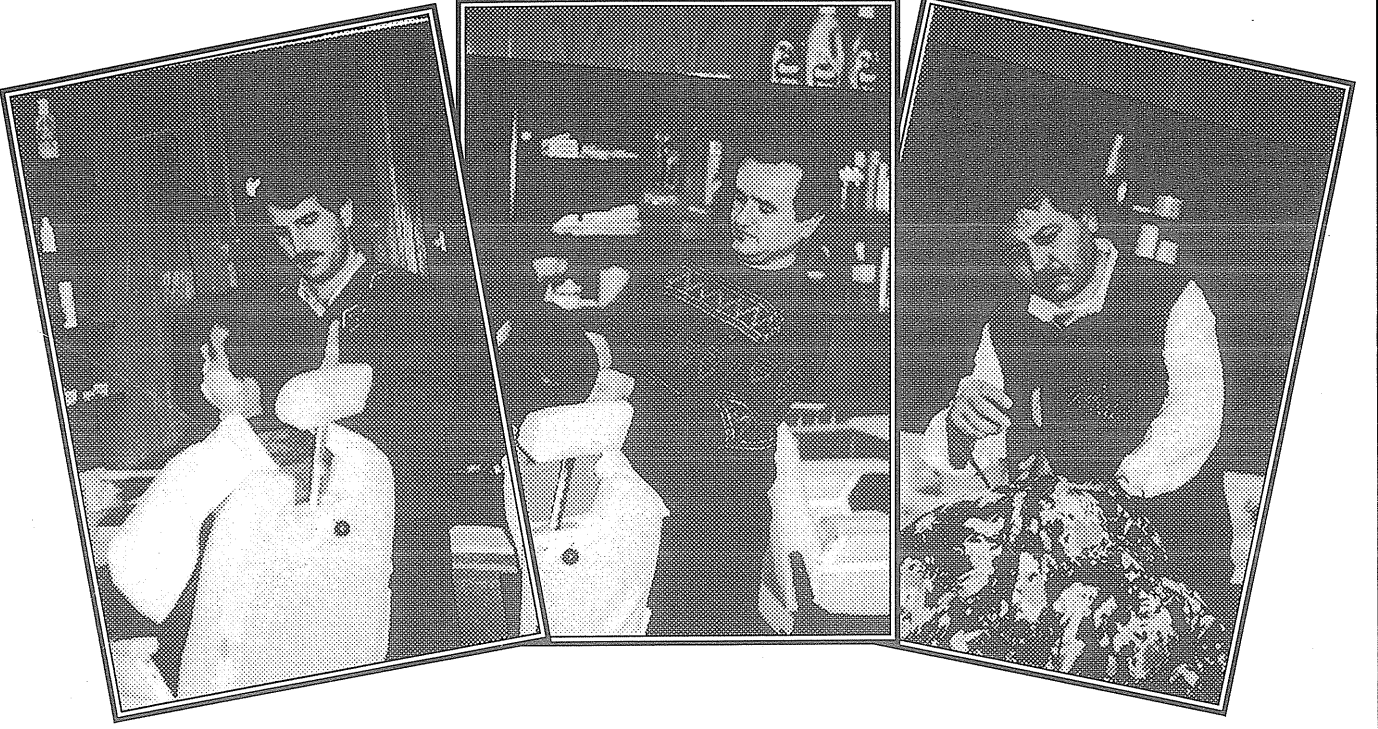
Gerzmava ve Galenina hem Ankara'da hem de İstanbul'da klasik müzik severleri büyüledi.

İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası Flarmoni Konseri-Şan Resitalinde Abhazya'nın uluslararası gururu Khibla Gerzmava (Gerzmaa-pha) önce İstanbullu sonra da Ankaralı müzikseverlerin karşısına çıktı ve kelimenin tam anlamıyla müzik severleri "mest" etti.

"Bahar ve Göç Şarkıları" adı verilen konser 28 Mayıs 1996 tarihinde Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildikten sonra Ankara'ya geçen Gerzmava ve Ganelina Ankara'da da dönemin kültür bakanı Agah Oktay Güner ve bir çok tanınmış klasik müzikseverin hazır bulunduğu konserde büyük beyni topladı.

Konserde Verdi, Donizetti, Puccini, Rossini, Çaykovski, Bach, Bellini, Lotti, Korsakov gibi çok tanınmış klasik müzik ustalarının eserlerinin yanında Kafkasya'dan göç şarkılarına da yer verildi.

*Temiz ve sekki ortamda,
kaliteli ve seri hizmet*

KUAFÖR HAYRİ

Otuz yıldır sizinle birlikte ve
hep aynı yerde

**Neşet Ömer Sokak No: 19 (Kadıköy Migros Arkası)
Kadıköy**

RÖPORTAJ

Uluslararası Bir Organizatör: SUE WAKE

İstanbul'a ilk kez 1965 yılında turist olarak geldim. 1992 yılında ilk konferansımı, Karadeniz Ekonomik İşbirliği ve Orta Avrupa konularında düzenledim. Bu konferansta Özal ve Demirel konuşmacı olarak bulunmuşlardı.

İngiltere'den bir konuğumuz vardı: Bn. Sue Wake. Ondan bize kendisini tanıtmasını istedik. O da bize detaylı bir şekilde anlattı: "İngiltere'nin sebze ve meyve bahçesi olarak nitelendirilen Kent'de doğdum. İlk tahsilimi Berhamsted'de gördükten sonra, adımı İngilizlerin ünlü yazarı Graham Greene'den alan "Kız okulunu" bitirdim. Ardından, İngiltere'de bir kolejde bitirerek, Strasbourg'da dil konusunda eğitim veren üniversitede öğre-nim gördüm ve bir müddet de Haedelberg'de dil eğitimiyle ilgili olarak zaman geçirdim.

-Meslek ve İş hayatınızla ilgili Gelişmelerden de biraz sözeder misiniz?

-İlk işim İngiliz öğrencilerini Londra'ya götürüp, yardımcı olmaıktı. Daha sonra 1967 yılında Montreal'a giderek orada düzenlenen bir uluslararası festivalde, İngiliz ve Birleşik Krallık vatandaşlarına rehberlik etmek üzere 8 ay kadar çalıştım. Londra'ya tekrar dönüşümde, avukatlarla ilgili bir firmanın danışmanlığını alarak çalışmaya başladım. Hemen ardından evlendim ve biri kız, biri erkek, iki çocuk sahibi oldum.

Mutakiben "Interforum" adında kendi firmamı kurdum ve özellikle 1974 yılında, İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olmasından sonra, gerek İngiliz firma, sanayici ve işadamlarına, gerekse yurtdışındaki kişi ve kuruluşlara, Avrupa Birliği ve birliğin kanun ve hükümlerine uyum sağlama, bilgilendirme konularında konferans, seminer organizasyonları faaliyetlerine başladım. İşimle ilgili olarak birçok ülkede organizasyonlar düzenledim. Bunlar arasında Hongkong, San-Fransisko, Washington, Moskova, Budapeşte, Prag var.

İstanbul'a ilk gelişim 1965 yılında turistik amaçla idi. 1992 yılında ilk konferansımı, Karadeniz Ekonomik ve İşbirliği ve Orta Avrupa konularında düzenledim. Bu konferansta Özal ve Demirel konuşmacı olarak bulunmuşlardı. Yine Türkiye içinde, Avrupa Birliğine uyum süreci içinde, vergi hukuku, rekabet hukuku, fikri haklar gibi konulardaki düzenlemelerle ilgili konferanslar düzenlemekteyim.

-Türkiye'deki fikri hakların Avrupa Birliği ile uyum içinde olduğunu düşünüyor musunuz?

-Türkiye Kanuni açıdan bu konuda gelişme göstermiş, kanunlarını düzenleme yoluna girmiş. Ancak uygulama açısından henüz 5-6 seneye ihtiyaç var. Yani işadamlarının, Avrupa Birliği kanunlarına uyumlu olarak çalışabilmesi için, bazı gelişmelerin olması gerekir.

Dünya bir globalleşme sürecine girmiş ve artık tek market, tek dil gibi uygulamalar söz konusu. Bu özellikle Avrupa Birliği'nin bir kuruluş amacı. Bu bağlamda, bu entegrasyon süreci içinde kaybolan diller, kültürler mevcut. Bir yandan Avrupa Birliği kültür zenginliğini savunurken, öte yandan bu kültürlerin kaybolmasına da göz yumuyor mu?

- Sizin kişisel düşünceniz nedir?

- Bunun en somut örneği Fransa'dır. Fransızlar kendi dilleri dışındaki dillerde özellikle de İngilizce yapılan kitap yayınları TV programlarına karşı çıkmakta, bu konuda aşırı tutucu davranmaktadır. Yani bu sizin dediğiniz sözkonusu değildir. Ama kültürlerin kayboluşuna, insanlar, halklar değil ama hükümetler, resmi kurumlar ve politikacılar belki bazı çıkarlardan dolayı göz yumabilmektedirler. Bu benim kişisel görüşüm.

- Peki en son yaşanan bir Bosna Savaşı sözkonusu. Burada Uluslararası örgütler maalesef, barışçıl çözüm yolları arama konusunda, teori üretmekten öteye gidemediler. Sadece lafta kaldı. Peki buna ne dersiniz?

- Ben her zaman şunu söylerim. İşadamları, dünyayı yaratır ama politikacılar bu dünyadaki mevcut her türlü kesimi, zenciden beyaza, sağlıklardan, hastasına temsil ederler ve bunların çıkarlarını düşünürler, düşünmek zorundadırlar. Dolayısıyla böyle hassas bir konuda, ekonomi, politika gibi faktörler etken olabilmektedir.

- Ya din faktörü?

- Benim ailem yıllarca savaşı yaşamış ve savaşın acı sonuçlarını görmüş. Özellikle Kuzey İrlanda'da bunun en canlı örnekleri mevcut. Dolayısıyla dinden kaynaklanan (Katolik-Protestan çarpışması) bir savaşın nelere malolduğunu bilen, gören insanların, yeni bir din kökenli savaşın olmasını isteyeceklerini sanmıyorum.

- Sohbet için çok teşekkür ederiz.

- Ben de sizleri ve sizler gibi Kafkas kökenli insanları tanımaktan büyük zevk duydum. Umarım bu söylediklerimle, Türkiye'deki işadamlarının zihninde yanlış düşünceler oluşturmam ve iş ilişkilerim zedelenmez.

ZAFERLER DE UNUTULUR, ÇEKİLEN ACILAR GİBİ...

Yeşim ATRİŞ-PHA

Bunun Türkiye'de yaşamak zorunda kaldığım ilk ve son "Zafer günü" olmasını diledim bütün yüreğimle. İlk kez yalnız başıma resimlerle, yaşanmış güzel anılarla avunarak yürekten kutladım "Zafer Günü'nü". Benim gibi bu ülkede yaşayan ve zaferi unutmadan hatırlayabilen tüm Kafkasyalıların bayramı kutlu olsun!..

14 Ağustos 1992; Bir ülkenin kurtuluş savaşına başlamak zorunda bırakılışının günü, yani Gürcistan Devlet Konseyinin Abhazya'yı "ZORLA" işgal ettiği gün.

Savaşmak zorunda bırakılan bir halk, hayat felsefesi barış ve dostluk olan bu halk, kimilerinin söylediğine göre Türkiye'de yaşayan bazı geniş yürekli insanların verdiği vaadere, asılsız sözlere dayanarak da biraz cesaret almışlardı belki. Hani biz onbinlerce gidecektik ya hani silahlar, hatta uçaklar, helikopterler ve sınırsız paralar yollayacaktık. Eee öyleyse niye işgale karşı koymasınlardı ki?! Kardeşleri vardı; sayıları kimine göre 400 bin, kimine göre 5, kimine göre de 7 milyon olan... Neden işgale karşı koymaktan korksunlardı ki?! Yalnız değillerdi!

İstenmeyen bir zamanda, istenmeyen bir işgalle başlayan bir direniş, bir kurtuluş savaşı... Acı, göz-yaşı, ölüm, açlık, sefalet en kötüsü de yalnızlık, bütün savaşlardaki gibi. Bitmek bilmeyen günler, geceler aylar. Ve sonunda binlerce şehitle, acıyla; yıkılmış, bitmiş bir ülkeyle gelen

Abhazyalı annelerin acı ve gözyaşları ile kazanılan zafer, Rus ambargosu ve Gürcü diplomasisi ile yok edilmeye çalışılıyor. Peki Kafkasyalılar Abhazya'nın haklı davasının tanıtılması için ne yapıyorlar acaba?

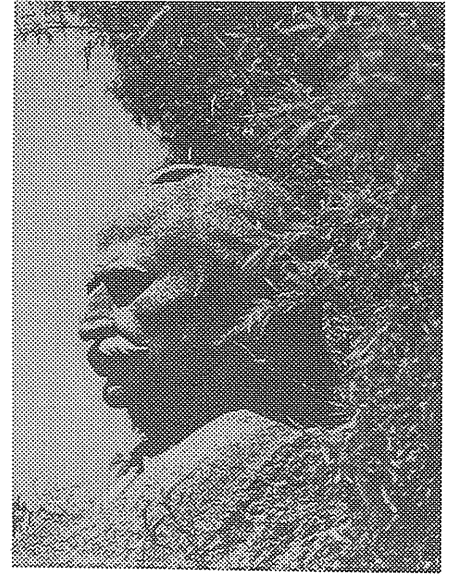
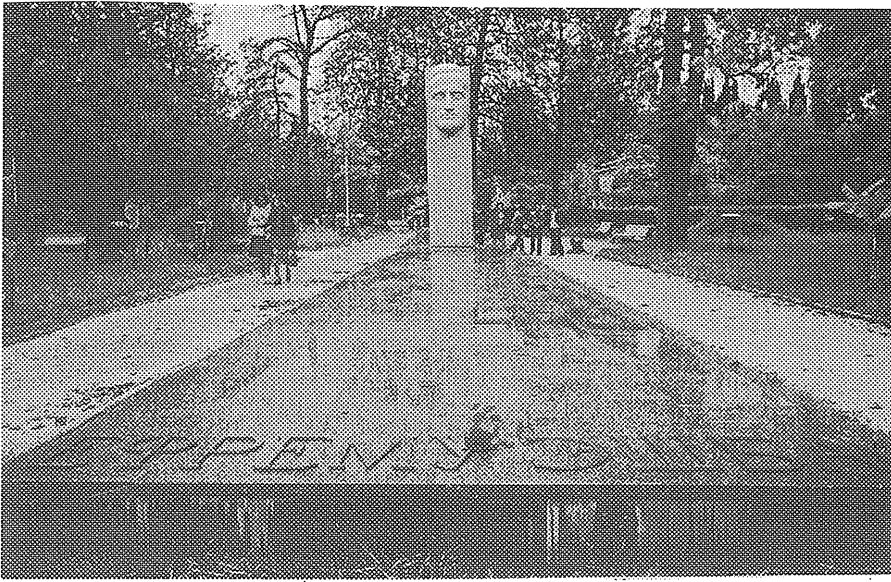
ZAFER! Zor gelen ZAFER, kanla, gözyaşıyla, ölümle gelen ZAFER!...

Onurlu bir halk ülkesini işgalden kurtardı, hem de eşine az rastlanır bir şekilde...

30 Eylül 1993 herşeyin bittiği inanılmaz bir gündü. Yürekler patlarcasına mutluydu. Sanki rüyada gibiydi insanlar. Ülkenin heryeri yanmış, yıkılmıştı. Ama ne çıkardı ki?! Artık düşman yoktu, bunca zaman sonra ülkemiz yalnızca bizimdi. Yanmış evleri de bizimdi; dağları, ovaları,

buzulları ve çiçekleri de... Yeni çiçekler ekmiştik toprağa ellerimizle, gencecik fidanlar ekmiştik, gözyaşlarımızla sulamıştık topraklarını. Onlar huzurlu ve mutlu yatabilirlerdi bundan böyle, zafer sözü vermemiş miydik ölüm döşeklerinde onlara, işte zaferdi sonunda ulaşılan. Ve biz kazanmıştık... Onlar ve biz! Zafer sarhoşluğumuz bitmeden daha, dünyanın kapıları birbir yüzümüze kapanmış, güçlünün zayıfı ezdiği dünya acımasız yüzünü gösterivermişti işte. Olsundu, biz zaferi kazanmamış mıydık, herşeyin de üstesinden gelirdik yine. Zaten dışarıda da milyonlarca kardeşimiz yok muydu, onlarda bu haksızlığa ses çıkarırlardı nasılsa!... Ama hayır! Onlar değil miydi bize 10 binlerce gelecek olan ve gelmeyen, onlar değil miydi uçaklar, tanklar, silahlar ve milyonlar yallayacak olan ama kafalarını kuma gömmeyi tercih eden, gerçeklerden kaçan ve mücadele eden bir avuç insanı da yalnız bırakan?! Yıllarca uyanamadıkları gaflet uykusundan nasıl uyanacaklardı ki şimdi?

Onlar değil miydi yıllardır şahsi çıkarları için gizliden

gizliye birbirlerini yiyen, hep ve sadece konuşmayı seven ve asla üretmeyi beceremeyen, üreten her yüreğin cesaretini kıran, siyasi ve ticari güçlerini en ihtiyaç duyduğu anda ana vatanları için kullanmayı beceremeyen. Bu zafer onların umarsız varlıklarıyla değil, ne yazık ki bizi muhacerete gönderen belki de tüm acıların asıl kaynağı olan Rusların yardımı ve bir avuç insanın vatana, bağımsızlığa olan inancıyla kazanıldı. Bu ülke bizim, siyasi konumumuz ne olursa olsun, kapılar ne kadar kapanırsa kapansın yüzümüze, bu ülke bizim.

Ve bugün zaferin üzerinden üç yıl geçti. Savaşın bittiği günleri hatırlıyorum; coşkimuzu, sevinçten ağlayışımızı ölenleri anışımızı, unutmayışımızı... Sonra ilk yıl kutlamalarını... Gökyüzü nasıl da pırıl pırlıydı. Gün boyunca dans eden, zaferi yüreğindeki tüm coşkuyla yaşayan herkesi hatırlıyorum. Gece nasıl da aydınlıktı. Bütün ülkeden şarkılar ve akordeon sesiydi şimdi yükselen, artık gözyaşı yoktu.

Ve ikinci yıl "binlerce"ydik SOHUM' da. O kocaman meydan nasıl da minik kalmıştı kalabalığımızla. Kır saçlılar vardı, dinç ve genç insanlar, savaş bebekleri vardı, artık muhacir

olmayan muhacirler ve yağmur vardı deli gibi yağan. Nasıl da ıslanmıştık, nasıl da üşümüştük soğuktan?! Ama kimsenin aklına gelmemişti bu meydanı bırakıp gitmek. Nasıl giderdi insan buradan? Bayramımızdı bugün kurtuluşumuzun, zaferimizin bayramıydı. Uğruna şehitler verdiğimiz ülkemizin en kutsal günü değil miydi?! Nasıl hissetirdi insan yağmuru, soğuğu. Hissetmedik hiç hissetmedik. Çerkeskalyıydık bugün, atlarımızın üstünde mağrur, onurlu başımız dikti. Ellerimizde bayrağımız vardı ve herkesin dudaklarında gülümseme, yüreklerde o sonsuz coşku. Bizimle birlikte zafere koşan ve bize o bayram gününde de önderlik eden ARZINBA'nın bile. İlk kez düşündüm Türkiye'dekiler kimbilir nasıl kutlamıştır bu günü diye, yine doldurmuşlar mıdır Akbalığı? Yine oynamışlar mıdır coşkuyla oyunlarımızı, mızıkası sesi kokmuş mudur yine oralar diye?

Bu yıl ilk kez Türkiye'de yaşadım "Zafer Günü"nü. İlk kez geçen yıl kendime sorduğum soruya cevap buldum bu yıl. Kimse doldurmadı meydanları, kimse coşkuyla oyunlar da oynamadı ve mızıkamın kokusu-nu da kimsecikler duymadı. Asıl acı olan hiçkimse hatırlamadı, hatırlayamadı. Oysa şehitlerimiz

Unutmayın dememiş miydi bize, hatırlamak için ölümü görmek miydi gerekli olan, ya da dostunu elinle gömmek, evini kaybetmek, oğlunu ve kardeşini ve eşini yitirmek mi gerekliydi illaki?! Hatırlamak için onurlu bir yürekte gerekli olan yalnızca, emeğe, cesarete, mücadeleye ve ulusa, ülkeye saygıydı.

Nasıl hatırlayabilirdik ki, önemli işlerimiz vardı. O, diğerini geçmeli, daha üstün olmalıydı. Daha çok kazanmalıydı, ondan daha çok... Daha çok konuşmalıydı, aynı şeyler bile olsa söyledikleri olsun! Yine de ondan çok konuşmalıydı. Davet edilmeliydi, yoksa nasıl giderdi derneğe, toplantıya. Aman boşversindi gidip ne olacaktı ki, yine birşey isteyeceklerdi vatan için, birlik için. Başka şeylere vermek varken niye versindi ki? Niye kutlasındı ki "Zafer Günü"nü? niye ?!...

Bunun Türkiye'de yaşamak zorunda kaldığım ilk ve son "Zafer günü" olmasını diledim bütün yüreğimle. İlk kez yalnız başıma resimlerle, yaşanmış güzel anılarla avunarak yürekten kutladım "Zafer gününü". Benim gibi bu ülkede yaşayan ve zaferi unutmadan hatırlayabilen tüm KAFKASYA'lıların bayramı kutlu olsun!..

HABİTAT II: BİR DENEYİM VE ÖĞRETTİKLERİ

Gökhan M. Menteş

Istanbul 30 Mayıs - 14 Haziran 1996 tarihleri arasında Habitat II olarak anılan bir dünya zirvesine ev sahipliği yaptı. Dünyanın her yerinden binlerce delege, medya mensubu ve izleyici 20. Yüzyılın bu son büyük zirvesinde yerini aldı. İlki 20 yıl önce Kanada'nın Van-couver kentinde yapılan bu toplantı Olimpiyat Oyunları gibi büyük bir organizasyona talip olan Türkiye için bir organizasyon sınavı niteliğinde idi.

Genel değerlendirme Türkiye'nin bu sınavı geçtiği doğrultusunda ama olumsuz eleştiriler de eksik olmadı. Yerel yönetimlerin yeterince temsil edilmediği ya da tanıtımda geri plana itildiği, aylarca yapılan ve gazete sayfalarını boy boy dolduran ve sivilleri olayın içine çekmek isteyen tanıtımlardan sonra İstanbulluların polis kordonu altına alınan konferans vadisine girişlerinin ciddi olarak kısıtlanması, konferansa az zaman kala başlatılan kaldırım düzenleme çalışmalarının belirli yollarda araç ve yaya trafiğini ciddi sıkışıklıklara zorlamasına karşın yetişmeyişi, ulusal raporda sivil toplum kuruluşlarına çok az değinilmesi, sivil toplum kuruluşları forumunda karşılaşılan organizasyon sorunları, ve nihayet alınan kararların yaptırım gücüne sahip olamadığı yapılan eleştiriler arasında. Toplantının sonunda barınmanın insanın temel ihtiyaçları arasında yer aldığına ilişkin bir karar (bazı gelişmiş ülkelerin karşı görüşüne rağmen) alındı.

Zirvenin belirgin özelliklerinden birisi Sivil Toplum Kuruluşları'na (STK-İngilizcesi ile Non-Governmental Organizations ya da

kısaca NGO) verdiği önemdi. Devlet sistemlerin ciddi bunalımlara girdiği, hatta çöktüğü son yıllarda ortaya çıkan yeni yönetim arayışları içinde sivil toplum kuruluşları sık sık anılıyor. Bu arayışların ana temasını Yönetim ile STK'lerin eklemelenmesini öngören modeller oluşturuyor. Halk topluluklarının belirli konular çerçevesinde organize olarak talep ve baskı grubu oluşturmaları sorunların çözümü için olumlu bir adım olarak nitelendiriliyor. Ayrıca STK'ların belirli sorumluluklar üstlenerek klasik olarak devletten talep edilen (ve dolayısı ile yeterince alınamayan) bazı iş ve hizmetleri kendilerinin gerçekleştirmesi zorunluluğu, devlet kurumlarının görev tanımlarının yenilenmesi gereği ortaya koyuluyor. Bu yaklaşımlar henüz yaygın uygulama konusu olmadı ama 21. yüzyıl ile birlikte yozlaşmış devlet sistemlerine yönelik çözüm arayışlarının hızlanması kaçınılmaz görünüyor. Bu arayışlar ile demokrasi yeniden tanımlanacağı benzer; olabildiğince yerinden yönetim, açıklık, doğal ve tarihi çevreye duyarlılık, otokontrol, fikir özgürlüğü, çok-kültürlülük öğelerini içererekten. Yeni seçim sistemlerini, yeni vergi düzenlerini ve nihayet yeni yönetim biçimlerini zorunlu kılarak.

Bu yazının esas amacı Habitat II kapsamında bir kez daha gündeme gelen ve önümüzdeki yıllarda dünya gündeminde sürekli yer alacağından kuşku olmayan bu konular değil. Esas amacım Türkiye'deki bir grup Kuzey Kafkas kültür kuruluşunun Habitat II vesilesiyle ortaklaşa gerçekleştirdiği etkinlikleri tanıtmak ve değerlendirmek ve çı-

kardığım bazı sonuçları daha geniş bir kitleyle paylaşmak.

Habitat II nedeniyle kalabalık bir uluslararası topluluğun İstanbul'a gelecek olması ve STK'ara olanak yaratılması Kuzey Kafkasya kökenli vatandaşların da ilgisini çekti. Öncelikle Bağımsızlık savaşındaki Çeçenistan ile tanınma savaşını veren Abhazya'nın neresi olduğundan, Kafkasyalıların ne tür insanlar olduklarından başlanarak. Kafkasyalılara maledilmeye çalışılan bazı olumsuz izlenimlerin silinmesi için de.

Kafkas kökenlilerin diasporada herhangi bir siyasi sorunları yok ama, belirli kültürel ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadıkları da bir gerçek. Örneğin, yasal engeller nedeniyle yokolmaya yüz tutan dillerin -ve dolayısıyla kültürlerini- yaşatabilecek eğitim kurumları oluşturamıyorlar. Habitat II STK Forumu'nu bir tanıtım ve tartışma platformu olarak algılayan Ankara ve İstanbul'daki bazı dernek yöneticileri Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'nda 28 Şubat'ta düzenlenen bir toplantıda önderlik edince Habitat II'ye katılım kararı verildi.

Habitat'ın başlamasına 3 ay kala verilen bu karar alınırken işin kapsamı da (maddi ve beşeri kaynakların nasıl olsa oluşturulabileceği varsayımı ile) kabaca konuşuldu. Şamil Vakfı büro olanaklarını sağlamayı önerdi. Ardından katılımın organizasyonu için genişlemeye açık çekirden bir kadro koordinasyon birimi olarak görevlendirildi. "Kafkasyalılar Habitat II Koordinasyon Birimi" böyle oluşturuldu. Ve kollar sıvandı, harekete geçildi.

Birim hızla iş bölümü yaptı ve kimin ne zaman ne yapması

gerektiğini gösteren bir iş programı ve tahmini bir bütçe ortaya çıkarıldı. Ancak Birimin ünvanı ile tutarlı olabilmesi için geniş bir katılım tabanına ve sahip olması gerekiyordu. İşin finansmanı da katılımcılardan gelecek maddi destek ile sağlanacaktı. Ayrıca Birim'deki çekirdek kadronun ötesinde insan desteği zorunlu idi. Bu amaçlarla Türkiye'deki tüm dernek ve vakıflara 20 günde bir hazırlanan "bilgilendirme notları" ile erişilmeye çalışıldı. Türkiye'deki ilgili tüm kuruluşlara Habitat II çalışmalarına destek olup olamayacakları, olabilecekler ise ne şekilde olabilecekleri yazılı olarak faks veya acele posta ile soruldu.

Çok sınırlı yazılı cevap alınınca, telaşa kapılanarak tüm dernek ve vakıf yöneticilerinin peşine düşüldü. Bir çoğuna telefonla ulaşıldı kimi ile yüzyüze görüşüldü. Hiç biri "katılmayalım" demedi. aksine tümü katılımın yararlarından dem vurdu ve çoğu destek vaad etti. Üç aylık dönemde dört bilgilendirme notu eldeki listede bulunan 70 civarında derneğe fakslandı ya da postalandı.

Koordinasyon Biriminin temel sorunu maddi kaynak bulmak değildi. Sorun kaynak bulmaktan ibaret olsa onca yazışmaya girmeden birkaç varlıklı hemşehrinin peşine düşülür, bağışı sağlanır ve sorun çözümlenebilirdi. Bundan özellikle kaçınıldı. Esas amaçlanan yaygın katılımın sağlanması ve uluslararası bir platforma derneklerarası dayanışma ile girmekti. Bu nedenle katılım arayışları her bilgilendirme notunda sürdürüldü. Habitat'tan amaçlananlar anlatılmaya çalışıldı. Örneğin 26 Mart tarihli 2 nolu bilgilendirme notunda şu ifadeler yer almıştı:

• Çeşitli uluslardan yaklaşık 25.000 kişiyi 3-14 Haziran tarihleri arasında İstanbul'da bir araya getirecek olan Habitat II forumunu Türkiye'de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak gururla yaşayan ve yanısıra Kaf-

kas kültürünü de gururla sahiplenen insanların sorun ve çözümlerini diğer ulusların insanları ile paylaşabilecekleri bir katılım ve tanıtım fırsatı olarak görüyoruz.

• Habitat II vesilesiyle uluslararası bir kitle karşısında dernekler ve vakıflar olarak Kafkas kültürünü tanıtma konusunda bir işbirliği sınavı verilecektir. Bu işbirliğinin başarılı olması gelecekteki çalışmalar için çok önemli olan özgüvenimizi artıracaktır.

• Habitat II'yi Kafkasya'da barış ve insan haklarına saygı doğrultusunda yapacağımız çağrı için bir platform olarak görüyoruz. Çeçenistan'daki savaşın, Abhazya'daki açlık ve Osetya'daki sıkıntıların bir an önce sona erdirilmesi taleplerimizi yineleyeceğiz. Uluslararası kamuoyunda haklı ile haksızın ayrılmasına katkıda bulunmak için Kafkasya ve Kafkasyalıyı tanıtmak istiyoruz-Başdöndürücü doğası ile, binlerce yıllık tarihi ile, gelenek ve görenekleri ile, etnik çeşitliliğine karşın Kafkasyalılıkta bütünleşen becerikli, çalışkan, çevik ve mert insanları ile...

• Habitat II'ye katılma kararı Koordinasyon Birimi'nin değil,

Kafkas Kozası'nı oluşturan katılımcıların ortak kararı olacaktır. Sunum malzemesinde ilgili dernek ve vakıflar açık adlarıyla Kafkas Kozası bünyesinde zikredilecektir. Bireysel ve ticari sponsorların da sunumun esas niteliğini sarsmayacak ölçülerde zikredilmesi sağlanacaktır.

• Habitat'a katılımın verilecek destek ölçüsünde olacağı da defalarca yineleni ve 15 Nisan'daki başvuru tarihine kadar sağlanabilecek maddi katkıların belirlenmesi istendi.

Katılım başvurusunu Habitat Sekreteryasına iletmemizden dört gün sonra 19 Nisan tarihli 3 nolu bilgilendirme notunda 67 kuruluştan yalnızca 12 tanesinden olumlu cevap alındığı kaydedilerek mali, aynı ve parasal katkı vaadedenlerin ayrıntılı bir dökümü yapıldı. 12 dernek tarafından vaadedilen toplam para 305 milyon, gerçekleşen ise yalnızca iki kuruluştan (Şamil Vakfı ve İstanbul Dostlar Klubü) sağlanan 194 milyondur. Bu rakamlar tahmin edilen harcamaların çok altında idi. Bu nedenle faaliyetlerimizin kapsamını daraltmak zorunda kaldık.

Habitat'a hazırlık çalışmaları Şamil Kültür ve Eğitim Vakfı'nın Bahariye'deki lokalinde sık aralıklarla yapıldı.

Hedeflerimizi şöyle belirledik:

(1) Bir Kafkasya haritasını da içerecek İngilizce-Türkçe broşür,

(2) Video, fotoğraf ve el sanatları örneklerinin sunulacağı Kafkas Kozası adlı sergi ve,

(3) Kafkas kültürünü işleyecek bir tebliğin sunulacağı toplantı ve

(4) En az bir Kafkas Halk Oyunları gösterisi.

Bir yandan yaklaşan Habitat'ın stresi ile çalışmalarımızı , diğer yandan destek arayışlarını sürdürdük. Zaman geçtikçe pek artış göstermeyen katılım nedeniyle epey umutsuzluğa da kapıldık. Daha fazlasını bekliyorduk.

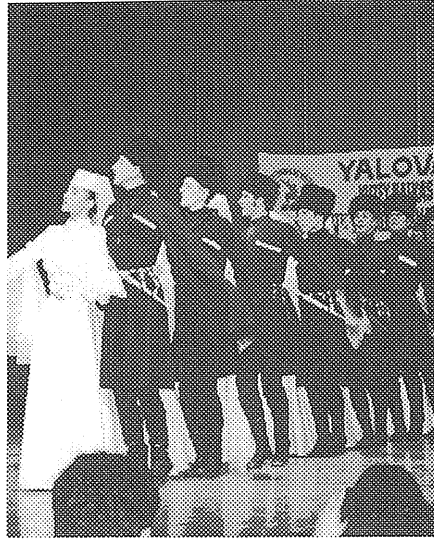
Mayıs başına geldiğimizde ise ok yaydan çıkmıştı - Habitat 31 Mayıs'ta başlıyordu. O zamana kadar tasarı olan broşür ve sergi hazırlıklarımızı uygulamaya başladık. Ama Habitat Sekreteryası da, içinde yer alacağımız STK Forumu'nun programını bir türlü açıklamıyordu. Katılımla ilgili bir sürü teknik sorumuz yanıtlanamıyordu. Hatta son haftaya kadar gösterilerin yapılacağı sahnelerin nerede olacağını ve ebatlarını dahi veremediler. Onlar ciddi olarak gecikmişti.

Diğer "kozalar" ne yapıyor düşüncesiyle STK'na ev sahipliğini üstlenmiş olan Bilsak'ı ziyaret ettiğimizde bir de gördük ki kargaşa diz boyu. Bizim örgütlenme düzeyimiz bayağı iyi imiş!...

Hazırlanan harita, tebliğ ve broşürün sorumluluğu büyüktü. Topluluğumuzun farklı kesimlerine benimsenebilecek nitelikte olması zorunluluğu vardı. Bu kesimlerden çeşitli yönetici ve kişileri Birim'e davet ederek eleştirilerini almaya çalıştık. Katılım sınırlı idi ama çok yararlı oldu.

Broşürün ilk kopyalarını matbaadan açılış günü son saatlerde kan ter içinde alabildik. Sergiyi son gün yetiştirdik. İlk iki gösteriyi yapacak Yalova KKD ekibini yerinde izlemiştik ve güveniyorduk ama hep bir şeyler ters gidebilir gibi idi.

Nitekim öyle de oldu. Habitat

Yalova Kafkas Kültür Derneği Kafkas Halk Dansları Topluluğu Gösteri esnasında.

Sekreteryası STK Forumu'ndaki gösteri ve toplantı günlerini gösteren İngilizce Programı iki gün önce açıkladı. Bir de baktık ki çeşitli yazışmalarla defalarca teyid ettirdiğimiz gösteri ve toplantı günlerimiz ve saatleri tümüyle farklı. Derhal müdahale ettik ve başka günlere kayması imkansız olan gösterilerimize ait programı kesinleştirdik. Meğer biz öyle sanmışız. 1 Haziran günü akşam saat 20.00'de gösteri yapmak üzere 3 otobüsle yola çıkan 100 kişilik Yalova ekibi gösterisinin 3 saat öne alındığını yolda, Boğaziçi Köprüsü civarında saat 15.00 sularında öğrendi. Program yine ve başka bir şekilde değişmişti. Habitat muhataplarımız üzgündü ama yapacak bir şey yoktu. Benzer bir durum 7 Haziran'da da yaşandı ama artık hazırlıklıydık. Yalova ekibi bu kez 4 saat önceden gelmişti.

GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR:

1. Sergi:

"Kafkas Kozası" standımız STK etkinliklerine tahsis edilen İTÜ Taşkışla binasında 1-14 Haziran tarihleri arasında açık tutulmuştur. Standta bir Kafkas Evi Köşesi ile Yıkılan Şehirler Köşesi düzenlenmiş, tarihi fotoğraflar, el

sanatları, yayınlar teşhir edilmiş, halk oyunları ve savaşlarla ilgili video sunusu yapılmıştır. Sergi boyunca Kafkas kıyafetleri giymiş erkek ve hanım elemanlarımız gönüllü hizmet vermiştir. Zaman zaman söylenen Kafkas şarkıları sergiye renk katmıştır. Hazırlanan "Kafkasya ve Kafkas-yalılar" başlıklı Türkçe ve İngilizce broşürden binlerce kopya bu stand aracılığı ile dağıtılmıştır. Sergimiz, NGO Forumuna katılan delege ve ziyaretçilerin yakın ilgisini görmüş, amaçlanan tanıtım amacına büyük ölçüde hizmet etmiştir.

2. Halkoyunları Gösterileri:

a) Yalova KKD Halk Oyunları ekibi 1 Haziran'da İTÜ Maçka Anfisi'nde yapılan açılış günü konuşmalarından sonra tek ve son gösteri ekibi olarak izleyenleri büyülemiştir. Yalova KKD bu gösteride 20 çift büyükler, 10 çift minikler ekibi ve zengin bir müzisyen kadrosu ile yer almıştır. Bu gösteriyi yaklaşık 600-700 uluslararası delege izlemiştir.

b) Yalova KKD'nin gösterisi aynı yerde 7 Haziran akşamı yinelenmiştir. Habitat Sekreteryasının yukarıda anılan program kaydırmaları nedeniyle önceden daha geç bir saatte programladığı bu gösteriyi yaklaşık 400 delege izlemiştir.

c) 11 Haziran gecesi Taşkışla'daki çadırli sahnede üç K.Kafkas derneğimizin ortaklaşa gösterisi gerçekleştirilmiştir. Gaziosmanpaşa ve Kartal K.K.D. halk dansları grupları birbirinden etkileyici halk danslarını sunarken, Fatih K.K.Derneği korosu izleyenleri Kafkasya'ya götüren güzel Adige şarkılarını sunmuştur. Bu gösteriyi de yaklaşık 700 kişi coşarak izlemiştir.

Habitat STK Forumu yöneticileri oyun ekiplerimizin bu başarılarından çok etkilendiklerini ifade etmişler ve konferans bitiminde Koordinasyon Birimine ve gösterilerde görev alan ekiplerimize birer "memnuniyet sertifikası" takdim etmişlerdir.

3. Yayın:

Grafik sanatçısı Levent Sezer'e yaptırdığımız ve bir illüstratif Kuzey Kafkasya haritasını içeren "Kafkasya ve Kafkasyalılar" adlı broşürümüz 4000 İngilizce ve 4000 Türkçe olarak basılarak dağıtılmıştır. Ayrıca 2000 adet poster hazırlanmış ve gösteri, toplantı ve sergimizde 1 Haziran'dan itibaren dağıtılmıştır. Bu broşür ve posterlerin ayırdığımız kopyaları tüm derneklerimize postalanmıştır.

4. Toplantı ve Tebliğ:

11 Haziran'da Taşkışla'da düzenlediğimiz toplantıda "Kafkas Kültürü: Kökenleri, Özellikleri ve Sorunları" (Caucasian Culture: Its Roots, Specialities and Problems) başlıklı tebliğimizi yaklaşık 150 kişilik bir izleyici kitlesine sunduk. Maalesef, yine çeşitli program kaydirmaları nedeniyle toplantılara yabancı katılımı genelde azdı, bizimkinde ise birkaç kişiyi geçmedi. Bu nedenle Berat B. Bir tarafından yapılan sunuş İngilizce hazırlanmış olmasına karşın Türkçe sunuldu. Bunu İsmet Aransan'ın yönetmenliğini yaptığı Ubih dilinin tükenişini konu edinen "Son Sesler" (Last Voices) adlı İngilizce video gösterisi izledi. Kopyası derneklerimize de iletilen bu tebliğ, halen Kafkasya'da farklı idari birimlerde yaşayan Kuzey Kafkasyalıların ortak kültürel özelliklerini ortaya koyarak Birleşik Kuzey Kafkasya özlemini temellendirmektedir. Ayrıca tebliğ kapsamında farklı dilleri konuşan ama aynı kültürü paylaşan Kafkas halklarının birarada ve "eşitlerin birliği" ilkesi çerçevesinde yaşayabileceklerini simgeleyecek "Kafkas Kültür Sitesi" projesi önerisi yeralmıştır. Zaman zaman hemşehrilerimiz arasında tartışılan bu fikri proje olarak önerirken, bu konuda ek çalışmalar yapmamızın gerekli olduğunu kaydetmek isteriz. Bu konuyu Habitat sonrası bir ortak proje olarak sürdürmeyi önerdik.

Bu etkinlikler sayesinde Kafkas Kimliği'ni, Kafkas Kültürü'nü ve

Berat B. Bir, Kafkas Kültürü: Kökenleri, Özellikleri ve Sorunları adlı tebliği sunarken

Kafkasya Meselesi'ni belirli ölçüler içinde bir dünya zirvesinin sivil toplum örgütleri çalışmalarının gündemine sokma gayreti içinde olduk. Kafkasya'yı sadece yaşanan bir savaşın haklı tarafı olarak değil, aynı zamanda dünya kültürünün vazgeçilmez bir ögesi olarak tanıtmaya çabaladık.

GERÇEKLEŞTİREMEDİKLERİMİZ:

Ancak, yukarıda özetlenen etkinlikler özellikle Koordinasyon Birimi bünyesindeki sınırlı sayıda kişinin çok kısıtlı bir bütçe çerçevesinde özverili çalışmaları sonucunda gerçekleştirilebilmiştir. Maalesef gerek Birimin bünyesine hizmet katılımı gerekse etkinlikler için kuruluşlarımızdan beklenen maddi destek istenen/vaadedilen zamanda ve ölçülerde olmamıştır. Özellikle bu nedenle hedeflediğimiz bazı etkinlikleri yeterince gerçekleştiremedik.

Gerçekleştirilemeyenlerin başında medyada yeterince yeralamamak geliyor. Gerçi etkinliklerimiz yerli ve yabancı basında belirli ölçüler içinde yeraldı ama Konferans Vadisi dışındaki tanıtım bizim izleyebildiğimiz kadarıyla (ki izlemeyi de yeterince

yapabilmiş değiliz!) sınırlı kaldı.

Maddi olanakların kısıtlı olması, başlangıçta planladığımız hizmet satın alımlarının sınırlı tutulması sonucunu doğurdu. Örneğin belirli çalışmalarımız için profesyonel kişileri görevlendirmedik ve işlerin büyük bir bölümünü birim elemanları olarak üstlenmek zorunda kaldık. Metinlerin tasarım, yazım, çeviri, sayfa düzeni, basım izleme, dağıtım vb. işlemlerinin tümü asli olan eşgüdüm görevinin yanı sıra birim elemanlarınca yapıldı. Taslak metinler üretildikten sonra tartışmaya açıldı ama katılımlar sınırlı oldu. Bunda birçok şeyin çok kısa zamanda yapılması zorunluluğu da rol oynadı.

Türkiye'de yapılacağı 3 yıl önceden belli olan, Türkiye'nin ise 2 yıl önce gündemine giren bu zirveye katılım kararımız resmi başvuru tarihimizden (15 Nisan) yalnızca 1,5 ay önce verilmişti. Etkinliklerin başlamasından önce ise sadece 3 ay süremiz vardı ve bunun 9 günü bayram tatili nedeniyle verimli kullanılamadı. Bu süre boyunca haftada en az iki eşgüdüm toplantısı yaparak hazırlandık.

Habitat II bünyesinde bizim dışımızda yapılan toplantıları yeterince izleyememek ve oralarda aktif olarak görüş sunamamak diğer bir eksikimiz oldu. Bu durum, tüm enerjimizi kendi sunuşumuz için kullanmak zorunda kalışımızın doğal sonucu idi.

Habitat II konusundaki girişimimiz her ne kadar hedeflenen yaygın katılımı sağlayamadı ve Koordinasyon Birimi üstlendiği yükün altında biraz ezildi ise de, Türkiye'deki Kafkas topluluğunda şimdiye kadar uluslararası bir tanıtım için ortaklaşa olarak yapılan ve dernek tabanına ulaşan en geniş katılımlı çalışma olmuştur. Çalışmalara katkıda bulunan kuruluş ve kişiler Temmuz ayı içinde tüm derneklere gönderilen 5 no.lu bilgilendirme notunda ismen anılmıştır. Özetlenecek olursa, ortaya çıkarılan ürünler

Kafkasya'ya gönül vermiş 7 dernek, 1 vakıf ve yaklaşık 250 kişinin parasal ya da aynı desteği ile sağlanmıştır.

ÇIKARILAN DERSLER

Bu deneyimimizin bundan sonra gerçekleştirilecek ulusal ve uluslararası çalışmalara ışık tutması açısından bazı hususlara dikkat çekmek istiyoruz.

Çağın iletişim teknolojisi sayesinde makul süreler içinde geniş çaplı ve etkili organizasyonlara gitmek kuramsal olarak mümkün ama pratikte çok çeşitli zorluklarla karşılaşılıyor. Faksların cevapları ya hiç gelmiyor ya da en azından çekildiği kadar hızlı gelmiyor!...

Kafkasya ve Kafkasyalıların bu tür uluslararası toplantılara çok ihtiyacı olduğu görüşündeyiz. Bu doğrultudaki girişimler, örneğin Kafkasya'ya giyecek ya da kitap yardımı yapmaktan daha az önemli değil. Hatta bazen daha da önemli olabilir. Bu bilinci yerleştirmek zorundayız.

Amaçladığımız türden katılımcı çalışmalar için üç ay yeterli değil. Makul süre yüksek tempoda çalışılması kaydıyla altı aydır. Ama gönüllülüğe dayanan kuruluşlarda yüksek tempolu çalışma varsayımı da gerçekçi değil. Bu tür katılım öngören çalışmalar için normal olan bir yıl önceden ama sürekli ve disiplinli olarak çalışmaktır. Birleşik Kafkasya temellendirilecekse bunun yolu herşeyden önce ciddi ve disiplinli dayanışmadır.

Temsil kalitesinin önemli olduğu bu tür organizasyonlarda uzmanlık gerektiren işleri uzmanlarına, profesyonel kişilere yaptırmak gerekli. Bu nedenle maddi kaynakların önceden oluşturulması zorunlu. Sözlü vaatler maalesef ya gerçekleşmiyor ya da sınırlı ölçüde gerçekleşiyor. Bu organizasyonu üstlenenleri çok zor durumda bırakabilir. Bağlayıcı yazışmalar esas ve kaynaklar baştan güvence altına alınmalıdır.

Dernek adresleri ve faks numaraları yanlış olabiliyor ya da iptal edilmiş olabiliyor. Adres listeleri sık sık yenilenmelidir.

Derneklerle ilişki sağlansa bile, derneklerin kendi üye tabanları ile ne denli ilişki kurduğu meselesi var. Çoğu kez derneğin 1-2 yöneticisi konuyu yakın çevrelerine bile açmadan karar veriyor (çoğu kez hiç karar vermiyor!). Üye tabanlarından gelebilecek katılım oluşmuyor. Üyelerle yönetim arasındaki haberleşme ilişkileri zayıf. Bilgi yalnızca yöneticiler arasında sıkışıp kalmalı. Her bireye bilgi veren bir yapı çağın gereği.

Uluslararası platformlarda aktif katılım çok önemli. Toplantılarda söz almak, görüş bildirmek ve gündemden eksik olmamak gerekiyor. Bu ise nitelikli insanlardan oluşan bir ekip çalışmasını önceden planlamayı zorunlu kılıyor. Öteyandan, uluslararası toplantılarda resmen tanınma prosedürleri incelenerek akredite olma yolları zorlanmalıdır.

Tanıtım amaçlı toplantılarda medyadan planlı ve profesyonel yöntemlerle yararlanılmalıdır. Bir gazete haberi ya da kısa bir TV programı onbinlerce broşürden daha etkileyici olabilir.

ÖNCE NASIL BİRLEŞEBİLİRİZ?

Son olarak Türkiye'de bu yıl yürütülen "derneklerin birleştirilmesi" amacına yönelik çalışmalar için bir çıkarsama yapmak mümkün. Bu türden birleştirme gayretlerinin temel amaçlarından biri uluslararası temsil için gerekli gücü yaratmak ve Habitat türü platformlara katılımı başarı ile sağlayabilmek olsa gerek. Habitat çalışmalarını sürdürürken Kayseri Derneği'nin öncülüğünde çok iyi niyetlerle başlatılan birleşme çalışmalarının seyrini de izledik. Bence bu girişimin en olumlu yanı, epey zahmetli ama katılımcı bir yöntemi benimseyerek, ülkedeki tüm dernekleri ziyaret etmeleri ve onların

en azından yöneticiler düzeyinde görüşlerini almaları oldu.

Habitat için gerçekleştirilen çalışma derneklerarası işbirliği amacı doğrultusunda mevcut hukuksal yapıda epey yol alınabileceğini göstermiştir. Yeni yeni derneklerin sürekli olarak oluştuğu günümüzde, hukuksal olarak birleşmenin çok çeşitli zorlukları ve hatta bazı sakıncaları gözönüne alındığında, Habitat vesilesiyle denendiği gibi belirli konular çerçevesinde belirli hedeflere yönelik işbirliği formüllerine dikkat çekmekte yarar görüyoruz. Bu türden katılımcı, işbirliğini esas alan çalışma modellerinin farklı konularda geliştirilerek yaygınlaştırılması mümkündür. Eğer yaygınlaştırılması mümkün değilse o zaman sormak gerek: peki gönüllülük esasına dayanan örgütlerde hukuksal olarak birleşmeyi zorlamak daha mı anlamlı? İşbirliğinden kaçınan dernekler hukuken şubeleşse ne olacak? Sağlıksız bir altyapıdan sağlıklı bir üst yapı çıkabilir mi?

Kanımca hukuki birleşme hedef değil, önerilen türde işlevsel ve hedefe yönelik çalışmaların doğal bir sonucu olmalıdır. Birleşmeden umulanları en azından bir süre derneklerin mevcut kişiliklerine ve yapılarına müdahale etmeksizin kademeli ama katılımcı (merkez, bölge, kent, yöre) işbirliği modelleri ile yürütmek anlamlı görünüyor.

Kilit sözcük "katılım"dır. Başarı ise katılımın değişik kademelerde verimli bir şekilde sağlanmasıdır. Bunun büyük çeşitlilik gösteren yerellik öğeleri güçlü ama birlikteliğe çok ihtiyacı olan Kuzey Kafkasya toplumları için de geçerli olduğunu düşünüyorum.

Bu vesileyle, Habitat çalışmalarına katılan ya da destek veren tüm hemşehrilerimize ve bizlere güvenerek STK Forum'unda ön planda yer veren Habitat STK koordinatörlüğüne topluluğumuz adına teşekkürlerimizi sunuyorum.

LİMAN

RESTAURANT VE OCAKBAŞI

***Düğün, Nişan, Sünnet ve
Her türlü yemekli toplantılarınızda
200 kişilik salonumuzla hizmetinizdeyiz***

İskele Caddesi No: 1 Harem - İSTANBUL
Tel: (0216) 391 52 87 - 343 63 20

BİRLİĞE DOĞRU

Kafkas Kültür Derneklerini bir çatı altında toplamaya yönelik toplantıların Eskişehir ayağı çok sayıda derneğin katılımıyla yapıldı. Aşağıda bu toplantının tutanaklarını yayınlıyoruz.(*)

TÜRKİYE KAFKAS DERNEKLERİ MERKEZİ YAPILANMA TOPLANTISI TUTANAGI (14.04.1996/Eskişehir)

- 1.Sunuş konuşması Adnan Gol tarafından yapıldı.
- 2.Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı Aydın Arat toplantının başarılı geçmesini dileyen bir konuşma yaptı.
- 3.Divan üyeleri seçildi: Başkanlığa Mustafa Vurdum, yardımcılığına Ethem Özdemir, Katip üyeliklere Ertan Karayel ve Ali Osman Özel oybirliği ile seçildiler.
- 4.Gündem gereği saygı duruşu yapıldı.
- 5.Divan başkanı toplantının amaçlarını açıkladı.
- 6.Toplantıya katılan 26 derneğin ismi okundu.
- 7.Verilecek önergelerin, önerge sahiplerince okunması oybirliği ile kabul edildi.
- 9.Seyfettin Diyner Gündemin 6. maddesi hk. görüşlerini açıkladı. Gündemdeki 6. ve 7. maddelerin yer değiştirilerek görüşülmesi oylandı. Gündem değişikliği oylama ile reddedildi.
- 10.Sait Emin İBRAGİMOV (Çeçenistan Eski Ulaştırma ve İnsan Haklarından Sorumlu Bakanı) söz aldı. "Hepinizden "Allah Razi olsun. Böyle bir toplantıya katılmaktan memnun, mutlu ve umutluyum. Bu toplantı mutlaka gerekirdi, diyerek, tercuman aracılığı ile Kafkasya şiirini okudu. "Kafkasyalılar hiç bir zaman başka ulusların topraklarına göz koymamış ve savaşı başlatan taraf olmamıştır. Kafkasya'da yüzyıllar boyu böl, parçala, yut politikası uygulanmıştır. Kafkasyalılar birlik içinde olsalardı, Kafkasya'da yaşanan dramlar yaşamazdı, diyerek sözlerini bitirdi.
- 11.Gündemin tamamının değiştirilmeden görüşülmesi oybirliği ile kabul edildi.
- 12.Gündemin 5. maddesi hk. açıklayıcı bilgiler vermek üzere Kayseri Delegesi Mehmet Şıkıroğlu söz aldı: "Birleşme gereği neden doğmuştur. Çeçenistan savaşının başladığı günlerde birleşememiş olmanın zararları iyice ortaya çıktı. Sorunlarımıza sahip çıkacak güçlü bir örgüt kurulamadı. Bu dağınıklığın giderilmesi için Kayseri'de bir toplantı düzenledik. Devamında Adapazarı'nda toplantı yaptık. Karadeniz, Akdeniz bölge toplantıları ve İstanbul'da yapılan toplantılarda bir-

Birlik toplantısına katılanlar toplu halde resim çektirdiler. Bu fotoğraf sıradan bir hatıra fotoğrafı olarak mı kalacak yoksa tarihi bir olayın belgesi mi olacak?

leşmenin gerekliliği görüşü kabul gördü". Şıkıroğlu birlik olmak için açık ve samimi olmak gerektiğini belirterek sözlerini tamamladı.

13. Gündemin 5. maddesi hk. Mecdi Cengiz kişisel görüşlerini bildirdi. "Birlik ve beraberlik içinde olmayan uluslar, özgür yaşayamazlar. Birlik olmamızı gerektiren örgütün kurulması, bu dağınıklığın, sorun olarak çocuklarımıza devredilmemesi gerekir." dedi.

Gündemin 5. maddesi hk., toplantıya katılan derneklere söz verildi.

-Atay Ceyişakar (Kafkas Abhazya Kültür Derneği-İST.): Birleşmenin çok önemli ve elzem olduğunu, buradan mutlaka birlik kararının alınarak çıkılması gerektiğini açıkladı.

-Ender Şenol (Kocaeli Kafkas Derneği): Örgütlü birliğin gerektiğini ve kendilerinin katılacaklarını açıkladı.

-Rauf Bozkurt (Kaf-Der Genel Merkezi, Ankara): "Yaşasın Türkiye'de ve Kafkasya'da birlik. Hemen, şimdi, burada" dedi.

-Sönmez Can (Birleşik Kafkasya Konseyi, Ank.): "Birliği engellemeye kimsenin gücü yetmez. Birlik fikrine aynen katılıyoruz.

-Cengiz Gül (İst. Dostluk Kulübü): "Dernekler üstü bir kuruluşun olmasını candan destekliyoruz.

-Bislan Salih Hurmu (Ankara Dostluk Kulübü): "Birliği biz de destekliyoruz. Örgütlerin birleşmesi değil, örgüt temsilcilerinin oluşturduğu bir üst kurulun oluşmasını destekliyoruz.

-Hüsnü Küçük (Eskişehir Karacay - Malkar Derneği): "Birlikten yanayız."

-Jülide Erdoğan (Samsun K.K.K.D. Başkanı): Üst kurul oluşturularak birlikteliğin sağlanması gerekir.

.....(Düzce K. Kültür Derneği): "Birleşmeyi Destekliyoruz.

.....(Pendik K.K.K.D.): "Yaşasın Kafkasya Birliği."

-Ahmet Özkök (Sakarya Kafkas Kültür Derneği Bşk.): "Birlikteliği canı gönülden destekliyoruz." Geç kalınmış bu birlikteliğin biran önce kurulması gerekir. Bu fikri oluşturan Kayseri Derneği ve diğer arkadaşlara teşekkür ederiz. Hayırlı olsun."

-İsmet Başaran (Aydın Kafkas Derneği Başkanı): "Birlikten yanayız."

-Ramazan Bayındır (Konya Kafkas K.D. II. Başkanı): "Birlikten yanayız."

-İbrahim Şahin (Sivas Kafkas K. Der. II. Bşk.): "Yaşasın Kafkasya Birliği"

-Hayri Koç (İskenderun - KKKD Bşk.): "Birliği destekliyoruz."

-Şerif Birinç (Ortaasya Kafkas Kültür Derneği Bursa): "Üst düzey bir kurumun

oluşmasını yararlı görüyoruz"

-Nazım Bal (Sakarya K. Kafkas Kültür Derneği): "Birleşmeden yanayız."

-Ali Kılıç (Osmaniye K.K. K. Derneği): "Birlikten yanayız."

-Halis Aşatey (Alan Kültür Vakfı Bşk): "Türkiye yasalarına uygun, Anavatan Kafkasya'ya hizmet edecek bir birlikten destek alan her hareketi onaylıyoruz."

-Necati Çağlar (Başhöyük Kafkas K Derneği Bşk.): "Örgütlerin birliğinden yanayız. Başarılı olmasını diliyoruz."

-..... (İstanbul K.K. Kültür Derneği): "Birleşmeye evet!"

-Haluk Kutlu (Kafkas-Çeçen Dayanışma Kom. Ank.): 20 yıl gecikmeyle de olsa bu bütünlüğün sağlanması bizleri sevindirdi."

-Fazıl TEKİN (Eskişehir K.K.D.D): Ev sahibi dernek adına bir teşekkür konuşması yaptı.

14. Divan Başkanı gündemin 5. maddesini oyladı ve oybirliği ile bu madde kabul edildi.

15. Sait Emin İbrahimov: "Çeçenistan'daki savaş duracak diye bir beklentimiz yok. Savaşın devamını isteyen güçler var. Bir kitap hazırladım. Bu kitapta her şeyi açıklayacağım. Bunu engellemek için bana suikast düzenlediler. Silah sanayii silah üretmeye devam ettikçe savaşlar devam edecektir. Sızden bir isteğim var. Bölgelerinizde barış için imza kampanyası açmanız ve yazdığım kitabı herkese duyurmanızdır." dedi.

Saat 13.00'de öğle yemeği için ara verildi. Saat 14.30'da divan başkanı toplantının ikinci bölümünü başlattılar.

Birlik çalışmalarını detaylandıracak bir çalışma grubu kuruldu. Bu gruptakiler: Hikmet Kandemir, Bislan Salih Hurmi, Seyfettin Diğner, Sönmez Can, Haluk Kutlu, Cihan Candemir, Saadetin Karerkek, Çetin Öner, Süleyman Yançatoral, Atay Ceyişakar olarak belirlendi. Oylama ile görevleri onandı.

16. Gündemin 6. maddesi ile ilgili söz almak isteyenler tesbit edildi. İlk söz Sönmez Can'a verildi.

Sönmez Can: Birleşik Kafkasya Konseyi adına söz aldığını belirtti. Tarihi karar ortamında olmanın verdiği mutluluğunu belirtti. Bu ortamın ne kadar zorluklar aşarak sağlandığını açıkladı. "Bağımsız Birleşik Kafkasya ideali, birlik olmaktan geçer. Bu yolda kararların alınması, bunun Kafkasya'ya yansımaları en büyük temennimizdir. Sovyetlerin dağılması ile ele geçen tarihi fırsatı değerlendirmek için yola çıktık. Sürgündeki Yahudilerin 1000 yılı aşkın sürgün yaşamalarında birlik ve beraberlik ...içerinde ki vatan sevgisi ve vatan kurma ideallerini İsrail'i kurarak sonuçlandırmışlardır. Bizim toplumumuzda buna benzer idealler var mıdır? Hazır mıyız böyle bir fırsatı değerlendirmeye diyerek, Konseyin K. Kafkasya hk. görüş ve ilkelerini anlattı. Konsey ve KafDer, Kafkasya ideali ile kurulmuş kuruluşlardır. Hizmetlerine de devam edeceklerdir. Geçmiş yıllardaki yapılan toplantı-

Eskişehir'de düzenlenen birlik toplantısından bir görünüş

lardaki yanlışların tekrarlanmamasını dedi. "Birlikte kurulacak kurumun, derneklerin desteğini almış, Türkiye Cumhuriyeti ve Kafkas Cumhuriyetlerinin de muhatap aldığı bir kurum olmalıdır. Konseyimiz birlikte olmaktan yana "evet" diyor. Farklı duyumlara kulak asmayınız. Birlik amacı ile kurulan ön çalışma komitesine elle tutulur görevler verilmeli. Çalışma konuları belirlenmeli, gelişmelere göre birlik adına çalışmalar yapılmalı.

Konseyin bu güne kadar almış olduğu bir hayli yol var. Bürokrasideki başarıları kanıtlandı. Konseyin başka bir kurumun altına girmesi şu an için söz konusu değildir. Acele birliktelik yanlışlıklara yol açabilir. 4. 5. kurumları doğurabilir." dedi.

Fazıl Tekin: Kuruluşlarımız arasındaki işbirliğini sağlayıcı, bölge temsilcilikleri ve koordinasyon kuruluna işlerlik kazandırılmalı. Üst yapıda, bölge temsilcilerinden oluşan merkez kurul oluşturulmalı şeklinde bir model önerdi. Bu konudaki fikirlerini içeren yazıyı divan başkanına teslim etti.

Mecdi Cengiz: Sönmez Can'ın konuşmasına eleştiri getirdi. Amacımız ilhak değil birlikteliktir. Bu birlikteliğin adı "Birleşik Kafkas Derneği" olabilir. Tüm Kafkas halklarından temsilciler, yönetim kurulunda bulunmalıdır. Genel başkan, bu güne kadar taraf olmamış kişilerden seçilmeli dedi ve diğer detayları açıklayarak yazısını divana verdi.

Atay Ceyişakar: Birleşme yeni bir çatı altında gerçekleştirilmeli diyerek, lobiciliğin toplumumuzun çıkarları amaçlanarak yapılması gerektiğini açıkladı.

Seyfettin Diğner: Oluşturulacak model üzerindeki düşüncelerini açıkladı. Kalıcı olmayan, hukuki olmayan örgütlenmeye taraftar değiliz. Kurumlaşmayı, gelişmeyi, güçlenmeyi istiyoruz. Temsil olayının gerçekleşmesi bir örgüt olmaktan geçer.

Yerel imkanların değerlendirilmesi sağlanır ve hukuki birliği sağlayacak kurum derhal oluşturmalıyız. Aları değil, veren bir merkezi kuruluşu oluşturmalıyız. Birlik sağlanırken şube gayrimenkulleri, şube genel kurullarının tasarrufuna devredilebilir.

Rauf Bozkurt: Birleşmenin hemen yapılmasını vurguladı. Önce bir çatı altında toplanalım. Sonra sorunları çözelim yöntemi doğrudur. Kurulacak örgüt Ulusal tarihine sahiplenmeli, demokratik sistem içinde çalışmalı, hukuksal dayanağı olmalı, tüzel kişiliğe kavuşmalı, tüm Kafkasyalıları doğal üye sayılmalı. 23 şubemizle böyle bir birlikteliğe varız ve kendimizi bu birlikteliğin içinde sayıyoruz, dedi.

Ali Kılıç(Osmaniye K.K.K.D): Kurulacak oluşumun çift kurulla (senato-meclis benzeri) oluşması örneğini açıkladı. Divan başkanı konuşmaları kısaca özetledi. Seçilen kurulun aldığı kararlara derneklerin uyum göstermesi gerektiğini açıkladı. Sönmez Can söz istedi. Ve kendisine yöneltilen eleştirilere cevaplar verdi. Çetin Öner söz aldı.

Çetin Öner: Birleşmeye henüz karar verilmediğini gördüm. Bunun sağlanması gerektiğini açıkça hepimiz beyan etmeliyiz diyerek, birlik olmaz isek ne olunacağımızı kısa bir örnekle açıklayarak sözlerini tamamladı.

Mehmet Şıklaroğlu: Derneklerarası işbirliğini değil, birliği istiyoruz. Bu ikisi farklı kavramlar. Birlik olmaya söz verenler, bundan sonra da aynı şekilde hareket edeceklerse, şimdiden samimice düşünce ve tavırlarını belirtmelidir. Mevcut veya yeni kurulacak, yeni bir isim altında bir dernek ile birliktelik sağlanmalıdır. -Divan Başkanı Merkez-Şube şeklindeki yapılanmayı oylamaya sundu. Oybirliği ile kabul edildi. Gündemi 7. maddesi hk. görüş istendi. Bunun 6. madde de görüşüldüğü, tekrarlanmasında yarar olmadığı belirtildi.

-Seçilen Çalışma Grubunun "Kuruluş Konferansı"nı ne zaman nerede nasıl yapacağı üzerinde konuşuldu. Konferansın nerede, ne zaman yapılacağını çalışma grubunun belirleyip gerekli yerlere bildirmesi oylanarak oybirliği ile görev kendilerine verildi. Yapılacak konferansa derneklerin hangi konumda katılacakları belirlenecek ve bildirilecek.

-Mali komitenin oluşturulması ile ilgili A. Ceyişakar, S. Diğner, C. Gül söz aldılar. Mali komitenin organize edilmesi Ankara dostluk kulübüne kabul edildi. Bu organizasyona Ankara'da bulunan diğer derneklerde yardım sözü verdiler.

Divan başkanının nihayi konuşması ile toplantı sona erdi. 14.04.1986

* Önemli Not: Eskişehir temsilcimiz tarafından bize ulaştırılan bu tutanakların profesyonelce tutulmadığı okuyanların malumudur. Oysaki böylesine önemli toplantıların tutanaklarının daha geniş ve detaylı, hatta konuşmacıların sarfettiği her sözcüğü kapsayacak şekilde olmalıydı. Bu hatanın bundan sonraki toplantılarda tekrarlanmayacağı umuyoruz.

İMAM ŞAMİL'İN DOĞUMUNUN 200. YILI ANMA VE KUTLAMA ETKİNLİKLERİ

"Anma ve Kutlama Etkinlikleri"ne katılımlarının sağlanabilmesi için Dağıstan ve Kuzey Kafkasya'dan uzaklarda yaşayan soydaşlarımızın örgütlerine, Rusya'nın çeşitli yerlerinde ve dış dünyada yaşayan soydaşlarımıza İmam Şamil'in 200. doğum günü için davette bulunulacak.

Haziran 1997'de İmam Şamil'in doğumunun 200. yıldönümü vesilesiyle Dağıstan Cumhuriyeti'nde uluslararası bir kongre ile eşzamanlı olarak kapsamlı etkinlikler düzenleneceği açıklandı. Bu amaçla Dağıstan Bilim Merkezi (RAN-Rusya Akademi Nauk), Rusya Kültür Fonu Dağıstan Yöresi, Tarihi, mesleki ve kültürel kuruluşlar, Şamil Fond Derneği ve Vatan Derneği hazırladıkları program taslağını Cumhuriyet yetkililerinin, şehir ve bölgelerdeki idari birimlerin, kültürel ve bilimsel kuruluşların, siyasi partilerin, meslek kuruluşlarının dikkatine sunmuşlardır. Planlanan etkinlikler arasında şunlar yer almaktadır:

•Dağıstan'ın başkenti Mahaçkala'da İmam Şamil'in doğumunun 200. yıldönümünün yaygın törenler ve toplantılarla kutlanması,

•Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlık mücadelesi ve asıl anlamı üzerine Mahaçkala'da düzenlenecek uluslararası bir bilimsel konferansa Rusya, bağımsız Cumhuriyetler ve dış dünyadan (İngiltere, ABD, Fransa, Almanya, Japonya, Pakistan, İran, İsrail, Türkiye ve Arap Dünyasından) tanınmış araştırmacıların davet edilmesi,

•Haziran 1997'de Untsukul Bölgesi'nde, Şamil'in doğum yeri olan ve İmam Gazi Muhammed'in mezarının da bulunduğu Gimri köyünde "İmamların Günü" olarak ziyaret ve anma ko-

nuşmaları yapılması,

•Ağustos 1997'de Gunip Kalesi yukarı platosunda 138 yıl önce sona eren askeri hareket anısına ayinler yapılması,

•Gunib yöresi Saltı köyünde, Ahulgoh'da ve Untsukul'da Şamil anısına geleneksel şöenler yapılması,

•Ahti, Akhvak, Botlikh, Gergebil, Gumbet, Hunzak, Gunib, Kazbek, Lak, Lavaşi, Tabasaran, Şamil ve diğer yörelerdeki idare birimlerin, kendileri Kafkas savaşları anısına 200 yıl şöenleri düzenlemesi ve bunlara tanınmış uzmanların katılımı,

*Mahaçkala'daki "Ekim İhtilali"nin 50. Yılı Parkı'na yerleştirilecek Şamil anıtı için Dağıstan Kültür Bakanlığı, Ressamlar Birliği, Mimarlar Birliği ve Şamil Fond tarafından 1994'de başlatı-

lan proje yarışması doğrultusunda uygulama yapılması,

•AO Dağenerji, AO Çirkasa Ges, Şamil Fond ve Untsukul Bölgesi İdari Birimi işbirliği ile İrganay Hidro Elektrik santrali binası önünde İmam Şamil'in heykelinin dikilerek kutlamalar sırasında törenle açılması,

•Tarihi Gunib Köyü'nün yenilenmesi için plan ve proje hazırlanması,

•1995 ilk yarısında çalışmalarına başlanan Ahulgoh için anıt projesi hazırlanması,

•Şamil, İmamlar ve bağımsızlık savaşında canlarını feda eden lider, komutan, şef ve diğer kahramanların adlarının cadde, sokak, meydan, köy ve şehirlere verilmesi,

•Dağıstan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından kültür kurumları, tiyatro ve konser toplulukları, müzeler, okullarda kutlamalar, sergiler, yarışmalar, temsiller, oyunlar düzenlenmesi,

•Dağıstan Cumhuriyeti'nin Haberleşme, Kültür ve Basın Kuruluşlarının, yayıncılar ve Şamil Fond İşbirliği ile incelenecek kitap, portre, madalya ve çeşitli eşyaların değerlendirilmesi. Sırasıyla:

-İmam Şamil'in bilimsel biyografisinin tam olarak yayınlanması,

-K.Kafkasya halklarının bağımsızlık mücadelesinde olaylar ve insanlar

-Şamil'in mektubu (basıma hazır)

-Albay Runovski'nin anıları tam

olarak (basıma hazır)

-Abdurrahman'ın anıları (basıma hazır),

-İmam Şamil Monografisi (basıma hazır),

-Fotograflarla İmam Şamil albümü (tasviri sanat),

-İmam Şamil'in Dağıstan, Çeçenistan ve Rusya'da ikamet ettiği ve bulunduğu yerlerin kartpostal ve posterlerinin hazırlanarak dağıtılması,

-Şamil'in madalya ve nişanları (basıma hazır),

-Dağlıların bağımsızlık savaşlarında kullandıkları bayrak ve sancaklar (basıma hazır),

-Şamil'in anısına 200.yıl madalyonu,

-Halk katılımına açık ilim ve sanat eserleri yarışması ilan edilmesi. Bu çerçevede İmam ve halkın bağımsızlık savaşlarına ait piyesler, şarkılar, tasvirli sanat, kurslar, diploma tezleri, araştırma raporları,

•Milli Eğitim Bakanlığı'ndan halktan gelen istekler doğrultusunda tüm okullarda Şamil'i kutlama günü için hazırlık yapılmasının talep edilmesi,

•Bakanlığa bağlı olan haberleşme, basın, radyo ve TV. "Dağıstan" gazetesi ve dergilerin sorumlu kişileri Şamil kutlamalarıyla ilgili hazırlıkların yürütülmesi ve duyurulması,

•Beden ve Spor Teşkilatı ile Demokrası Gençlik Teşkilatı işbirliği ile 1994'de başlatılan bağımsızlık savaşlarında önem kazanmış ve tarihe geçmiş yerleri ziyaret eden tristler için uzman rehberler temin edilerek hizmet verilmesi,

•Dağıstan Köyşleri Bakanlığı ve cumhuriyetin spor teşkilatı imam eşgüdümü ile atlı spor gösterileri programlanması, çeşitli spor dallarında hazırlık yapılması, uluslararası serbest güreş yarışması düzenlenmesi ve "Şamil Ödülü" verilmesi,

•Şamil'in neslinden gelen ve dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan kişilerin Mahaçkala'da bir araya getirilerek karşılaştırılması,

•Dağıstan Bilimsel Çalışmalar Merkezi ve Kültür Bakanlığı işbirliği ile beklenen organizas-

Kafkas kökenli devlet bakanı Mehmet Gölhan Yalova'lı hemşehrileriyle birlikte (02.09.1995)

yonun bilimsel düzeyde olması için etüdlerin tamamlanması: Rusya'nın çeşitli bilimsel ve kültürel merkezlerinde korunmakta olan ve ayrıca diğer ülkelerde bulunan Kafkas bağımsızlık savaşlarına ait belgeler, evrak ve çeşitli yazıların elde edilmesi,

•Kafkas dağlılarının bağımsızlık mücadelesi konusundaki bir müze ve bu amaçla bir fon oluşturulması

•Bir seri sanatsal ve tarihi eserin çevrilmesi. "Kafkas üzerinde alevler" adlı ilk serinin kutlamalara kadar tamamlanması,

•Kabardey-Balkar, Karaçay-Çerkes, Adige, Çeçenistan Cumhuriyeti'ne ve ayrıca Kafkas Konfederasyon Başkanlığı'na mektup yazılarak kutlamalara etkinliklere katılımlarının istenmesi,

•Moskova, St. Patersburg, Kiev, Kaluga ve Stavropol'e İmam Şamil'in anısını özellikle onun bulunduğu şehirlerde ebediyen yaşatmak için başvuru yapılması,

•Dağıstan ve Kuzey Kafkasya'dan uzaklarda yaşayan soydaşlarımızın örgütlerine, Rusya'nın çeşitli yerlerinde ve dış dünyada yaşayan soydaşlarımıza İmam

Şamil'in 200. doğum günü için davette bulunulması,

•İmam Şamil'in doğum gününün takvime geçirilmesi için UNESCO'ya başvurulması,

Rusça'dan Çev.: Musa RAMAZAN
Yayına Haz.: M.Gökhan MENTEŞ

İkiyüz yıl önce
Çerkesler nasıl yaşardı.
Hangi ülkelerle ticari
ve siyasi ilişkiler
içindeydiler. Ne yer, ne
içer, düğünlerini nasıl
yapar, ölümlerini nasıl
defneder, suçlularını
nasil yargılandılar?
Bilmek istiyorsanız, işte
size nart yayıncılık'tan
büyük fırsat:
"Şövalye Dö Marigny'nin
ÇERKESYA SEYAHAT-
NAMESİ" adlı eseri tüm
bu sorularınızı
yanıtlıyor.
Kitapçımızdan ısrarla
isteyiniz.

Tanıkları ve Evraklarıyla Bir UZUNYAYLA BELGESELİ

Bazı toplumsal sorunları tartışmak amacıyla 16.05.1965'te bir araya gelen Uzunyaylalı gençler:
Üst sıra(soldan) Servet Duman, Turan Dinçer, Demir Tok, Rauf Başkır, Cahit Özkan, Nihat Şık, Basri Yağan,
Recai Öztürk, Erdoğan Altıok, İsmet Markus; Alt sıra (soldan) Mahmut Yıldız, Mehmet Katı, Enver Aşkur,
Fuat Loğlaroğlu, Muhittin Meşin, Fehmi Altındal, Vasif Baykaldı

Çerkesler, yaşadıkları coğrafyanın örf adet ve geleneklerini Anadolu'ya da taşımışlar ve yakın zamana kadar otantikliğini koruyarak sürdürmüşlerdir. Hatta bugün bile bir çok değişikliğe rağmen korumaya devam ediyorlar. Aşağıdaki yazı bundan çeyrek asır kadar önce Uzunyayla'da yaşanan bazı toplumsal olayları içermektedir.

Loğ Fuat Amca Uzunyaylalı bir Abaza. Yetmiş yaşlarında emekli bir devlet memuru. Fuat Amca uzun boylu ve oldukça yakışıklı. Yaşıyla ters orantılı olarak sağlıklı ve dinç bir insan. Loğ Fuat Amca (Fuat Loğlaroğlu) bir çok hemşehrimiz gibi arada sırada bizleri ziyaret eder. Bu ziyaretlerinde de doğup büyüdüğü, yaşamının önemli bir kesidini geçirdiği Uzunyayla'nın tarihsel süreç içindeki gelişimini, sosyal yaşamındaki değişimleri, kendi perspektifi ile ve olabildiğince tarafsız bir üslupla anlatır. Yine bu ziyaretlerinden birinde konuyu, geçmişte Çerkeslerin önemli problemlerinden biri olan

ve halen de Uzunyayla'da problem olmaya devam eden "Vasé-başlık parası"na getirdi ve baki bize neler anlattı: "Uzunyayla'da, göçten sonra zor şartlarda kurulan ve binbir güçlüğü rağmen sürdürülmeye çalışılan yaşamımızı, maalesef daha da güç hale sokan geleneklerimiz de vardı. Bunların başında başlık ve imamlara ödenen ve miktarı da oldukça yüksek olan nikah bedeli geliyordu. Evlenmek artık tamamen varlıklı insanların işi haline gelmişti. Hemen herkes bu konudan şikayetçiydi ama kimseler de ne yapılacağını bilemiyordu. Pınarbaşı kasabasında yaşayan

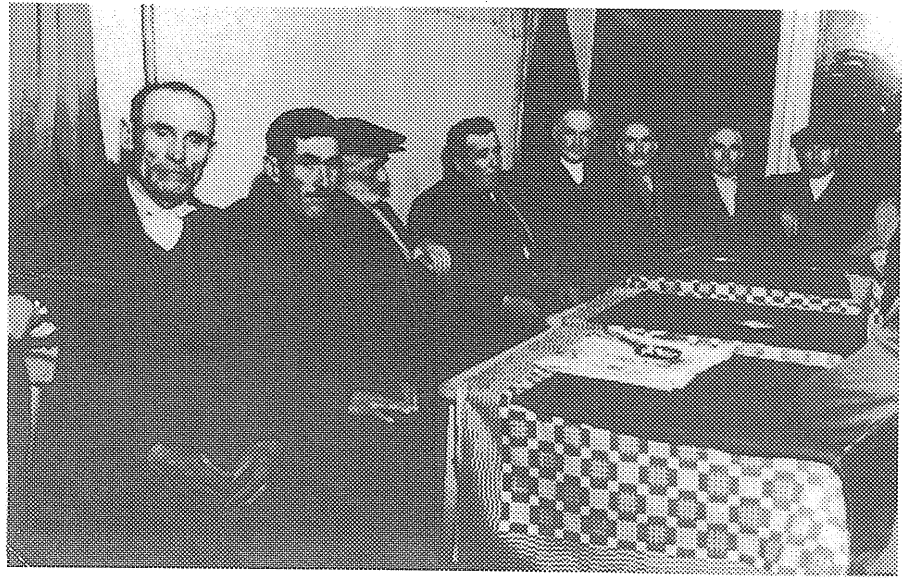
o dönemin Çerkes gençleri sık sık bir araya geliyor bu sorunun nasıl üstesinden geleceğimizi tartışıyor-duk. En sonunda bu olumsuz geleneği ortadan kaldırmak için yine bir başka geleneği devreye sokabileceğimizi düşündük. Değişik köylerden Pınarbaşı'na gelmiş olan gençlerden bir grup bir araya gelerek bir deklerasyon yayınladık..."

Fuat Loğlaroğlu bunları söylerken koynundan iyice sararmış eski bir zarf çıkardı. Bu zarfı itina ile açıp eski bir defter ve yine oldukça eski görünen bazı fotoğraflar çıkardı. Defterin sayfalarını karıştırıp sözünü ettiği deklerasyonu bulduk. Sararmış defter sayfalarından aslına ay-nen sadık kalarak şu satırları naklediyoruz:

"Uzunayla köylerinde artık çekilmez bir durum almış olan (vase) Başlık meselesi bununla da kal-mıyarak, bunun beraberinde getir-diği hususları maddeler halinde sıralayarak, konuyu da almak lazım. Şöyle ki;

1- Bu gidiş ise hem İslamiyete ve hemde men-i (?) isvafat kanununa aykırı bulunmaktadır. Sebebine ge-lince evlenme çağındaki erkek evi-nin yine evlenme çağındaki kız evi-ne ödemek mecburiyetinde kaldığı bir meblağın her gün baş döndür-cü bir hızla yükselmesi yüzünden, birkaç aile dışında kalan kimselerin artık evlenmeye cesaret edemiyecek duruma gelmekte olduğu günü-müzde yaşanan bir gerçektir. Çün-kü erkek delikanlının evlenebilmesi için kız evinin ağır şartlarına boyun eğmesi kaçınılmaz bir hale gelmiş bulunmaktadır. Bu takdirde de ağır şartlara katlanıp, belinin üstüne dikilmesi içinde senelerce çok zah-met çekmesi icap etmekte hele çalışıp, kazanacak iş sahası bulun-mayan kırsal, Uzunayla'mızda durum daha da zorlaşmakta oldu-ğundan bu başlık meselesinin 3000 (üçbin lira) olarak dondurulması lazımdır.

2- Dini nikahı akdetmeyi oturduk-larında, bu nikahı aktecek olan Hoca Efendi'ye Çerkez gelenekler-ine göre evlenmekte olan erkeğin

Dönemin Uzunaylalı thamadalarından bir grup: (soldan sağa) Hasan Aslankaya, Nazım Yıldız, Ziya Albayrak, İzzet Kozok, H. Ömer Tok, Ziya Demirkan, İdris Karaçay, Reşit Altındal

dayısının bu nikah parasını ödeme-si icap ettiğinden, eğer o dayı duru-mundaki şahsın maddi durumu müsait ise Hoca efendiye memnun etmek için çok yüksek bir miktar ödediğinden bu meblağ her tarafa duyulduğu için, bundan sonraki başka bir nikah akdinde dayı duru-munda olan kimsenin ise durumu müsait değilse çok zorlanmakta olduğundan ve aşırı bir hal aldığından, Nikahta Hoca Efendiye ödenecek miktarında (50) elli lira olarak dondurulması lazımdır.

3- Köy delikanlılarına gelinciler tarafından ödenmekte olan (kevb-jaut) yani Türkçe (zirzop parası) olan bu meblağın da bundan böyle

tarihe karışması, yani tamamen kaldırılması lazımdır.

4- İmkan nisbetinde bütün akla gelmeyen hadiselerin menşei olan içkinin önlenmesi ve bu cümleden olan ve eskilerde (maksıma) olarak başlayıp, günümüze alkollü içkiye dönüşen ve gelinciler köye gelirken getirmeleri maalesef bir adet halini alan her çeşit içkilerin yerine çerez gibi tutma şekeri, rahat lokumu, bisküvi v.s. gibi yiyecek maddelerin getirilmesi hususunun elbirliğiyle tatbik sahasına konması lazımdır.

5- Eski geleneklerden biri olan (VIC) denen 2 gencin kolkola girip oynadıkları oyunun da zamanı-mızda hoş karşılanmadığından,

bununda kaldırılması lazımdır.

6- Muhtarlara ödenmekte olan paranın kaldırılması lazımdır.

7- Kızların artık yabancılara verilmemesi lazımdır. Çünkü "Çerkez köylerine gidersem istediğim kızı alırım" diyenlere çok rastlanmaktadır.

Bilhassa aşırı başlık parası sırf bir tarafa değil, kız tarafına da büyük darbe vurmaktadır. Bunun açıklanması ise aşırı şekilde başlık alan kızın babası veya yakını olan kimse bu parayı alıp çeyiz almağa gittiği zaman, "felan adam şu kadar başlık aldı da buna mukabil kızına ya da kardeşine çeyiz olarak ne aldı." dedirtmemek için aldığı parayla da yetinmeden kat, kat bunun üstünde masrafa girmekte olduğu bir hakikattir. Bir misal vermek lazım, Memleketimizde hem de yakın bir tarihte ismi lazım değil bir hemşerimiz sırf 60 adet gömlek alarak çeyizlerin içine koymuş, bunu gören veya duyan başka birisi de onun altında kalmamak için buna benzer her 2 aileyede yaramadan düğüne gelenlere hediye kabilinde dağıtılarak bu şekilde paralar lüzumsuz ve füzuli yerlere harcanmaktadır. İşte bunlar aşırılık ve kötü örnektir. Bu gibi aşırılıkların önlenmesi lazımdır.

Senelerin birikimi malesef bu duruma gelmiştir. İşte yukarıdan beri izahına çalışılan aşırı hallerin önlenmesi ümidi ile 23-4-1965 günü aşağıda isimleri yazılı bizler bir araya gelerek, ilk önce Thamadalarımıza yani yaşlılarımıza durumu arz edip, bunların tasvibi alındıktan sonra 16-5-1965 günü Uzunyayla'nın ortası olan Yahyabey köyünde bütün köylerden gelecek delege iştirakiyle, düşüncelerimizin alınması durumunda derhal tatbik sahasına konması ve bu işin sonuna kadar takipçisi olacağımıza dair yemin ederek, harekete geçtik.

- 1- Takdir Yüce Allah'ındır.
 - 2- Takdir Thamadaların ve
 - 3- Takdirde delegelerindir.
- Yüce Mevlamız muinimiz olsun.
23-4-1965

İlk Müteşebbis Heyet

- 1- Fuat Loğlaroğlu
- 2- Rauf Başkır
- 3- Bekir Tok

- 4- Fethi Şen
- 5- Nizamettin Özgür
- 6- Sami Katı
- 7- Duran Aleskir
- 8- Hidayet Karaçay
- 9- Basri Yağan
- 10- Hilmi Koyuncu
- 11- Nihat Şık
- 12- Erol Altıtok
- 13- Servet Domaniç
- 14- Fehmi Altındal
- 15- Rahmi Özdemir
- 16- Recai Öztürk
- 17- Rahmi Başkan
- 18- Yüksel Tekin
- 19- Ahmet İyigün
- 20- Nazım Doğan
- 21- Bahri Güney
- 22- Cahit Bağ
- 23- Servet Duman
- 24- Mehmet Katı

Gündemdeki 7 Madde toplantıya katılan 61 köyün delegeleri tarafından müzakere edilerek, maddelerin hepsi de ittifakla kabul edilerek yürürlüğe konduktan sonra ilk tepki A. Potuklu köyünden ismini açıklamak istemediğimiz bir hemşerimizden gelerek, 3000 liranın üstünde başlık aldığı ihbar edildiğinden dilekçe ile Müteşebbis heyetten Fuat Loğlaroğlu ve Servet Domaniç tarafından savcılığa müracaat edilerek, savcı Hami Bey tarafından düğünlerde men-i israfat kanununa muhalefet ettiği iddiasıyla kazaya jandarma vasıtasıyla getirilerek, nezarete alınmış ve alınan ve uygulamaya konan karara uyduğu için savcılıkça bilahare serbest bırakıldığından, on-

dan sonra savcının bu işte yardımcı olduğunu duyan kimseler de benzeri hadiselerle teşebbüs edemiyerek bir zaman bu karar yürürlükte kalmıştır...

Belgeyi okuduktan sonra Fuat Amca'ya aklımıza takılan 6. Maddeyi soruyoruz. Çünkü, Kafkas geleneklerinin en önemli özelliklerinden biridir, cinsiyet ayırmadan kadın erkek birlikte düğün yapmak, eğlenmek, Vıc oyunu da bunun sembolü sayılabilecek bir oyun: Genç kızların ve delikanlıların kolkola oynadıkları bu oyun aynı zaman da düğünün açılış oyunu. Bunun yasaklanması elbetteki düşüncelerimize aykırı gelmişti. Başlık parası gibi toplumsal bir yaranın kaldırılması için yapılan bir toplantıda böyle bir kararın alınabilmesini yadırgamıştık elbette. Fuat Amca'ya sorduk bunun nedenini. O da bize; Uzunyayla'da oldukça serbest olan gençlik ilişkilerinin, yabancıların düğünlere iştirak etmesiyle ve içki belasının gençler tarafından aşırı derecede kullanılmasıyla zedelenmeye başladığını bunun neticesinde de böyle bir karar almak zorunda kaldıklarını anlattı.

Fuat Amca'ya teşekkür edip, bu türden daha nice belgeleri ele geçirip yayınlayacağımız günleri hayal etmeye başladık.

Yaşayan Kültürler

Özalp Göneralp

Almanya'da Yaşayan Friz Halkı ile Friz Dili

Almanya toprakları üzerinde yaşayan, bu toprakların yerli halklarından olan Friz Halkı, onbeş bin kadar bir nüfusa sahip. Friz dilinin korunup geliştirilmesi amacıyla, Alman hükümeti bu dili konuşan çevreleri, ekonomik bakımdan olduğu kadar, bilimsel bakımdan da destekliyor.

1993-94 kış sömestirinde Kiel Üniversitesi ile Flensburg'daki Yüksek Öğretmen Okulunda (Paedagogische Hochschule) aşağıda belirtilen branşlarda Frizce verilmektedir:

Kiel Üniversitesi

Konferans: Friz Dili filolojisine giriş (B.Sjolin), 1 saat

Ön seminer: Eski Batı Frizya muhtarlık hukuku (B.Sjolin), 2 saat
Orta Friz Diline giriş (B.Sjolin), 2 saat
Kuzey Frizya'da adetler ve halk efsaneleri (O.Wilts), 2 saat

Kuzey Friz Diline giriş (A.Walker), 2 saat

Üst seminer: Etimolojik kelime araştırmasının teori ve pratiği (B.Sjolin), 2 saat

Sınava girecek adaylar için kolokyum (B.Sjolin), 2 saat

Dil Kursları

Mooring 1, lisan laboratuvarı, 1 saat
İlerlemiş olanlar için Mooring, 1 saat
Fering 1, lisan laboratuvarı, 1 saat
İlerlemiş olanlar için Fering, 1 saat
Sörling 1, lisan laboratuvarı, 1 saat
İlerlemiş olanlar için Sörling, 1 saat
Yeni başlayanlar için Westerlauwersk Friscesi (Westerlauwersk Frysk foar beginners), 2 saat (her defasında N.N.).

Flensburg Yüksek Öğretmen Okulu

Konferanslar: Friz Diline giriş (N.Arhammar), 1 saat

Friz çini sanatından örnekler ve bir Friz pulu

Kuzey Friz Edebiyatı: Düz yazı (N.Arhammar), 1 saat
Kuzey Friz Dilinin morfolojisi (N.Arhammar), 1 saat

Alıştırmalar

Frizce dil derslerinin didaktiği ve metodolojisi 1 (Mommensen), 2 saat
Schleswig Holstein bölgesinin savaş sonrası tarihi çerçevesinde Kuzey Frizya (Th. Steensen), 2 saat. Sınava girecek adaylar için kolokyum (N.Arhammar), 1 saat. Kolokyum: Geleceğin bayan ve bay dil öğretmenlerinin eğitiminin öğretim programı bakımından durumları (anadil, ikinci dil ve yabancı dil öğretmenleri), Apeltauer, Ekkert, Arhammar, 1 saat. Pratik dil alıştırmaları: Mooring Frizcesi-Mooringer Frasch 1, (I.Nommensen), 2 saat. Feering-Öömrang Frizcesi (N.Arhammar), 2 saat. Sörling-Frizcesi (N.Arhammar), 2 saat. Fering-Öömrang okuma kursu (N.Arhammar)

Friz Dili Filolojisinin öğretildiği-Kiel Üniversitesi'nin adresi şöyle:

(Nordfriesische Wörterbuchstelle-
Fach Friesische Philologie-Universität Kiel, Olshausen Str. 60, 24105-Kiel, Germany)

Kaynak: Nordfriesland, Nr.104, S.6,
Friesisch an den Hochschulen.
Çeviren: Adile Fatma Hamite.

KOLKHIDE VE İSKİTLER

G.K. ŞAMBA

Kolkhide kültür alanının sınırları Batı'daki Psow nehri, kuzeyde Kafkas Dağları, doğuda Suram etekleri, güneyde Karadeniz'i izleyerek Trabzon'a kadar uzanmaktadır. Kolkhide'nin kültürel sınırları ile bu kültürü oluşturan halklardan ve bu kültürün yaşından sözeden araştırmacı sayısı azımsanmayacak kadar çoktur.

M.M. Trapş'ın yazdıklarına göre Qulanırxua 2600-2700 yıl öncelerinde de bir yerleşim birimiydi. Ölüm ve yaşam birliktedir her zaman. Dolayısıyla da bu yerleşim biriminin mezarlığı da yakınlarında bir yerdeydi. Ölülerini gömerken başlarını batıya ve güneye çeviriyorlardı. Mezarlara, kişi yaşarken kullandığı özel eşyalarını da koyuyorlardı. Bu eşyalardan anladığımız kadarıyla burada iki farklı kültür bir arada yaşıyordu. Biri Kolkhideliler (Kolkhlar), diğeri ise İskitlerdi. Burada biraz durup her iki kültürü de biraz inceleyelim.

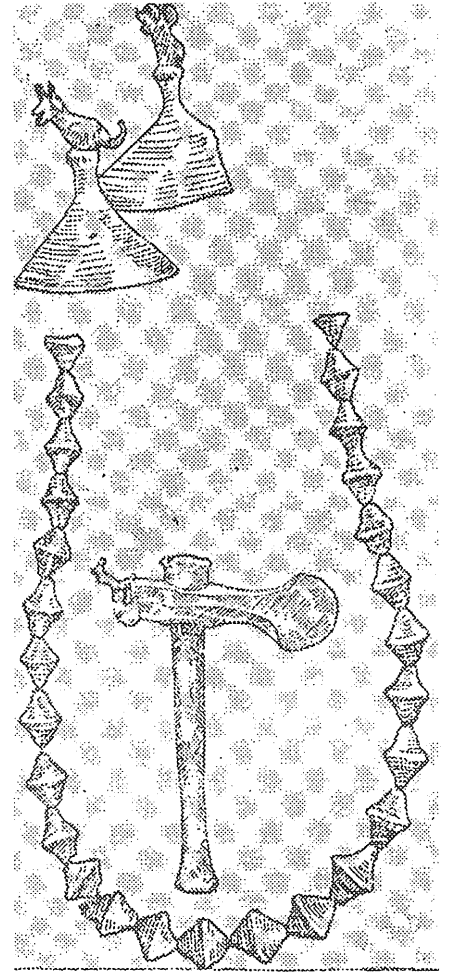
M.M. Trapş, tunçtan yapılmış olan baltaları, kemer tokalarını, tarakları, bilezikleri, çeşitli süs eşyalarını, toprak sürahi ve bardakları "Kolkhide'deki kültür" ün bir ürünü olarak görür.

Kolkhide kültürünü bilimin keşfetmesi yeni değildir. 1935 yılına dayanır. Terimin kendisi Abhazya Devlet Müzesi görevlisi, arkeolog M.M. İvaşçenko'ya aittir. O tarihe kadar Kolkhide kültürü eseri olarak bilinen bir kaç parça eşyadan başka da bir şeyler yoktu. Bu eserlerde yalnızca Abhazya sınırları dahilindeydi (Mıgudzırxa - Ağesta, Arsaul - Primorskoe). Bunlardan hareketle M.M. İvaşçenko'nun

yazdıklarına göre Abhazya'da ortaya çıkan tunçtan yapılmış eserlerin benzerleri, Migrelistan, Svanetya, Guriya, İmeretya ve Acaristan'da ortaya çıkarılmıştı. Araştırmacılar bu bölgenin eski halkının Kolkhlar olmasından hareketle bu eserlerin de Kolkhide eserleri olduğunu söylemesi doğaldır. O tarihten beri de "Kolkhide Kültürü" terminolojisi yerleşti.

Kolkhide kültür alanının sınırları; batıda Psow nehri, kuzeyde Kafkas Dağları, doğuda Suram etekleri güneyde Karadeniz'i izleyerek Trabzon'a kadar uzanır. Kolkhide'nin kültürel sınırları ile bu kültürü oluşturan halklardan ve bu kültürün yaşından sözeden araştırmacı sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Akademisyen İ.Meşçaninov, B.A. Kuftin, A.A. Yessen, O.M. Caparidze, G.A. Melikişvili, E.Y. Kpupnov, G.Hançar, A.Talgren vb. Ancak Kolkhide uygarlığı konusunda bilinmeyen sayısı oldukça fazladır. Abhazya'nın Qulanırxua köyünde Mihail Trapş'ın ortaya koyduğu buluntular yine dikkatleri bu konuya celbetmiştir.

Kolkhide kültürünün oluşumu konusundaki tahminler M.Ö.12-11. yüzyıllar üzerine yoğunlaşmıştır. Kolkhideliler madeni topraktan çıkarmayı, ayırıştırma-

Abhazya'da ortaya çıkan bronz çağı eserlerinden bir kaç örnek (Mıgudzırkha - Gudauta)

yı, işlemeyi v.b. iyi biliyorlardı. Kolkhide ülkesinin asıl geçim kaynağı tarımdı. Dağlık bölgelerde ve yaylalarda yaşayanlar ise hayvancılık ve avcılıkla uğraşıyorlardı.

Arkeolog A.A. Yessen'in ve Mihail Trapş'ın belirttiğine göre; Kolkhidelilerin topraktan kaplar pişirmeyi öğrendikleri döneme ait bir pişirme ocağı Abhazya'da ortaya çıkmıştır. Yine sözünü ettiğimiz dönemde Abhazya'da birçok yerde bakır çıkarılıyor ve demircilikte kullanılıyordu. Abhazya'nın bir metalurji merkezi olduğunu ve kendine özgü bir demir işleme sanatına sahip olduğunu arkeolojik veriler göstermektedir. Taştan yapılmış kalıplar Tagelon ve Keleşir'de ortaya çıkmıştır. Abhazya'daki kazılarda çıkan ve şekil ve işçilik olarak orjinal bir yapı içeren baltalar

herhalde savaşlarda ve din adamları tarafından törenlerde kullanılıyor olmalıydı. Kolkhi'de uygarlığı döneminde Abhazya'nın lokal bir metalurji merkezi olduğunu gösteren başka veriler de vardır. Bunlardan biri de defne yaprağı deseni taşıyan tunç kamalardır. Şekilleri ve desenleri tamamen özel olup bir başka yerde rastlanmamıştır...

...Kişi ölünce eti ile kemiği ayrışmadan toprağa verilmezdi. Kemikler tamamen etten ayrışınca büyük bir küpe (ahapşa) koyarlardı. Sonra bu büyük küpü ters çevirip toprağa gömerlerdi. Bu türden mezarlar Arsaul ve Eşira köylerinde ortaya çıkmıştır. Bazı araştırmacılar bu ölü gömme geleneğinin Abazalar ait olduğunu söylüyorlar. Antik Çağların yazarları Apolon Rodosti ve Prekopi Kerasyati'nin belirlemelerine göre Kolkhideliler ölümlerini hemen gömmezlerdi. Önce ölüyü yüksek bir yere asarlardı (ağaca asarlardı, bir sepete koyarlardı v.b.) akbalar ve leş yiyici kuşların kemikleri temizlemelerini beklerler, sonra toprağa gömerlerdi.

Bu geleneğin tüm Kolkhide ülkesine ait olup olmadığını bilemiyoruz, ancak sonraki yıllardaki tarihçiler yalnızca Abazalarda rastlıyorlar, örnek verirsek: Arkancelo Lamberti, Evliya Çelebi, Bahuşti. Ayrıca Abhazya'daki toponimi de bu dediğimizi doğruluyor. Qulanırkha köyünde bugün bile adı "apsıknahartan - ölü askısı" olan bir yer vardır.

Geçtiğiniz yüzyılda yaşamış Etnograf Süleyman Ajunba'nın anlattığına göre (ölümü 1855) insan ya da hayvanlar yıldırım çarpması sonucu ölünce ağaç yerine ke-revet üzerine konulurlardı.

Uzun zaman Abhazlar ölümlerini kemiklerinden ayırtırmadan gömmediler. Etnograf A.bov 1893 yılında bu olayı Gal'de yaşayan Abhazlarda bizzat gözlemledi.

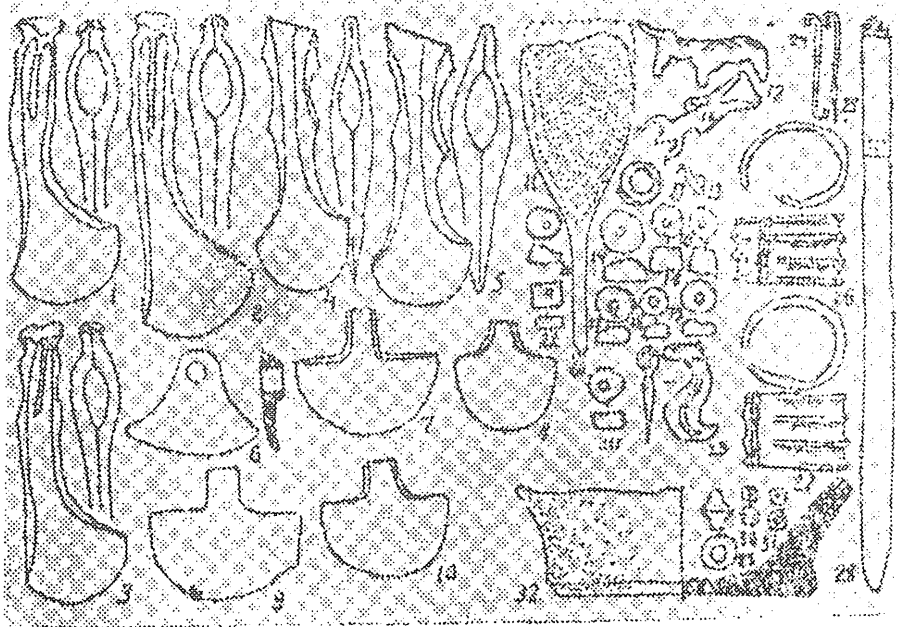
Kolkhide uygarlığı dönemindeki gelenekler ve maddi kültür ürünlerinin değerlendirilmesi sırasında, bu kültürün bir parçası

olan Abhazya'ya özgü bazı gelenek ve maddi kültür ürünleriyle karşılaşmaktadır. Bazen de eşyaların üzerinde fantastik desenler karşımıza çıkmaktadır. Abhaz mitologyası ürünü de olsalar. Qulanırkha'da bir başka kültürün ürünleri de mevcuttur. Önceden de belirtmiş olduğunuz gibi onlar İskit eserleridir: Süs eşyaları, takılar, at koşumları vb. İskitlerin kimliğine de değinmek-te yarar görüyoruz:

İskitler kalabalık bir halktı. Asıl vatanlarının neresi olduğu bugün bile kesinlik kazanmamıştır. Savaşçı ve göçebe bir halktı ve

tarihlerden sonra M.Ö. II. yüzyıla kadar Kafkasya'nın birçok yerinde ve Kırım'da varlıklarını sürdürdüler. Qulanırkhoa'da yaşadıkları da Mihail Trapş'ın araştırmaları sonucunda ortaya çıkmış oldu. O ana kadar da İskitlerin Abhazya'da yaşamış olabileceği düşünülmemiştir. Çünkü Herodot Tarihi'ne göre İskitler güneye inişlerinde Kafkas Dağlarını sağ taraflarına almışlardı. Dolayısıyla Abhazya'ya uğramış olabilecekleri düşünülmemişti.

Qulanırkha'deki kazılarda çıkan İskit eserleri nelerdi? Toplam 19 eser çıkmıştır. Bunlardan

Gal, Beşkardaş, Barmış ve Jandripş'ta İ. N. Voronov ve M.M. Gunba'nın yaptığı kazılarda ortaya çıkan bronz çağı eserleri.

hayvan sürüleri vardı. Asya'dan geldikleri ve Yukarı İran dolaylarında yaşayan halkın diline benzer bir dil kullandıkları bilinmektedir. Güney Rus steplerinde 500 küsur yıl yaşadılar. M.Ö.7 yüzyılda yavaş yavaş tarih sahnesine çıktılar.

M.Ö. 670 yılında Küçük Asya'ya yürüdüler. İşte bu sırada İran, Suriye, Filistin gibi ülkeleri ellerine geçirdiler. O dönemlerde yaşayan tarihçilerin anlattıklarına göre bu ülkelerde 28 sene hüküm sürdüler. İranlıların şiddetli mukavemeti karşısında geri dönmek zorunda kaldılar. Bu

14'ü tunçdan yapılmıştır. 5'i ise çeliktir. Yine Qulanırkha da ortaya çıkan at geminin de İskit eseri olduğu düşünülmektedir. Benzerleri Kuban ve Dinyeper'de bulunmuştur. 2600 yıllıktır. İskitlerin ölü gömme gelenekleri Kolkhidelilerden oldukça farklıydı. At veya sahibi ölünce tüm koşumları ile toprağa verilir. Qulanırkha'da da anlattığımız şekilde mezarlar ortaya çıkmıştır. Kolkhide kazılarında gördüğümüz önemli bir nokta da burada yaşayan İskitlerin Kolkhidelilerle kaynaştığıdır. Çünkü ortak mezarlıkları bile vardır.

Çev. H.Ersoy

TÜRKİYE'DE KARDEŞKENT UYGULAMASI

Adapazarı'nın kardeş kenti Sohum, palmyeleri, mandalina bahçeleri ve muz ağaçları ile dünya cenneti bir şehir.

Kardeş kelimesinden türetilmiş olan "kardeşkent" kelimesinin tanımlanması herhangi bir Türkçe sözlükte olmadığı gibi bu kelimeye yazım klavuzunda da yer verilmemiştir. Belediyeler tarafından gerçekleştirilen Kardeşkent uygulaması "1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkındaki Kanun'a dayanarak yapıyor.

Ankara-Çankaya Belediyesi'nin Kardeş kenti olan Maykop (Miyakope)'ta Türkiye'den dönüş yapan Miraç-Ersin Çiftinin işlettiği büfeden bir görüntü.

Hasan Kanbolat

TİKA

Türkmenistan Ülke Sorumlusu

I. Kardeşkent

Kardeş kelimesinden türetilmiş olan "kardeşkent" kelimesinin tanımlanması herhangi bir Türkçe sözlükte olmadığı gibi bu kelimeye yazım klavuzunda da yer verilmemiştir. Belediyeler tarafından gerçekleştirilen Kardeşkent uygulaması "1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkındaki Kanun'a dayanarak yapılırken, kardeşkent olduktan sonra ne yapılacağı, kardeşkent uygulamasının faydasının ne olacağı, kısacası uygulama sonrasındaki herşey belirsizdir.

Toparlayacak olursak, kelime olarak bile unutulmuş olan kardeşkent uygulamasına günümüz Türkiye'sinde kanuni olarak geçmek mümkündür. Ancak, kardeşkent olunduktan sonrası kanun tarafından düzenlenmemiştir. Bu konuda kanuni boşluk mevcuttur. Ayrıca, konu üzerinde inceleme yapmak ve mevcut kardeş kentleri tespit etmek de iğne ile kuyu kazmaktan farksız olmuştur.

Türkiye'de kardeşkent uygulaması hakkında bugüne kadar herhangi bir inceleme yapılmamış, bu uygulamaya geçen kentlerin dökümü çıkarılmamış ve belediyelere kardeşkent uygulamasına nasıl geçileceği hakkında bilgi verilmemiştir. Böylece belediyeler, kardeşkent uygulamasına sonuçta ne olacağını düşünmeyerek girişmişler ve kardeşkent uygulaması genellikle belediye başkanı ve meclis üyelerinin "kardeşkenti inceleme gezileri"ne yaramıştır. Halbuki

Batı Avrupa ülkelerinde kardeş-kent uygulaması Türkiye'de olduğu gibi baştan savma değildir. Avrupa Konseyi tarafından da önemsenen ve düzenlenen bir konudur.

Türkiye'nin dünya ile ilişkilerinin her boyutta artırılması için kardeş-kent uygulamasına büyük önem verilmelidir. Dışişleri Bakanlığı'nın kapasite olarak dünyadaki yerel idareler ile ilişki kurması mümkün değildir. Türkiye'de 1995 Nisan ayı itibarıyla sayıları 2710 olan belediyelerimiz diğer ülkelerin yerel idareleri ile ilişki kurup bu yerlerle Türkiye arasında ticaretin artmasını, Türkiye'nin tanıtılmasını, Türkiye'ye doğru bir turizm akımının sağlanmasını gerçekleştirebilirler. Bu nedenlerden dolayı kardeş-kent uygulamasını teşvik edici kanunlar çıkarılması faydalı olacaktır.

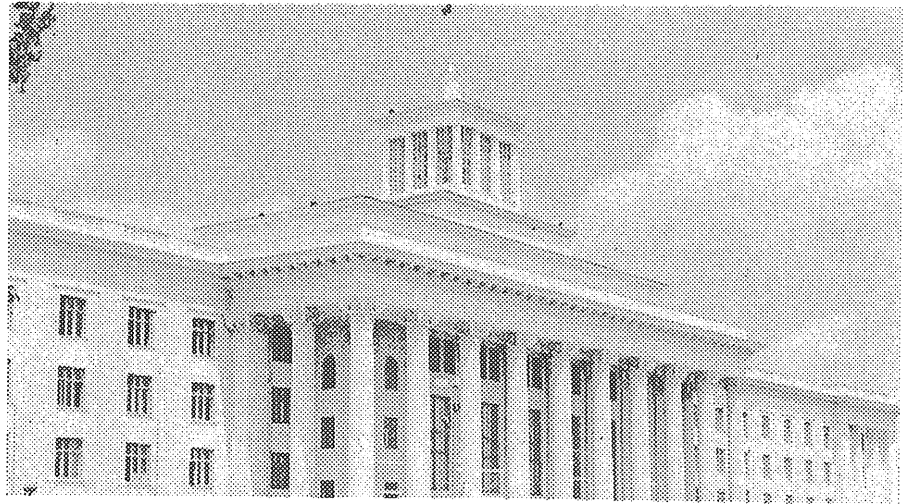
II. A'dan Z'ye Bir Belediye' nin Kardeş-kent Olma Süreci:

1) Belediye Meclisi (..x..) gün ve (..x..) sayı ile "1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun" gereğince (..x..) ülkenin, (..x..) mahalli idaresi ile kardeş-kent ilişkisi kurmak için karar alır. Bu karar ile birlikte söz konusu belediye en çok 1 veya 2 sayfa olmak üzere, yöresinin nüfusu, beşeri ve coğrafi özelliklerini içeren bilgileri hazırlar.

2) Belediye Başkanlığı kararını ve ilişkide verilen yöre hakkındaki bilgileri bağlı bulunduğu kaymakamlığa bildirir.

3) Kaymakamlık, Belediye Başkanlığı'nın kararını ve ilişkide verilen yöre hakkındaki bilgileri bağlı bulunduğu Valiliğin Mahalli İdareler Müdürlüğü'ne bildirir.

4) Valiliğin Mahalli idareler Müdürlüğü olumlu veya olumsuz bir görüş bildirerek Belediye Başkanlığı'nın kararını ve ilişkide verilen yöre hakkındaki bilgileri İçişleri Bakanlığı'nın Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'ne bildirir.

Kayseri'nin kardeş kenti olan Nalçik'in üniversitesinden bir görünüş

V.a. Marmara Bölgesi Belediyeleri:*

İL	BELEDİYE	KARDEŞKENT	ÜLKE	TARİH
Bilecik	Söğüt	Göktepe	Türkmenistan	1994
Bursa	Büyükşehir	Gence	Azerbaycan	
Bursa	Büyükşehir	Kişinev	Moldova	
Bursa	Büyükşehir	İzmayılı	Azerbaycan	
Bursa	Büyükşehir	Bursa	Büyükşehir	
Bursa	Büyükşehir	Lefkoşe	KKTC	
Bursa	Büyükşehir	Tiflis	Gürcistan	1994
Bursa	Büyükşehir	Buhara	Özbekistan	
Bursa	Büyükşehir	Halep	Suriye	1995
Bursa	İnegöl	Rustavi	Gürcistan	
Bursa	Yıldırım	Simferopol	Ukrayna-Kırım C	
Bursa	Yıldırım	Kırcaali-Cebel	Bulgaristan	
Bursa	Yıldırım	Kalkandelen	Makedonya	
Çanakkale	Merkez	Troy	A.B.D	1993
Edirne	Merkez	Saraybosna	Bosna-Hersek	1994
Edirne	Merkez	Krakow	Polonya	
İstanbul	Büyükşehir	Almatı	Kazakistan	
İstanbul	Büyükşehir	Urumçi	Çin H.C.Sincan	
İstanbul	Büyükşehir	Cakarta	Uygur ÖzerkBöl.	
İstanbul	Büyükşehir	Merv	????	
İstanbul	Büyükşehir	Köln-Arakent	Türkmenistan	
İstanbul	Büyükşehir	Beunos Aires	Almanya	
İstanbul	Büyükşehir	Şimonoseki	Arjantin	1995
İstanbul	Bakırköy	Manastır	Japonya	1972
İstanbul	Beşiktaş	Burgaz	Makedonya	
İstanbul	Büyükşehir	Struga	Bulgaristan	
İstanbul	Büyükşehir	Mereze	Makedonya	
İstanbul	Samandıra	Velsen	Azerbaycan	1993
İstanbul	Şişli	Mahaçkala	Hollanda	
Yalova	Merkez	Panjin	RC.Dağıstan C.	
Yalova	Merkez	Bon Bad.Godes.	Çin Halk Cum.	
Yalova	Merkez	Tonami	Almanya	
Yalova	Merkez	Saturnmore	Japonya	1989
Kırklareli	Merkez	Ruscuk	Romanya	
Kocaeli	Büyükşehir	Ludwingss	Bulgaristan	
Kocaeli	Büyükşehir	Ena	Almanya	
Kocaeli	Hereke	Ruscuk	Japonya	1987
Tekirdağ	Merkez	Györ Mason-	Bulgaristan	
Tekirdağ	Barbaros	Dornozselli	Macaristan	
Tekirdağ	Çorlu	Kırcaali	Bulgaristan	
Sakarya	Adapazarı	Sohum	Abhazya Cum.	

*Marmara Bölgesi'ndeki Balıkesir ilinde bulunan belediyelerde kardeş-kent uygulaması tespit edilememiştir.

V.b. Ege Bölgesi Belediyeleri:*

İL	BELEDİYE	KARDEŞKENT	ÜLKE	TARİH
Aydın	Nazilli	Overath	Almanya	1987
Aydın	İçşehir	Nois	Almanya	
Denizli	Merkez	Borjani	Gürcistan	
Denizli	Merkez	Tiflis	Gürcistan	1994
İzmir	Büyükşehir	Halep	Suriye	1994
İzmir	Büyükşehir	Köstence	Romanya	1995
İzmir	Büyükşehir	Bremen	Almanya	
İzmir	Büyükşehir	Viora	Arnavutluk	
İzmir	Büyükşehir	Melbourne	Avustralya	
İzmir	Büyükşehir	Taşkent	Özbekistan	1990
İzmir	Büyükşehir	Bakü	Azerbaycan	
İzmir	Büyükşehir	Gence	Azerbaycan	1995
İzmir	Büyükşehir	Tripoli	Lübnan	
İzmir	Büyükşehir	İskendiriye	Mısır	
İzmir	Büyükşehir	Çarçöv	Türkmenistan	
İzmir	Büyükşehir	Milano	İtalya	
İzmir	Buca	Almatı-Kalibin	Kazakistan	
İzmir	Menemen	Slofna	İtalya	
İzmir	Selçuk	Merdekan	Azerbaycan	
İzmir	Selçuk	Radoviç	Makedonya	
Muğla	Merkez	Nebeil	Tunus	
Muğla	Merkez	Koblentz	Almanya	
Muğla	Bodrum	Hammamet	Tunus	
Muğla	Milas-Ören	Rodos-Patnos	Yunanistan	
Muğla	Marmaris	Çeleken	Türkmenistan	1993
Muğla	Marmaris	Fürth	Almanya	1995

*Ege bölgesindeki Uşak, Kütahya illerinde bulunan belediyelerde kardeşkent uygulaması tesbit edilememiştir.

V.c. Akdeniz Bölgesi Belediyeleri:*

İL	BELEDİYE	KARDEŞKENT	ÜLKE	TARİH
Adana	Büyükşehir	Gülistan	Özbekistan	
Adana	Büyükşehir	Daşhavuz	Türkmenistan	1994
Adana	Büyükşehir	Menterry	Meksika	1994
Adana	Büyükşehir	Gebele	Azerbaycan	1994
Adana	Kurtkulağı	Kıpçak	Türkmenistan	1994
Antalya	Merkez	Kutayşı	Gürcistan	
Antalya	Merkez	Gotenbe	Japonya	
Antalya	Finike	Mosbach	Almanya	1994
Hatay	Antakya	Lazkiye	Suriye	
Hatay	Antakya	Şenzen	Çin Halk Cumh.	
Hatay	Antakya	Nebitdağ	Türkmenistan	1994
Hatay	Payas	Firuze	Türkmenistan	1994
Hatay	İskenderun	Türkmenbaşı	Türkmenistan	994
Hatay	Sarıseki	Colditz	Almanya	
Hatay	Reyhanlı	Hackney	İngiltere	1994
İçel	Mersin	Kişimoto	Japonya	1994
İçel	Mersin	Nanjing	Çin Halk Cumh.	
İçel	Mersin	İskendiriye	Mısır	
İçel	Taşucu	Bergkaren	Almanya	1994
Isparta	Merkez	Kuba	Azerbaycan	

*Akdeniz Bölgesindeki Burdur, Kahramanmaraş illerinde bulunan belediyelerde kardeşkent uygulamasına rastlanmamıştır.

5) İçişleri Bakanlığı'nın Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Valiliğin Mahalli İdareler Müdürlüğü'nün görüşü olumlu ise Belediye Başkanlığı'nın kararını ve ilişkide verilen yöre hakkındaki bilgileri Dışişleri Bakan-

lığı'na göndererek görüş ister. 6) Dışişleri Bakanlığı görüşünü İçişleri Bakanlığı'nın Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'ne bildirir. 7) Dışişleri Bakanlığı'nın görüşü olumlu ise İçişleri Bakanlığı'nın

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü "Uygun" yazısını, belediyenin bağlı bulunduğu Valiliğin Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'ne bildirir.

8) Valiliğin Mahalli İdareler Müdürlüğü belediyeye sonucu bildirerek kardeşkent uygulaması gerçekleşmiş olur.

III. Türkiye'de Kardeşkent Uygulamasına Geçen Belediyelerin Kardeşkent Seçiminde Etkili Olan Nedenler:

1) Belediyenin mevcut olduğu yerleşim biriminin herhangi bir sektörde veya konuda etkin olması.

Örneğin: Giresun ve kardeşkenti Sagae (Japonya), laleleri ile ünlüdür. Hereke ve kardeşkenti Ena (Japonya) hahları ile ünlüdür.

2) Coğrafi Uygunluk.

Örneğin: İskenderun belediyesinin (Türkmenbaşı), İzmir büyükşehir belediyesinin İskenderiye (Mısır) ile kardeşkent uygulamasına gitmeleri her iki tarafında liman kenti olmasından kaynaklanmaktadır.

3) Zengin bir kardeşkent bularak yardım almak.

Genelde bu uygulamaya yönelen belediyeler sanayileşmiş zengin ülkelerden belediyeleri kardeşkent olarak seçerek kardeşkent belediyelerden dış yardım almayı ummaktadırlar.

Nitekim, bu çabalar sonuçsuz kalmamakta belediyenin ihtiyacı olan araç ve gereçler hibe yoluyla alınabilmektedir. Örneğin: Reyhanlı belediyesi kardeşkenti Hackney (İngiltere) belediyesinden yardım almayı başarmıştır.

4) İnceleme gezisi yapmak.

Belediye yöneticilerinin karşılıklı inceleme gezileri düzenlemeleri günümüzde kardeşkent uygulamasını belirleyen ve fiilen en çok gerçekleştirilen uygulamadır. Ancak söz konusu gezilerin ilişkilerin geliştirilmesi için araç olması yerine turistik amaç haline dönüşmesi kardeşkent uygulamasını turistik gezi içinde boğan bir uygulama haline getir-

V.d. Karadeniz Bölgesi Belediyeleri:*

İL	BELEDİYE	KARDEŞKENT	ÜLKE	TARİH
Amasya	Merkez	Şamahi	Azerbaycan	
Amasya	Merkez	Saporu	Japonya	1993
Bayburt	Merkez	Türkistan	Kazakistan	1992
Bayburt	Merkez	Çimkent	Kazakistan	
Bolu	Merkez	Reggelo	İtalya	
Bolu	Düzce	Miyekuape	Adigey Cumh.	1988
Giresun	Merkez	Sagae	Japonya	
Samsun	Büyükşehir	Varna	Bulgaristan	
Samsun	Büyükşehir	Köstence	Romanya	1993
Samsun	Yakakent	Kuşimoto	Japonya	1964
Trabzon	Merkez	Batum	Acaristan Cum.	
Trabzon	Merkez	Bremen	Almanya	
Trabzon	Maçka	Plomemaida	Yunanistan	
Zonguldak	Safranbolu	Berat	Arnavutluk	1994

*Karadeniz Bölgesi'ndeki Bartın, Kastamonu, Sinop, Çorum, Tokat, Ordu, Giresun, Rize, Artvin illerinde bulunan belediyelerde kardeşkent uygulaması tesbit edilememiştir.

V.e. İç Anadolu Bölgesi Belediyeleri:*

İL	BELEDİYE	KARDEŞKENT	ÜLKE	TARİH
Ankara	Büyük şehir	Sofya	Bulgaristan	
Ankara	Büyükşehir	Aşgabat	Türkmenistan	1994
Ankara	Büyükşehir	Berlin	Almanya	1995
Ankara	Çankaya	Tiran	Arnavutluk	
Ankara	Çankaya	Miyakuape	Adigey Cumh.	
Ankara	Haymana	Gazi Magosa	KKTC	
Ankara	Polath	Bialystok	Polonya	
Çankırı	Merkez	Gök Tepe	Türkmenistan	
Eskişehir	Büyükşehir	Celal-Abad	Kırgızistan	1995
Karaman	Merkez	Kızılkum	Kazakistan	
Kayseri	Merkez	Nalçık	Kabardey-Balkar C.	
Konya	Büyükşehir	Çimkent	Kazakistan	
Konya	Büyükşehir	Mekke	Suudi Arabistan	
Konya	Büyükşehir	Urumçi	Sincan-Uygur Öz.B.	
Nevşehir	Merkez	Kazak	Azerbaycan	
Nevşehir	Uçhisar	Leimen	Almanya	
Sivas	Merkez	Bakü	Azerbaycan	
Niğde	Merkez	Melle	Almanya	

* İç Anadolu Bölgesi'ndeki Çankırı, Yozgat, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir illerinde bulunan belediyelerde kardeşkent uygulaması tesbit edilememiştir.

V.f. Doğu Anadolu Bölgesi Belediyeleri:*

İL	BELEDİYE	KARDEŞKENT	ÜLKE	TARİH
Batman	Kozluk	Maine	Almanya	
Bingöl	Kanlıova	Laiben	Almanya	
Malatya	Merkez	Buhara	Özbekistan	
Malatya	Merkez	Mekke	Suudi Arabistan	1993
Kars	Merkez	Şeki	Azerbaycan	
Kars	Merkez	Ahadzaki	Gürcistan	

* Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Ardahan, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari, Şırnak, Erzurum, Elazığ, Tunceli, Erzincan, Muş, Bitlis illerinde bulunan belediyelerde kardeşkent uygulaması tespit edilememiştir.

V.g. Güney Doğu Anadolu Bölgesi Belediyeleri:*

Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Gaziantep Kilis, Şanlıurfa, Mardin, Adıyaman, Diyarbakır, Siirt illerinde bulunan belediyelerde kardeşkent uygulaması tespit edilememiştir.

mektedir.

5) Bölgesel, tarihi, kültürel ve etnik yakınlık.

Örneğin: Söğüt belediyesi kendisi gibi Oğuz Türkmenlerinin yaşadığı Göktepe (Türkmenistan) belediyesi ile, Yıldırım belediyesi kendisi gibi Bulgaristan Türklerinin yaşadığı Kırcaali-Cebel gibi Dağıstanlıların yaşadığı Mahçakala (Dağıstan) belediyesi ile kardeşkent olmuştur. Ayrıca: Örneğin, Marmara bölgesi belediyelerinin diğer bölge belediyelere göre daha çok Balkan Ülkeleri belediyeleri ile kardeşkent olmaları bölgesel yakınlık ile açıklanabilir.

6) Başkentler arasında diyalogun gelişmesi.

Ankara, Sofya Bulgaristan), Aşgabat (Türkmenistan), Berlin (Almanya), Miyekuape (Rusya Federasyonu - Adigey Cumhuriyeti), Tiran (Arnavutluk) ile kardeşkent uygulamasına geçerek başkentler arası diyalogun gelişmesine yardımcı olmuştur.

IV. Türkiye'de Kardeşkent Uygulamasının Gelişme ve Faydalı Olabilmesi İçin Yapılması Gerekenler:

Türkiye'de Kardeşkent uygulamasının gelişmesi ve faydalı olabilmesi için konunun kanun tarafından düzenlenmesi, belediyeler için rehber kitapçık bastırılarak belediyenin kendisine uygun kardeşkent bulmasına yardım edilmesi; belediyelerin kardeşkent uygulamasına geçmeleri ile yürütebilmeleri için teşvik verilmesi gerekmektedir.

Demokrasinin temel taşı olan belediyelerin dış dünya ile ilişkilerinin ve kardeşkent uygulamasının artacağı kuşkusuzdur. Kardeşkent uygulaması ülkemizin dışarıda tanıtılmasına yardımcı olacak, ticari ve ekonomik faaliyetin artmasına yol açacak, turizme hizmet edecektir.

ADİGE LİTERATÜRÜNDEN KISA KISA

ПСОРИ СЭ КЫЫСТРАЛЪХЪЭ

ГъэщІэгъуэнщ мы цыыхухэр. Фыуэ ялыагъум жраІэ: «Гъуэгу махуэ!». Жагъуэу ялыагъум кІэлыадз: «Гъуэгу мыгъуэм ежъэн!»

Фы зэхъулэм — си фыщІэ ещІ: «Сыту гъуэгуанэ угъурлы сытехъат, ярэби!»

Зи мурад кызыпыудыр сэ кысх-уохъушІэ: «Сыту гъуэгуанэ мыхъумыщІэ сытеуват!».

Зыми ищІэркым, ищІэнуи хуейкым сэ а псом си Іуэху зэрхэмылыр. Сэ сыгъуэгущ, хэт кыстеувэми сыздынэсым нэс сошэ. Аращ си кьалэныр. Ауэ цыыхухэм сыт шыгъуи кьалыхъуэ зышыгугъын, е езыхэм я кьуаншагъэр зытралхъэн. ГъэщІэ- гъуэнщ мы цыыхухэр...

Махуэм и макъ,
Къагъырмэс Борис,
Нальшык

МЫХЪУР ІЭЛЪЫН

Гъэтхэ пчыхъэм идэхэгъум
Уадэжъ сыктыпфэсы;
Чэщ мэзагъом илъэгэгъум
Жъуагъоу укыхъэпсы.

Арэу піомэ; сикълыныу
Модэ мэзэ нэфыр
Мыхъур дахэу сіэ илъыныу
Къысфих ошъо пщэфым.

ОркІэ мазэр Іэуж хъуна;
Огум джау щэщІэты.
Тыжбын чъыІэм сылхъытуна;
Тыгъэр къыосэты.

ГукІэ тызэу тызышэсрэм
ТиІо задэтэштэ;
Ары шъхъакІэ; псыхъо чъарым
Лъэмыдж телъап сэщтэ.

МэщбэшІэ Исхъэкъ

HERŞEYİ BENDEN BİLİYORLAR

Tuhaf bu insanlar. Sevdiklerine "Gogu mahue!" (Yolun açık olsun!) diyorlar. Sevmediklerinin ardından atıyorlar: "Gogu miğuem yejen!" (Uğursuz yola gidesice!).

İşi rast giden bana minnet duyuyor: "Ne kadar iyi bir yol tutmuşum yarabbi!"

Muradına eremeyen yine bana söyleniyor: "Ne kötü bir yola girmişim!"

Hiç kimse bilmiyor, bilmek de istemiyor benim bütün bunlarda bir rolüm olmadığını. Ben yolum, kim beni tutarsa gideceği yere kadar götürürüm. Benim görevim budur. Fakat insanlar her zaman ya ümit bağlayacak ya da kendi suçlarını üzerine alacak birini arıyorlar. Tuhaf bu insanlar.

Mahuem yi mak (Günün Sesi)
Kağırmes Boris
Adıgeceden Çeviren: Dışek E.

MÜHÜRLÜ ALYANS

Güzel bir akşamında hayatın
Yanıma geliyorsun
Karanlık olsa da gecelerin
Yıldızlar gibi parlıyorsun.

Öyle olsa da, alyansım
İşte, yüzünü açar aydınlık ay
Al onu, kabul et benim için
Mühür gibi sağlam, parmağında kalsın.

Sence ay bir söz olursa
Asılı kalsın gökte parmağım
Soğuk gümüş arama
Sana sıcak güneşi veriyorum.

Düşüncemiz, gönlümüz bir
Sözümüz beraber, hayatı seviyorum
Öyle düşünsem de, akar su hızlıdır
Bir köprü yok üstünde, çekiniyorum.

MEŞBEŞE İshak
Seçme Şiirler
Adıgeceden Çeviren:
Meretiko Metin

BİR ÇEÇEN ÖYKÜSÜ

ГАМАШКИН АЪЛДА

Тхан ялхалгIа да Гамашкин Альда хилла ГаланчIожара. Цо Чарамхара зуда ядийна. Цхъана бердан хъегах дIалачкыйна цо иза.

И зуда дIаяккха бIа бан безаш хилла кхузткье кхо бIахо. И бIа богIург бу бохуш, ворхI дийнахъ, ворхI бусий чохъ дахкийна цо жай, дахний. Кхузткье кхоъ пху кечбина хилла цо Iадаца кхосса.

Иштта цу хенахъ кхузткье кхоъ бIахо вогIуш хилла. Зудчуьнга ша и бIа ларор бу, ахъа дахний хи тIе хеца аьлла, ша дIалечкыйна хилла боху иза. И бежнаш Гиха тIе хецна зудчо. Уьш тIе хIитхIиттанчара хи дIалакьош хилла цара.

ТIаккха цу бежнашна и бIа чухъаьдда. Аьлдас церан лекхарчунна пху тоьхна: «везан дела тоьхначуьнга бен схъа ма баккхабалий талахъ», - аьлла.

Церан тIом болабелла. Кхузткья вийна цо, кхоъ кIелхъараваьлла.

Уьш дIабахча, хъеха чу лаьхкина дахний. Зудчо, цецъаьлла, хаьттина:

— И ахъа тоьхна пху царна дIа ма кхетара, амма цара кхоьссинарг хъуна ма ца кхетара.

Цийндас аьлла:

— Хъан бала бац, гIуллакх дац.

— Ахъа схъа ца алахъ, ша Гиха чу эькхар ю, — аьлла зудчо.

Шозза сацийна цо иза Гиха чу эькхачара. ТIаккха иза кхин Iений Iен а ца Iийна, цо шен коьртара месаш дIа а яьхна, дIагайтина хъе тIера урс, кху уьрсаца кхо цIен тIадам ца баьккхича, лиьр волуш вац ша аьлла.

Турпал стаг хилла боху иза. И зуда ялийна там дIаберзош масийтта бIе етт, уьстагI делла цо сунцх-ошна.

ЧоьйцалгIа бахна уьш. ИоIа нене дIайийцина цуьннан къайле: хъай тIе Iуьллуш урс ду аьлла.

Стуннанас хабар дахыйтина, уьстагI тилабан урс дайита аьлла. Цо шен киснара схъа а даьккхича, кхин мокха дахыйтина. Стуннанас яра ца деза, кхин урс дайита аьлла хабар дахыйтина. Шегахъ кхин урс дац аьлла цо. Стунанас юха а хабар дахыйтина, хъайгара важа урс дайита, шена хаа хъоьгахъ дуйла аьлла.

Кхин гIуллакх ца хилла, цо дIа а вирзина, шен хъай тIера схъа а эьна, дIадахыйтина мокха.

УьстагI тилина баьлча, стунанас чу а яьлла:

— ХIа, хIара ду хъуна ахъа чIагIа хала дайитина урс,

— аьлла, дIаластийна, ноьйцана гола тIе а тухуш. Аьлда кхетта шена бинчу тешнабехках. Шена цIий ма даьлlexъ, гIалий неIарех боллу гIу схъа а баьккхича — уггар хъалха шен стунана, ТIаккха шен зуда, стунда, шега велуш верг вийна цо. И цо уьш байина гIу хъалха иштта гIала дIакъовлуш буллуш хилла.

Цул тIаьхъа юьртах а ваьлла, воьжна боху иза.

Нахана а гуш, стиглара цхъа Iаьржа бода тIе а беана, цхъа Iаьржа марха хилла стигал хъалаваьхъна боху иза.

GAMAŞKİN ELDA

Bizim 6. büyük büyük babamız Galançorjarlı GAMAŞKİN ELDA'yı. O Çarımhara'dan bir kız kaçırmış ve onu bir uçurumun kenarındaki mağarada saklamış.

Kızı geri almak için 63 savaşçı gelecekti. Dedemiz onlar gelecek diye 7 gün 7 gece süreyle içerde saklanmış ve bu arada da 63 tane ok hazırlamış.

Bu sırada 63 kişi de yola koyulmuş geliyormuş. Karısına ben o savaşçıları beklerim, sen sürüyü suya salıver deyip saklanmış, beklemeye başlamış. Karısı sürüyü suya salmış, ama bu sırada gelenler suyu kesmiş ve sürüye saldırmışlar.

Elda onların komutanını okla yaralamış ve "Allahım bunu vurandan başkası çıkarmasın" demiş.

Ve doğuş başlamış. Elda bunlardan 60 kişiyi öldürmüş, yalnızca üçü sağ olarak kurtulabilmiş.

Onlar da kaçtıktan sonra sürüyü gizledikleri mağaraya götürmüş. Karısı şaşırarak sormuş:

-Senin attığın oklar onları öldürdü, ama neden onlarınki sana isabet etmedi.

Kocası:

-Sen işine bak.

-Söylemezsen uçurumdan atlarım, demiş karısı

Kocası iki kez atlamaya çalışan karısını yakalamış. Bakmış ki vazgeçmiyor başındaki peruğu çıkararak kafasında sakladığı bıçağı göstermiş, bu bıçakla benden bir damla kan akıtılmadıkça ölmem demiş.

Çok yiğit, gözüpek bir adammış. Karısına başlık parası olarak yüzlerce inek, koyun vermiş ailesine.

Damat ilk kez kayınpederinin evine gitmiş; gider gitmez karısı onun sırrını annesine anlatarak kafasında saplı duran bir bıçak var demiş.

Kayınvalidesi koyunu yüzmek için bıçak gönder diye Elda'ya haber göndermiş. Kocası cebinden çıkarttığı bir bıçağı vererek, başka yok demiş: Kayınvalide tekrar haber göndererek "sende başka bıçak olduğu biliyorum onu gönder" demiş.

Başka yapacak bir şeyi olmadığından kafasındaki bıçağı çıkararak göndermek zorunda kalmış.

Koyunu yüzdükten sonra kayınvalidesi içeriye gelerek:

-Al işte, zor gönderdiğin bıçağı, diye fırlattığı bıçak adamın bacağına saplanmış. Elda akan kanı görünce kendisine yapılan ihaneti anlamış. Büyük konak kapısının üzerindeki demir sürgüyü çıkararak önce kayınvalidesini sonra karısını ve kayınpederini öldürmüş ve köyü terketmiş; köyden çıkar çıkmaz yere yığılıp kalmış.

Anlatılanlara göre gökten siyah bir duman inmiş ve bu siyah bulut onu alıp gökyüzüne götürmüş.

Nohçiyın Folklor, Ş.A Cambekova

Grozni, "Kniga" 1990

Çeçenceden Çeviren:

Müzeyyen Özdemir

Yaşayanın kaleminden KÖY ENSTİTÜLERİ

Yıl 1944. Oniki yaşımdayım. İkinci Dünya Savaşı sürmekte. Türkiye savaşın içinde değilse de savaşı endişe ve korkuya izlemekte ve bazı önlemler almakta. Örneğin harman zamanı köylerde sürekli kalan memurlar, herkesin devlete ne kadar buğday vereceğini saptamakta, köylü kendisi ilçeye götürüp teslim etmekte.

Ben de bir eşek yükü buğdayı, yirmi kilometre uzaklıktaki Gümüşhacıköy ilçesine götürüp teslim ediyorum. Boynum bükük eşeğe binip köye dönüyorum. Bizze kalan buğday bir yıl yetecek kadar değil. Eksiğini iki ineğin birini satıp karşılıyoruz. Çok sonraları öğreniyoruz ki yeterli siloları olmadığı için devlet, topladığı buğdayın büyük kısmını çürütüp denize dökmüş.

Birgün köye bir cip geliyor, koşup başına toplaşyoruz. Henüz otomobil, tren, deniz görmüş değiliz, radyo nedir bilmiyoruz. Savaş haberlerini arada bir ilçeden gelen Karagöz ve benzeri gazetelerden öğreniyoruz. Enstitü açılmış, yatılı okulmuş, isteyenler çocuklarını gönderebileceklermiş. Babam, benden iki yaş küçük olan kardeşimle beni okula yazdırdı. Köylü kuşkucu, başka yazdıran olmuyor.

Bir süre sonra ilçeye gittik, diğer köylerden gelen çocuklarla birleşip iki tane at arabası (yaylı) kiraladık, Merzifon ve Havza'dan sonra Ladik'e vardık. Akpınar Köy Enstitüsü, Samsun'a bağlı Ladik ilçesindeydi, ama içinde değil, diğer enstitüler gibi kırsal bölgedeydi. Kocaman bir çiftlik gibi. Yatakhaneler, derslikler, büyük bir yemekhane, öğretmen ve memur lojmanları, kütüphane, yani her gereksinim karşılanacak şekilde düzenlenmiş. Eğitim

Yaşar Bağ(soladaki) Aşık Veysel ve oğlu ile birlikte

yöntemi klasik ve sadece teorik değil, iş içinde yaparak, yaşayarak öğrenme yöntemi. Haftada bir yapılan toplantılarda okulun sorunları serbestçe tartışılıyor, icabında okul idaresi eleştiriliyor. Tarlalar, bahçeler, tavukçuluk, arıcılık gibi bölümler var. Üretim, tüketim, öğrenim bir arada. Binalar henüz ihtiyacı karşılamıyor, inşaat sürüyor, okul sanki bir şantiye yeri. Sınıflar, sırayla nöbetleşe bütün iş yerlerinde çalışıyor. İnşaatta harç karmaktan ve taşımaktan çocuk ellerimiz kabarıyor, sonra nasır bağlıyor. Yemekhanede, bizden birkaç yaş büyük olanlar doymuyorlar, elimizdeki ekmeği kapıp yiyorlar, biz de birşey diyemiyoruz.

Türkiye'de Kırklareli'nden Kars'a, Kastamonu'dan Adana'ya kadar 1940 yılında 20 kadar köy enstitüsü kuruluyor. Her biri kendine ayrılan bölgeden öğrenci topluyor. Nüfusun yüzde sekseni köylü, köylerin yüzde sekseni okulsuz. Amaç, okulsuz köyleri en kısa zamanda okula ve öğret-

mene kavuşturmak. Hatta enstitüden köylere ekipler gidip okul yapımında çalışıyorlar. Ülke çapında bir heyecan ve yepyeni bir uygulama. Öyle kentli gençleri öğretmen yapıp köylere göndermeyecekler, köylerden topladıkları çocukları okutup öğretmen yaptıktan ve bir de zenaat sahibi yaptıktan sonra tekrar köylere gönderecekler. Öğretmenlerin işlevi, sadece çocukları okutmak değil, birer halk önderi olarak köylüleri bilgilendirip bilinçlendirecekler, ülke böylece cehaletten ve sefaletten kurtulmuş olacak. Yani çağdaşlaşmanın en kestirme yolu aranıyor.

Devrin ünlü edebiyat eleştirmeni Nurullah Ataç, köyden gelen çocukları tekrar köye göndererek köylülükten kurtulmanın mümkün olmadığını yazarak sistemi eleştiriyor.

1940'da başlatılan ve fikir babası İsmail Hakkı Tonguç olan bu yeni eğitim sistemi, 1946'da çok partili düzene geçilinceye kadar başarıyla uygulandı. Bu

tarihten sonra partilerin iç politika malzemesi haline getirildi. Birçok dedikodular üretildi. Sonunda harcandı.

Yaklaşık on yıl kadar süren köy enstitüleri döneminde on beş bin kadar öğretmen yetişti. Bunlar arasından değerli edebiyatçılar da çıktı. Mahmut Makal, Talip Apaydın, Fakir Baykurt, Mehmet Başaran Dursun, akla gelen isimler arasında. Kimi kent romancıları, onları köy romancıları diye hafife almak istedilerse de onlar iyi yazarlardı.

Ayrıca enstitü çıkışlılar, 1961 Anayasasından sonraki dönemde Öğretmen Dernekleri Federasyonu, Türkiye Öğretmenler Sendikası ve Türkiye Öğretmenler Derneği gibi kuruluşlarda, demokratik örgütlenmenin ve hak aramanın çok başarılı örneklerini vermişlerdir.

İki anımı anlatmak isterim. Birincisi ünlü halk ozanı Aşık Veysel ile ilgili. O zamanlar Veysel maaşa bağlanmıştı. Enstitüleri sırayla gezer, her birinde aylarca kalır, sınıflarda saz çalıp türkü söyler, sohbet ederdi. Bir gün öğretmenler lokalinde nöbet tutuyordum, bir öğretmen, arkadaşlarına çay kahve ısmarlamak istedi, "Sor bakalım oğlum, kim ne içmek istiyor." dedi. Ben hemen parlardım, "Herkes ne istiyorsa söylesin, ben neden teker teker soracakmışım diye bağır-dım. Öğretmen bir şey demedi, gülümseyip geçiştirdi. Sonradan Veysel bana "Yaşar sen niye bu kadar asabisin?" dedi. Gözü görmüyordu ama hepimizi sesimizden tanıyordu. Aradan on beş yıl kadar zaman geçti. Ben bu kez Adana Düziçi Öğretmen Okulu'nda öğretmen olarak görevliyim. (Enstitülerin ismi değişmiş, öğretmen okulu olmuştu.) Veysel oraya da geldi, uzun süre kaldı, sınıfta öğrencilerime tanıttım, anımı da anlattım. Yine saz çaldı, söyleştik, bir de fotoğraf çektirdik. Arada bir bakarım. Hem sanatçı, hem bilge bir kişiydi.

İkinci anım da şöyle: Samsun,

Amasya, Tokat illerindeki Çerkez köylerinden epeyce öğrenci vardı (Adıge, Wubih, Abaza). Aramızda samimi ilişkiler kurulmuştu. Bir yaz günü, dışarda bir ağacın gölgesinde etüt çalışması yapıyorduk. Üst sınıflardan Tahsin adında uzun boylu, yeşil gözlü, insan güzeli tipik bir Çerkez öğrenci, gürültü olmasın diye görevli olarak başımızdaydı. Bir

yandan geziniyor, bir yandan kendi kendine "Wetğejime setğejı" diye mırıldanıyordu (Sen iyysen ben de iyiyim, anlamında bir söz).

O sözü ve tabloyu anımsadıkça, gözümün önünde, dönüşü olmayan gurbetteki bir Kafkas-lının hayali canlanır ve içim sızlar. (28.3.1996)

İSTE SİZE GERÇEK BİR KAFKAS KİTAPLIĞI

Yayın No: 1- ABHAZYA'DA YAŞAM VE KÜLTÜR

Yayın No: 2- SON UBIH

Yayın No: 3- T. K. Savaşı'nda ÇERKES GÖÇMENLERİ

Yayın No: 4- Dili, Edebiyatı ve Tarihiyle ÇERKESLER

Yayın No: 5- KAFKASYA'DAN ANADOLU'YA GÖÇLER

Yayın No: 6- Ortaçağ'da ABHAZLAR, LAZLAR

Yayın No: 7- GÜLÜMSE

Yayın No: 8- İSTANBUL ÇERKESLERİ

Yayın No: 9- Rus Gözüyle

KAFKASYA VE KAFKASYALILAR

Yayın No: 10-Anadolu'da KAFDAGI ÖYKÜLERİ

Yayın No: 11-ÇERKES FIKRALARI

Yayın No: 12-Şöv. Marigny 'nin

ÇERKESYA SEYAHATNAMESİ

Yayın No: 13-Sovyet Tarihçiliğinde ŞAMİL

Yayın No: 14-ÇERKES TARİHİ KRONOLOJİSİ

Yayın No: 15-Kafkas Diyasporasında

EDEBİYATÇILAR ve YAZARLAR SÖZLÜĞÜ

Yayın No: 16- ÇERKES AYDINLARI

Yayın No: 17-TAYGA MAHKUMLARI

Yayın No: 18-CANAN(şiiir)

Yayın No: 19-SÖZLER VE GÖZLER (şiiir)

Yayın No: 20-ÇERKESLER VE AVRASYA EYLEMİ

Yayın No: 21-ABHAZLAR, KAFKASLARIN UZUN

ÖMÜRLÜ İNSANLARI

Yayın No: 22- ÇERKES SOYKIRIMI

Yayın No: 23- ÇERKES TARİHİ

Yayın No: 24-TÜRKİYE ÇERKESLERİNDE

SOSYO KÜLTÜREL DEĞİŞME

Yayın No: 25- ÇERKESYA BAGIMSIZLIK SAVAŞI

KAFKASYA'DAN ANADOLU'YA LAZLAR*

Ali İhsan Aksamaz

Geçtiğimiz yıllarda kaybettiğimiz Laz Halk Sanatçısı Yaşar Turna, Laz folkloruna gönül vermiş yabancı konuklarıyla birlikte. (Abant Gölü, Temmuz 1985, Aziz Turna arşivi)

Lazlardan, "Laz" adıyla, bir etnik topluluk olarak ilk kez bahseden 1. yüzyıl tarihçisi Plinius olmuştur. 2. yüzyıl tarihçisi Arrianus zamanında, Lazlar Soxumi'den başlamak üzere Trabzon'a kadar olan bölgede yaşamaktaydı. Roma/Bizanslıların "Laz" dedikleri insanlara, Gürcüler ve Abhaz-Abazalar "Megrel"; Roma/Bizanslıların "Lazika" dedikleri devletlerine de Gürcüler ve Abhaz-Abazalar "Egrisi" demektedir.

Kolheti=Lazika=Egrisi

Lazların en eski tarihleri, Kolheti yönetim ve kültür alanıyla yakından

ilişkilidir. Kolheti** adından ilk kez, M.Ö. 8.yüzyıla ait Urartu Yazıtları'nda bahsedilmiştir. Kolheti yönetim alanı, yaklaşık olarak günümüz Gagra sınırından başlamak üzere Çoruh yatağına kadar olan bölgeyi kapsamaktaydı. Kolheti kültür alanının sınırları ise, güneyde Karadeniz'i izleyerek Trabzon'a kadar uzanmaktaydı. Kolheti'nin etkinliği kuzeyde Kırım'a kadar da ulaşmaktaydı.

Kolheti, Homerik Çağ Greklerinin ilgi alanıydı. Argonotlar, Karadeniz'i aşarak Altın Post'u ele geçirmek için Kral Aeetes'in ülkesi Kolheti'ye ayak basmışlardı.

.....
Onlar suda ve rüzgarda ilk deniz
yolculuğundan beri vardılar.
Tekneleri kestane ağacındandı.
Üç tondan on tona kadardılar
ve Latin yelkenlerin altında
fındık ve tütün getirip
şeker ve zeytinyağı
götürürlerdi.
.....

Nazım Hikmet

(1920 Yılı ve Hikayei Arhaveli İsmail)

Milattan öncesine dayanan çeşitli yazılı kaynaklar, güneydoğu Karadeniz Bölgesi'nde yaşayan, birbirleriyle kaynaşmış ve Kolheti vadisinde yaşayanların akrabaları olan kabileleri zikreder.

M.Ö. 1.yüzyılda **Kolheti** ve **Kartli** krallıkları arasında birbirleri üzerinde egemenlik kurmayı amaçlayan sürekli savaşlar yaşandı. Bu savaşlar sonunda Roma İmparatorluğu bölgeye askeri müdahalede bulundu.

M.S.1.yüzyıldan itibaren "Kolh" yerine "Laz" adıyla anılan Lazlar, önce Pontus Krallığı'na ve daha sonra da Roma İmparatorluğu'na karşı bağımsızlık savaşı başlattı. 69-79 yıllarında Lazların başında bulunan Anicetus, halkını Romalılara karşı ayaklandırdı. Romalılar, stratejik bir bölge olan Lazika'yı bırakmak istemiyordu. Ancak Lazların özgürlük mücadelesi karşısında Lazika'yı

*Lazca için bkz. Ali İhsan Aksamaz, Türkiye'de Bir Kafkasya Dili: Lazca, *Alaşara* Dergisi, Sayı 7/8, Ekim/Kasım 1995.

**Çeşitli dillerde Kolxida, Kolkhida, Colchis.

terketmek zorunda kaldılar. Lazika giderek güçlendi ve bugün Batı Gürcüstan olarak bilinen bölgede hakim oldu.

Lazika'nın güçlenmesi, Laz akınlının Çoruh'u aşarak güney-doğu Karadeniz Bölgesi'ne de yönelmesi ve Lazların bu bölgeye kitlesel göçleri, Pontus Kralı 2. Polemon'u tedirgin etti. 2. Polemon, krallığını Lazlardan koruyabilmek amacıyla hükümetini Romalılara teslim etti. Roma'nın bir eyaleti haline geldi. Bu eyalete **Pontus Polemonyakos** adı verildi. Trabzon'un doğusundan Çoruh ya- tağına kadar olan bölge Lazların yoğun olarak yaşadığı bir bölge olmasına rağmen Lazika Krallığının yönetimi dışında kaldı.

Dengeler ve Lazika Krallığı

2. yüzyıldan başlamak üzere, Lazika Krallığı güçlendi ve 4.yüzyılda yönetim alanını Trabzon'a kadar genişletemediyse de, etki alanı içine aldı.

305 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldı. Doğu Roma'nın merkezi Bizans olduğu için, bu imparatorluğa Bizans İmparatorluğu denildi. Lazika Krallığı'nın güçlenmesi ve genişlemesi de bu döneme rastgelmektedir.

Lazika Krallığı, bugün Batı Gürcüstan olarak bilinen Kolheti'yi iktisadi, siyasi ve askeri açılardan birleştirdi. Lazika, bir Bizans vasalı olmasına rağmen kendisine bağlı vasalları da vardı. Abazgiya, Svanetya ve bağlı diğer bölgelerinde yönetimde bulunanlar, Lazika kralları tarafından atanıyordu.

Lazlar ve Hristiyanlık

Lazlar, Hristiyanlığı Batılı bir çok toplumdan çok daha önce kabul etmişlerdir. 6. yüzyıl Bizans tarihçisi Prokopius, Bizans Kralı Justinian'ın Kudüs çölündeki bir Laz Mabedini tamir ettirdiğini ve Lazların komşularına bile Papaz gönderdiklerini yazmaktadır.

Çin ve Hindistan'a Bağlanan Ticaret Yolları

Lazika Krallığı'nın yönetimi altındaki bölge, çok önemli bir geçiş noktasıydı. Çin ve Hindistan'a bağlanan ticaret yolları Lazika'nın yönetim alanından geçmekteydi. dolayısıyla

bu bölge, Bizans ve Persler için büyük bir önem taşımaktaydı. Perslerin, Lazika'yı ele geçirmek istemelerinin diğer bir nedeni de, müttefik olarak gördükleri ve Kafkas önlerinde ve Doğu Avrupa'daki kavimleri, Lazika'yı bir üs olarak kullanarak Bizanslılara karşı savaşmaları için yönlendirmek istemeleriydi.

Bizanslıların uyguladığı baskıcı yöntemler, Lazika halkları arasında Bizans karşıtı eğilimlerin artmasına neden oldu. Bu eğilimlerin güçlenmesi, Persler için bulunmaz bir fırsattı. Ancak Lazika Kralı Gubaz, gerek Bizans ve gerekse Persler arasındaki çelişkilerden yararlanarak dengeli bir politika uygulamaya çalışarak, yönetimi altındaki halkların zarar görmelerini önlemek düşünce-siyleydi.

Kral Gubaz'ın Bizans karşıtı ve Perslerle müttefikliğe yönelik politikası, Bizanslıları oldukça rahatsız etti ve Lazika'ya bütün güçleriyle saldırdılar. Yıllarca süren savaşlardan sonra 465'de Bizans ve Lazika aralarında anlaşarak çatışmalara son verdiler.

Bizans'ın Lazika'yı Bölme Süreci

Lazika krallarının, kendilerine sadakat göstermeyeceklerini ve Trabzon doğusundaki Laz nüfusun da, kendileri için ileriye yönelik potansiyel bir tehlike olduğunu bilen Bizanslılar, Lazika Krallığı yönetimi altındaki Abhaz-Abaza halklarını ve Svanları Lazika'dan ayırma planlarını uygulamaya koydular. Bizans'ın amacı, Lazika'nın etnik ve siyasal

etkinliğini kırarak, bu krallığı süreç içerisinde yok etmektir. Bizanslılar, gerektiğinde de Abhaz-Abaza halklarını, Svanları hem Lazlara ve hem de birbirlerine karşı savaştırmayı düşünüyordu.

8. yüzyıla gelindiğinde, artık Lazika Krallığı yoktu. 8. yüzyılda, Lazika Krallığı'nın eski yönetim alanında, nüfusunu Abhaz-Abazalar, Svanlar-Megrel-Lazlar ve bölgeye sonradan Kartli'den göç eden Gürcülerin oluşturduğu Abhazya Krallığı tarih sahnesine çıktı. 780'lerde Abhazya Krallığı'nın sınırları kuzey-batıda Nikopsia (Tuapse), güneyde ise Çoruh ya- tağına kadar uzanıyordu. Eski Lazika Krallığı'nın, Çoruh vadisinden Trabzon'a kadar olan, Lazlarla meskun bölgesi ise Bizanslıların elinde kaldı.

Karadeniz Kıyılarına Gürcü Göçü

Lazika Krallığı'nın Rioni havzasının güney kesimi, 5. ve 6. yüzyıllardaki Bizans-Pers savaşları nedeniyle Megrel-Laz nüfusunun tamamına yakınını yitirmişti. Bu yüzden, Arap istilacılarından etkilenen Gürcüler Kartli'den kitlesel olarak göç ederek bu bölgeye yerleştiler. Böylece günümüzde Müslümanları Laz, Hristiyanları Megrel olarak adlandırılan Megrel-Lazlar arasında, Gürcülerden oluşan ve yine günümüzde Gurya/Acara olarak bilinen tampon bölge oluştu.

Güney-doğu Karadeniz'de Tampon Laz Devleti Çalışmaları

Kral Davit'in ardılları I. Dimitri ve III. Giorgi dönemlerinde aktif bir dış politika izlendi. Kraliçe Tamara döneminde, etkinlik alanı, Karadeniz'den Hazar Denizi'ne kadar genişledi. Kraliçe Tamara, Haçlı Seferleri ve Bizans Sarayı'ndaki çatışmalardan ustalıkla yararlandı. Kraliçe Tamara, Bizans üzerine asker sevketti ve Çoruh'tan başlamak üzere tüm Pontus'u ele geçirdi.

Kraliçe Tamara'nın amacı, bu bölgede etnik olarak Lazlardan oluşan ve Selçuklu ve Bizanslılara karşı tampon bir Laz devleti oluşturmaktır. Latinlerin 1204'te İstanbul'u işgal etmeleriyle, Bizans İmparatorluğu zaafa uğradı. Bu gelişmeler, Kraliçe Tamara'nın, krallığının sınırlarını Trabzon'u da içine alacak şekilde genişletmesine yardımcı oldu. Trabzon Krallığı'nın başına, Kraliçe Tamara'nın akrabası Prens Davit Komnenon geçirildi. Trabzon yöresine de Laz nüfusun akışı hızlandırıldı. Lazların, Bizans boyunduruğundan kurtulması Bizanslıları rahatsız etti. **Lazia Thema'sı** kuruldu(1204).

Trabzon Krallığı yönetimindeki Bizans sempatisini grup ile Laz eliti arasında kıyasıya bir iktidar mücadelesi başladı.

Bizans'ın Sonu

Lazların Bizanslılarla olan mücadelesi, 1453'te Osmanlıların Bizans İmparatorluğu'na son vermeleriyle bitti. II. Mehmet, Karadeniz'i bir Osmanlı gölü haline getirmek istiyordu. Tahta çıkar çıkmaz, 1451'de Doğu Karadeniz kıyılarına 50 kadirga gönderdi. Batumi civarı ve Soxumi'de etkinlik kurarak, bu bölgelerde yaşayan Abhaz-Abazaları, Megrel-Lazları ve Gürcüleri Osmanlı yönetimi altına almaya başladı. Böylelikle Trabzon Krallığı doğusundan kuşatılmış oldu. Soçi'den başlayan, kuzey-batıya doğru Karadeniz kıyıları ise, Kırım Hanlığı'nın kontrolü altındaydı. Trabzon'un doğu kesimlerinde bugün olduğu gibi o zaman da yaşayan Lazlar ise, Trabzon Krallığı yönetimi altında, ancak Rum yönetimiyle çatışma içindeydiler. Lazlar, bir anlamda, Trabzon Krallığı'nı ele geçirmek isteyen Osmanlıların müttefiki durumundaydı.

1451'de Osmanlıların, Trabzon Krallığı'nı ele geçirmeleriyle birlikte Lazlar da yavaş yavaş Osmanlı yönetimine girmeye başladı.

Lazların süreç içinde Müslümanlığa geç(iril)meleriyle de Osmanlı tebaası olmaları pekiştirildi.

Osmanlı Yönetimi ve Laz Derebeyleri

1519'da Trabzon, Batumi'nin de dahil edilmesiyle, ayrı bir eyalet haline getirildi. Bu bölgeyi 1640'da do-laşmış olan, Evliya Çelebi'ye göre; eyaletin beş sancağı şunlardı: Canik, Trabzon, Gönye (Gonia), Aşağı Batumi ve Yukarı Batumi. Lazistan'ın merkezi Gönye idi. Kazaları ise, Atina(Pazar), Sumla, Viçe ve Arhaviydi.

Osmanlı yönetimi, Güney-doğu Karadeniz Bölgesi'ni yönetsel birimlere ayırdı. **Koch**, 15 Laz derebeyliği sayar: Atina (Pazar, iki), Bulep, Artasın (Ardeşen), Viçe, Kapiste, Arhavi, Kisse, Hopa, Makria(Makriali), Gonia (Gönye), Batumi, Maradit(Maradidi), Perlevan ve Çat derebeylikleri. Lazlar, 1580'e kadar özerk bir yapıda yaşadılar.

Lazların Kurtuluş Savaşı'na ve Cumhuriyet'e Katkıları

Lazların, küçük kayıklarla olan denizcilik faaliyetleri, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı sırasında oldukça

ünlüdür. Büyük miktarda silah ve mühimmat Batumi'den Samsun'a Laz takalarıyla getirildi.

Lazlar, diğer Osmanlı tebaaları

gibi, Cumhuriyet'in kurulmasında fedakarlıklarda bulundular, emek verdiler.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte, yönetime hakim olan "tek ulus", "tek dil" anlayışı çerçevesinde **Lazistan Sancağı** lağvedildi. Eskiden Lazistan Sancağı içinde yer alan günümüz Pazar (Atina), Ardeşen, Fındıklı ilçeleri Rize iline; Arhavi ve Hopa, Artvin iline bağlandı. Yöredeki tarihsel yerleşim birimlerinin isimleri değiştirildi.

KAYNAKÇA

- Tabagua, İlia M.**, Alcuni Risultati Del Mio Lavoro Negli Archivi E Biblioteche Dell'Italia (Bedi Kartlısa, Vol. xxxIV, Paris 1976)
- Andrews, Peter Alford**; Türkiye'de Etnik Gruplar, Ant/Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1992.
- Amicba, Gerg**; (çev. Hayri Ersoy). Abhazlar, Lazlar, Nart Yayıncılık İstanbul 1993.
- Çiloğlu Fahrettin**; Gürcülerin Tarihi, Ant Yayınları, İstanbul 1993.
- Goloğlu Mahmut**; Anadolu'nun Milli Devleti Pontos, Ankara, 1973.
- Grant Michael**; Myths Of the Romans and Greeks, Weidenfield and Nicolson, London, 1962.
- İslam Ansiklopedisi**, (Abazalar maddesi), Cilt 1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1965.
- İslam Ansiklopedisi**, (Gürcüstan maddesi), Cilt 4, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1964.
- İslam Ansiklopedisi**, (Lazlar maddesi), Cilt 7, Maarif Basımevi, İstanbul, 1957.
- Lordkipanidze Mariam**; Georgia in XI-XII Centuries, Ganatleba Publishers, Tbilisi, 1987.
- Lomouri Nodar**; Ali İhsan Aksamaz (çev.), Egrisi/Lazika Krallığı'nın Tarihi, Ogni Kültür Dergisi, Sayı 5, Temmuz-Ağustos 1994.
- Vanilişi Muhammed - Tandilava Ali**; (çev. Hayri Hayrioğlu), Lazların Tarihi, Ant Yayınları, İstanbul, 1992.
- Severin Tim**; Jason's Voyage, In Search Of Golden Fleece, National Geographic, Vol. 168, No.3 September 1985.
- Tevzadze Ş.(çev.)**; Kısa Gürcü Tarihi, Çveneburi Kafkasoloji Dergisi; Sayı 2-3, Stockholm, 1977.
- Melaşvili, Ahmet Özkan**; Gürcüstan, İstanbul, 1968.
- Öztuna, Yılmaz**; Osmanlı Devleti Tarihi, Cilt 1, Faisal Finans Kurumu Yayını, İstanbul, 1986.
- Aksun, Ziya Nur**; Osmanlı Tarihi, Cilt 4, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Şemseddin Sami**; (çev., sad. Fahrettin Çiloğlu) Kamüsü'l Alam'da Lazlar ve Lazistan, Çveneburi Kültürel Dergi, Sayı 2-3, Mart-Haziran 1993.
- Özgün, M. Recai**; Atmaca, İstanbul, 1995.
- Papila, Mustafa**; Lazistan, Hopa, 1992

İddia ediyoruz!

Alaşara'ya abone olmak, ilan ve reklam vermek akıllı bir yatırımdır!

✓ Çünkü, **Alaşara** üç bin tirajla çıkan ama en az yirmi bin kişi tarafından okunan bir dergidir.

✓ Çünkü, **Alaşara** okunup atılan dergilerden değildir. Tekrar tekrar okunmak ve günü geldiğinde kaynak olarak kulllanılmak üzere korunan bir dergidir.

✓ Çünkü, **Alaşara**, dünyanın dört bir yanında aboneleri olan ve yeni sayıları merakla beklenen bir dergidir.

✓ Çünkü, **Alaşara** köylere kadar ulaşan bir dergidir.

✓ Çünkü, **Alaşara**, bir çok ciddi araştırma kurumu, kütüphane, televizyon kanalı ve gazetenin abone olduğu bir dergidir.

✓ Çünkü, **Alaşara**, yayınladığı konulara diğer yayın kuruluşlarının da dikkatlerini kolayca çeken bir dergidir.

VE EN ÖNEMLİSİ;

✓ **Alaşara** sizin derginizdir.

SOVYET SONRASI RUSYA'DA KUZEY KAFKASYA HAKKINDA YAPILAN SOSYOLOJİK ARAŞTIRMALAR*

Aleksey KUDRYAVTSEV - Vladimir BOBROVNIKOV

Bu yazımızda şu anda Rusya'da yürütülen günümüz Kuzey Kafkasya'sı ile ilgili sosyal araştırmalar konusunda genel bir değerlendirme sunacağız. Bu değerlendirme coğrafi olarak Moskova ve St.Petersburg bilim merkezlerini, ayrıca Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinin başkentlerini Vladikafkas, Grozni, Krasnodar, Mahaçkala, Nalçik, Çerkesk'i kapsamaktadır. Çalışmada, çağdaş Rusya kafkasolojisinin bütün kolları takdim edilecektir. Rusya'da yapılan Kafkasya hakkındaki araştırmalar eskiden beri daha çok etnografya, şarkiyat ve dilbilimle ilgilidir. Son zamanlarda tarihi nüfus bilimi, toplumbilim ve siyaset bilim alanlarında da araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Takdimimizde, Rusya kafkasolojisinde meydana gelen değişikliklere özel bir yer ayrılacaktır. Amacımız Sovyet sonrası Kuzey Kafkasya araştırmalarının ne derece Rusya ve Sovyet kafkasolojisi çizgisini sürdürdüğünü, ne derece onun geleneksel çerçevesi dışına çıktığını tesbit etmek ve Rusya ve Kuzey Kafkasya insanı bilimlerinin içine düştüğü krizden çıkış yollarını araştırmaktır.

Bugün Rusya kafkasolojisinde durum hızla değişiyor. Etnografik ve tarihi araştırmalar belirgin bir biçimde azaldı. Devletin finans desteğinden yoksun kalan insanı bilimler, uygulamalı siyaset bilimine yöneldi. Akademik bilimin yoksullaşması, genç bilim adamlarının bu alandan yoğun olarak ticari kuruluşlara geçmesine neden oldu. Bilim merkezlerinin kadrosu hızla yaşlandı. Şu anda Yüksek Öğretim Kurumları'nın(VUZ) enstitülerinde 50-60 ve daha üzeri yaşlardaki bilim adamları hakim.

80'li yıllardan itibaren Kafkasya araştırmalarında ciddi krizlerin belirtileri açıkça farkedilir oldu. Tarihçiler genellikle, kafkasoloji için gerekli olan Arapça ve Türkçeyi; etnografikler ise Kafkas dillerini bilmiyorlar; dilbilimciler de Kuzey Kafkasya halklarının tarihini ve etnografyasını pek az tanıyor-

Genç Rus araştırmacılar Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'nı Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü görevlisi Aleksander Beningsen ile birlikte ziyaret ettiler.

lar. 1982'de L.İ.Lavrov ve Y.A. Fyodorov'un ölümüyle Petersburg Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi'nde ve Moskova Üniversitesi Tarih Fakültesi'nde tarihi etnografya öğretimi sekteye uğradı. Devlet Doğu Halkları Müzesi'nde (Moskova) ve Ermitaj'da (Petersburg) yürütülen Kuzey Kafkasya geleneksel kültür araştırmaları da kesintiye uğradı. Ülkedeki bilimsel araştırma merkezleriyle yüksek öğretim kurumları arasındaki irtibat koptu. Kuzey Kafkasya genelinde büyük ölçekli alan araştırmaları azaldı.

Bununla birlikte, Rusya kafkasolojisinin geleceğinin tamamen yok olduğunu söylemek mümkün değildir. 90'lı yılların ortalarında Rusya yüksek öğrenim kurumlarında ve akademik enstitülerinde küçük kafkasolog grupları ortaya çıktı. Bunlar genel olarak, bilim alanında çalışmaya karar vermiş 20-40 yaşlarındaki bilim adamlarından oluşuyor. Rusya biliminin zor finansal durumuna karşın, bölgede belirli özel sosyal araştırmalar yapmak yanında

çalışmalarını da basabiliyorlar.

Sovyet döneminde kurulan bilim merkezleri çerçevesinde, kısmen ya da tamamen Kuzey Kafkasya ile ilgili sosyal araştırmalar devam ediyor. Bugün Moskova'daki ve Petersburg'daki başlıca kafkasoloji merkezleri şunlardır:

1.1.) Devlet Etnografya Müzesi - DEM (Gosudarstvenniy muzey Etnografiya - GME - Kunstkamera)

Petersburg'dadır. 1934 yılında Rus Müzesi Etnografya Bölümü'nden ayrılarak kuruldu. 90'lı yılların başına kadar müze, Moskova Etnografya Enstitüsü'nün bir bölümü sayılıyordu; son dönemlerde ayrı bir bilim merkezi oldu. Şu anda bu bölümün Moskovalı etnografiklerle bilimsel bağları hemen hemen tamamıyla kopmuştur.

1936'dan itibaren müze bünyesinde önce Kafkasya kabinesi, sonra da Orta Asya ve Kafkasya Sektörü (Sektor Sredney Azii i Kavkaza) faaliyet göstermiştir. Kafkasolog grubunun başında şimdi, Dağıstanlı küçük dağlı

* Bu yazı Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nde sunulan takdimin çevirisidir.

halklardan Tsezler konusunda tanınmış bir uzman olan Y.Y.Karpov bulunmaktadır. Sektör çalışanları sınırlı ölçülerde Dağıstanlı halklarda, Abhazlarda ve Adıgelerde köy topluluğu, tarım ekonomisi ve takvim bayramları üzerinde alan araştırmaları yapıyorlar. Fakat çalışmaları esas olarak 80'li yılların sonuna kadar toplanan materyallere dayanıyor. Son yıllarda Sektör, etnografya teorisi ve yöntemleri hakkında kitaplar yayınladı.

1.2) Etnoloji ve Antropoloji Enstitüsü (Institut Etnologii i Antropologii (İAE RAN))

Moskova'dadır. Petersburg'da DEM'den bir yıl önce, 1933'te kurulmuştur. 1942'den itibaren Moskova'ya taşınmıştır. 1989'a kadar Etnografya Enstitüsü adını taşımıştır. Enstitü bugün Kafkasya araştırmaları yapan 4 küçük merkezi bünyesinde toplamaktadır.

a) İlki, S.A.Arutyunov yönetimindeki Kafkas Halkları Etnografya Bölümü'dür. (Otdel Etnografii Narodov Kavkaza). 1942'den itibaren sektör olarak çalışmıştır, 1989'da bölüme dönüştürülmüştür. Bugün bölüm esas olarak tarih ve siyaset bilimi ile ilgili araştırmalar yapmaktadır. Fakat bazı çalışanları (Y.V.Çesnov İnguşya ve Çeçenistan'da, L.K.Gostiyeva Kuzey Osetya'da, İ.L. Babıç Kabardey-Balkar'da.⁽¹⁾) halen alan çalışmalarını sürdürmektedirler:

Bölümün XIX-XX.yy.'da Kuzey Kafkasya halklarının dilsel ve kültürel bağları hakkındaki araştırmaları dikkate değer çalışmalardır. ((N.G. Volkova). E.M.Şilling'in Dağıstan'ın küçük halkları hakkındaki yayımlanan yazmaları (G.A.Sergeyeva), Y.D. Ançabadze ve S.A. Arutyunov'un Abhazya ve Gürcistan hakkındaki, A.G.Osipov'un Mesket Türkleri hakkındaki siyaset bilimsel etütleri)

b) İkincisi, 1989'den beri Etnografya ve Antropoloji Enstitüsü bünyesinde çalışan Uluslararası İlişkiler Araştırma Merkezi'dir. (Tsentr Po İzuceniyu Mejnatsionalnih Otnoşenii) Başkanı nüfus bilimci M.N. Guboglo'dur. Merkez, eski SSCB cumhuriyetleri ve bölgeleriyle ilgili etnopolitik denemeler ve toplanmış belgeler yayımlar. Merkezin ağırlıktaki araştırma alanı Rusya ve BDT içindeki etnik göçlerdir. Yayımlanan çalışmalardan 30'u ve basıma hazırlanan 20 tane 16'sı Kafkasya ile ilgilidir. İçlerinde en ilginç olanlar Dağıstan'da, Kabardey-Balkar'da, Abhazya'da etnopolitik değişimlerin dinamizmini inceleyen çok ciltli çalışmalardır.

c) Üçüncüsü, Etnoloji ve Antropoloji Enstitüsü Müdürü V.A. Tişkov'un yönetimindeki, 1990'dan beri faaliyet gösteren Tatbiki ve Acil Etnoloji Araştırmaları Merkezi'dir. (Tsentr İssledovaniy

Po Prikladnoy i Neotlojnoj Etnologii). Amacı, bugünkü Rusya, BDT ve yabancı ülkelerdeki güncel etnopolitik sorunlarla ilgili bültenler yayımlamaktır.⁽²⁾ 1993 Rusya seçimleri sırasında Merkez, Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinde basını izledi ve istatistikler yaptı. Bu çalışmaları yapanlar genelde Etnoloji ve Antropoloji Enstitüsü çalışanlarıydı. 1996 başında Merkez tarafından 100 kadar yayın basıldı. Bunlardan 26'sı Kafkasya ile ilgilidir.

d) Son olarak, 1994'ten beri enstitü bünyesinde düzenli olarak, N.A. Novikovaya ve A.G.Osipov yönetiminde Hukuki Antropoloji Seminerleri yürütülüyor; Etnoloji ve Antropoloji Enstitüsü'nün ve Şarkiyat Enstitüsü'nün (Institut Vostokovedeniya) Rusya hukuki antropolojisini canlandırmaya çalışan genç bilim adamlarını bir araya getiriyor. Kaynağını M.M.Kovalevski, A.M. Ladjanski ve H.M.O.Haşayev gibi büyük Rusyalı Kafkasologlardan alan bu bilimin gelişimi, Sovyet baskısının sürdüğü 30-40'lı yıllarda zoraki kesintiye uğramıştı. Semineye katılanlar, 1991-1995 yıllarında Dağlık Dağıstan'da, Kabardey-Balkar'da, Osetya'da ve Krasnodar İli'nde yaptıkları alan ve arşiv araştırmalarının sonuçlarına dayanıyorlar.

1.3.) Şarkiyat Enstitüsü'nün Moskova ve Petersburg şubelerinin Kafkasya araştırmaları konusunda eskiye dayalı bir geleneği var. 1930'da kurulan enstitünün kaynağında *Petersburg Asya Müzesi ve Lazarov Doğu Dilleri Enstitüsü* bulunuyor. Bu enstitü, Arap uzmanı A.Krımiski, İran uzmanı V.F. Miller, Türkolog V.A. Gordlevski gibi tanınmış Kafkasolog-ansiklopedistler yetiştirdi. 60-80'li yıllarda enstitü Kafkasya'ya ilgilenmeye ara verdi, fakat son 5-6 yıldır yeniden bu bölgenin karıştırmalı tarih araştırmalarına başladı. Şimdi burada birkaç Kafkasolog grubu çalışıyor.

a) Bunlardan birincisi Moskova'da, Sosyopolitik Araştırmalar Bölümü'nde (Otdel sotsio-političeskiye issledovaniya -OSPİ) bulunuyor; başkanlığını R.G. Landaya yapıyor. Çalışanları 1991'den itibaren günümüze kadar düzenli olarak Abhazya'da (A.B.Krılov), Dağlık Dağıstan'da (T.F.Siverstseva) V.O. Bobrovnikov) ve Çeçenistan'da (M.Y. Roşçin, A.V. Kudiyavtsev)⁽³⁾ alan ve arşiv çalışmaları yürütüyorlar. Bu araştırmalarda geniş ölçüde tipik bir doğu köyünün **case study** (örnek olay) yöntemlerinden yararlanılıyor. Ayrıca B.O. Babrounikov'un ve M.Y.Roşçin'in bir dizi çalışması Dağıstanlıların örfi adet hukukunun hukuki antropolojisine ayrılmıştır.

b) Çalışmalarında Kuzey Kafkasya'nın büyük rol oynadığı Şarkiyat Enstitüsü'nün ikinci grubu, Moskova'da bulunan S.A. Panarin yönetimindeki BDT Bölümü'dür. (Otdel SNG) Kurulu çok yenidir-1996; 1993-1995 yıllarında Sosyopolitik Araştırmalar Bölümü'nün Rusya'nın Doğu Halklarıyla ilişkisi Sektörü olarak çalışıyordu. Tarihçilerin, etnografların ve siyaset bilimcilerin gayretleriyle bölüm, Avrasya'da XVI-XX.yy'da etnokültürel etkileşim, devlet yapısı ve etnik göçler konularında araştırmalar yapıyor.⁽⁴⁾ Kuzey Kafkasya'da bölüm esas olarak XIX-XX yy.da Dağıstan ve Çeçenistan'la ilgileniyor. Yakın bir konuyla Şarkiyat Enstitüsü Moskova Şubesi çalışanı Baderhan Fasih de ilgileniyor; Türkiye'deki ve Arap dünyasındaki Kafkas diasporasını araştırıyor.

c) Ayrıca Şarkiyat Enstitüsü Moskova Şubesi bünyesinde, 1992'den beri, filoloji bilimleri doktoru E.S.Kulpin yönetimi altında Sosyonatürel Tarih Semineri (Seminar po sotsioyestestvennoy istorii) çalışıyor. Seminer, hedefini Rusya'nın çeşitli bölgelerine ve Rusya dışındaki Doğu'ya yeni disiplinlerarası bir yaklaşımın işlenmesi olarak belirliyor. Tarihi analiz yöntemleri bu alanda matematik bilimlerin verileriyle bağlantılandırılmalıdır. Son zamanlarda seminerin çalışmalarına, Yukarı Dağıstan'da ve Çeçenistan'da alan araştırmaları yapan tarihçiler, etnograflar ve siyaset bilimciler aktif olarak katılmaya başladılar.

1.4) Aynı bir Kafkasya araştırmaları merkezi Moskova'dan bağımsız olarak Şarkiyat Enstitüsü Petersburg şubesinde bulunuyor. Burada, Prozorov yönetiminde İslami Araştırmalar Grubu (Gruppa İslamovedčeskih İssledovaniy) mevcut. 90'lı yılların başından beri grup, Rusya'da ve BDT'de İslam tarihi ve İslamın bugünkü durumuyla ilgili çalışmalar yapıyor. Grup çalışanları ülkedeki İslam araştırmalarının verileriyle bir bilgisayar merkezi kuruyorlar. Bununla birlikte grup, kitabı Arapçanın ve Kuzey Kafkasya dini halk kültürünün incelenmesiyle ilgileniyor.⁽⁵⁾ Grubun amacı, Sovyet döneminde Lazarev Enstitüsü'nün Kafkasyayla ilgili yaptığı klasik filoloji-tarih araştırmalarını yeniden canlandırmaktır.

1.5) Diğer bir kafkasolog grubunu da dilbilimciler oluşturuyor. Kuzey Kafkasya halklarının Kafkas ve Türk dillerinin filolojik araştırmalarından başka, son dönemde sosyolingüistik araştırmalarla da ilgileniyorlar. Bunlar arasında Y.D. Deşeriyev'in Kafkasya'daki diller ve çatışmalar hakkındaki çalışmalarını, G.A.Klimov'un Kafkas dilciliğinin sosyal problemleri hakkındaki çalışmalarını, M.Y. Alekseyev'in

küçük Dağıstan dillerinin gelişmesinin toplumsal ve politik gereksinimleri hakkındaki çalışmaları sayılabilir. Organize olarak dilbilimci Kafkasologlar 3 bilimsel merkeze ayrılıyor.

a) Bunlardan en eskisi Moskova'daki Dilbilim Enstitüsü'dür. (İnstitut Yazıkovedeniya) Sovyet döneminde Kuzey Kafkasya dilleriyle ilgili karşı-laştırmalı filoloji araştırmalarının esas merkeziydi. Enstitü, zorlu yılların ortasında kurulduğundan beri burada Kafkas Dilleri ve Türk Dilleri olmak üzere iki bölüm çalışmaktadır. Bunların başında şimdi tanınmış filologlar G.A. Klimov ve E.R.Teşenev bulunuyor. Enstitünün son sosyolinguistik araştırmaları arasında Kafkas dilleri üzerinde Arap ve Rus kültürünün etkisi üzerine hazırlanmış bir dizi yüksek lisans tezi dikkat çekmektedir. Bugün enstitü yavaş yavaş Kafkas filolojisiindeki lider konumunu yitiriyor.

b) 1992 yılında bazı çalışanları ayrı bir Kafkasya araştırmaları merkezi-Rusya Halkları Dilleri Merkezi'ni (İnstitut Yazıkov Narodov Rossii) kurdular. (RF Bakanlar Konseyi bünyesinde). Başında V.P.Neroznak bulunuyor. Kuzey Kafkasya ile başında M. Y. Alekseyev'in bulunduğu Az Nüfuslu Halkların Dilleri Sektörü (Sektor yazıkov maloçislennih narodov) ilgileniyordu. Ancak Rusya Hükümeti'nin ulusal diller politikasına ilgisi çabuk bitti ve 1996'da enstitü, K.M.Tsazolov'un yönetimindeki Rusya Halkları Enstitüsü (İnstitut Yazıkov Narodov Rossii) bünyesinde Etnolinguistik Bölümü'ne (Otdel Etnolingvistiki) indirgendi.

c) Güçlü bir kafkasolog grubu da Moskova Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nin Teorik ve Uygulamalı Dilbilim Kürsüsü'nde (Kafedra Teoreticheskoy i Prikladnoy Lingvistiki) vardır. Başında A.Y.Kibrik bulunuyor. Kürsünün çalışmaları arasında Kuzey Kafkasya'nın küçük halklarının dillerinin sosyolinguistik araştırmaları önemli yer tutuyor. 1993-1995 yıllarında A.Y.Kibrik'in ekibi, Bagulal, Çamalal ve diğer küçük dağlı halkların dillerinin karşılaştırmalı incelemesi için Yukarı Dağıstan'ın köylerine düzenli alan gezileri yaptı.

I.6) Moskova'da 1996'da Rusya Federasyonu hükümeti bünyesinde kurulan, Şarkiyat Enstitüsü Petersburg şubesinden Alikber Alikberov'un başında bulunduğu Kuzey Kafkasya Danışmanlık Bölümü'nü de (Konsultativny Otdel Severnogo Kavkaza) belirtmek gerekir. Bölgede çok çabuk değişen durumla ilgili araştırmalar ve tanılar yapıyor. Moskovalı Kafkasologlar arasında Karaçay-Çerkesya uzmanı, daha önce RF Federasyon Konseyi'nde

Rus araştırmacılar Şamil Vakfı'ndan bir grup ile hatıra fotoğrafı çektiler

çalışan Murad Karaketov bölümün çalışmalarına katılıyor.

Çeşitli uzmanlık alanlarından Rusyalı kafkasologlar ülkenin yasama organlarının ve federal makamlarının danışma toplantısına katılmışlardı. Dağıstan uzmanı - filolog M.Y.Alekseyev, etnograf M.Karaketov ve tarihçi M.Y. Roşçin 1993-1994 yıllarında "RF küçük halklarının kültürel-dilsel özerkliği yasası"nın hazırlanmasına katıldılar. Etnograflar İ.L.Babiç, V.O. Bobrovnikov 1994-1995 yıllarında, "köy topluluğu ve yerel özyönetim" yasalarıyla ilgilenen Rusyalı hukukçulara danışmanlık yaptılar. Ne yazık ki bu yasa tasarılarından çoğu hayata geçirilemedi.

II.1.) Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinin başkentlerinde 6 ayrı kafkasoloji merkezi çalışmalarını sürdürüyor. Bunlar etnografları, tarihçileri, filologları, sosyologları ve siyaset bilimcileri bünyesinde topluyor. Organizasyon olarak bunlar ya Rusya Bilimler Akademisi'nin şubeleri bünyesindeki (Mahaçkala'da, Nalçik'de) ya da cumhuriyetlerin başkanlar konseyi bünyesindeki (Çerkesk'de, Krasnodar'da ve Vladikafkas'da) insani araştırmalar enstitülerine bağlılar.

Bu bilimsel merkezler 20'li yıllarda kurulmuştu: 1919'da Vladikafkas'da tarih-filoloji grubu, 1925'te yeniden kurulan Kuzey Osetya Bilimsel Araştırmalar Merkezi, 1925'te Krasnodar'da Adıgey Özerk Bölgesi Araştırma Grubu (sonradan Adıgey Dil, Tarih, Edebiyat Bilimsel Araştırmalar Merkezi'ne dönüştürülen); Nalçik'de Kabardey-Balkar Tarih, Filoloji B.A.M; keza Mahaçkala'da Dağıstan Tarih, Dil, Edebiyat

B.A.M.; 1926'da İnguş B.A.M. (1934'te Çeçen-İnguş Dil-Tarih-Edebiyat Enstitüsü oldu). Biraz daha geç, Çerkesk'te Karaçay-Çerkes Dil-Tarih-Edebiyat B.A.M. kuruldu.

Son zamanlarda geleneksel tarih-filoloji araştırmaları dışında bu bilimsel merkezler, kendi cumhuriyetlerinde değişen etnopolitik durumun incelenmesiyle de ilgilenmeye başladılar⁽⁷⁾ Buralarda iyi etnograf (M.A. Aglarov, B.H. Bğajnokov, M.O.Osmanov), tarihçi (V.A.Kajarov), Arap uzmanı (A.R. Şih-saidov) kadroları var. Kuzey Kafkasya merkezleri eskisi gibi yerli genç kafkasolog kadrolarını yetiştiriyorlar.

II.2) Çeçenistan Cumhuriyeti'nde 1991'den 1994 sonuna kadar Kafkasolojiyi, 1926'da kurulmuş olan Çeçen-İnguş Dil-Tarih-Edebiyat Enstitüsü temsil etti. 1991'de adı İnsani Bilimler Enstitüsü olarak değiştirildi. 1994 Martında bu enstitü temelinde, Çeçenistan Kültür Departmanı bünyesinde İnsani Araştırmalar ve Siyaset Bilim Enstitüsü (İnstitut politologii i gumanitarnih issledovani) kuruldu.

Yine o zaman Vaynahların Rusya ile ilişkilerinin incelenmesi için, Çeçenistan Bilimler Akademisi üyesi Vahit Akayev yönetiminde Etnopolitik Araştırmalar Enstitüsü (İnstitut etnopoliticheskikh issledovani) kuruldu. Ne yazık ki bu organizasyonların bugün varlıkları fiilen sona erdi. Rusya - Çeçenistan savaşının başlamasından sonra bu ülkedeki bilim hayatı, öyle görülüyor ki uzun süreliğine sekteye uğradı.

Yukarıda saydığımız bilimsel organizasyonların dışında son yıllarda, çalışmaları kafkasolojide önemli yer tutan çok sayıda yeni merkez ortaya çıktı. Bu

bakımdan Sovyet sonrası Rusya'daki durum, ülkede bilimin SSCB'de iç savaştan sonraki NEP (Yeni Ekonomi Politikası) döneminde geçirdiği yeniden yapılanmayı anımsatıyor.

Yakın bir zamanda Rusya'da dolaylı veya dolaysız Kafkasolojiyle ilgili bazı yeni merkezlerin kurulması hazırlığı yapılıyor. Bunlardan en ciddi sayılabilecek ikisi, Moskova'daki Şarkiyat Enstitüsü içinde bulunuyor. Baderhan Fasih başkanlığındaki Kafkasya Bölümü (Otdel Kavkaza) ve Mahaçkala'da N.O. Osmanov yönetimindeki İslam Aydınlanma Enstitüsü' dür. (İnstitut İslamskogo prosveşçeniya). Birincisi, yurtdışındaki Müslüman Doğu'daki Kafkas diasporasıyla, ikincisi de Kuzey Kafkasya'nın çeşitli halklarının çağdaş ulusal İslam kültürüyle ilgili araştırmalar yapacak.

Ayrıca Moskova'da, Petersburg'da ve Kuzey Kafkasya'da, bir dizi sivil organizasyon var. Bunlar bu bölgenin tarihini, dillerini veya etnopolitik değişimleri araştırmayı amaç ediniyorlar. Ancak bildiğimiz kadarıyla bunların birçoğu sadece kağıt üzerinde bulunuyor. Örneğin Moskova'daki Rasul Hamzatov Kafkasya Enstitüsü (M.İ. İsayev yönetimindeki) de böyle. Diğerleri de ya sırf politik⁽⁸⁾ ya da dini kurumlar. Bu sonuncular genellikle, Dağıstan'ın Tsudahar köyündeki Dağlı Kafkas İslam Akademisi gibi iddialı isimler taşıyan basit medreseler.

Rusya'daki Kafkasoloji merkezlerine gelince, bunların bilimsel ilgi alanları birçok konuda aynı. Bugünkü Kuzey Kafkasya hakkındaki insani bilimlerin çeşitli alanlarındaki uzmanlar, bugün esas olarak beş önemli doğrultuda çalışıyorlar. Bunlar konfliktoloji (çatıma bilim), ulusal ve İslami araştırmalar, göçün etnodemografik incelenmesi, sosyolingüistik ve hukuki antropoloji. Bu araştırma alanlarında 1989-1996 yıllarında ne yapıldığını aşağıda kısaca anlatacağız.

Sovyet sonrası Rusya'da Kuzey Kafkasya konfliktolojisiyle siyaset bilimciler ve etnografiler ilgileniyorlar. Bu şimdi Rusya Kafkasolojisinin merkezi yönetimlerinden biri. 80-90'lı yıllar döneminde bölge halklarının sosyal araştırmalarında vurgular belirgin bir şekilde yer değiştirdi. Kafkasyalıların devrim öncesi maddi kültürünün müzeler için incelenmesi yerine, Rusyalı bilim adamları Sovyet sonrası Kuzey Kafkasya'da etniklerarası anlaşmazlıkların uygulamalı siyaset bilimine geçtiler.

Bu alanda yapılanlar da az değil. Bölgedeki bütün reel ve potansiyel çatışmaların muhtemel gelişim perspektifleri analiz edildi ve gelişim evreleri ayrıntılı olarak incelendi. Bun-

ların ayrıntılı tasnifi yapıldı. Bu tasnifte Rusya genelinde ve 1989-1996 yıllarında Dağıstan'da, Çeçenistan'da, Osetya'da, Kabardey - Balkar'da ve Krasnodar Kray'da etniklerarası çatışmaların bölgesel özelliklerini taşıyan bölümler yer alıyor. Aynı zamanda bu araştırmalar seyrek olarak da Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinde yapılan kırsal bölge alan taramalarına ve istatistiklere dayanıyor. Bunların kaynağını aldığı temel dayanak cumhuriyetteki haberleşme ağı ve yerel basın.

Etnik göç, Rusya kafkasolojisinin yeni yönelimlerinden biri. Bu konuyla etnografiler ve nüfus bilimciler ilgileniyor. Bu sorunla ilgili materyal, bölgede ve bölge dışında gerginleşen uluslararası ilişkiler sonucunda hemen hemen tüm Kuzey Kafkasya'yı saran kitlesel göçler sağlıyor. 1993-1995 yıllarında Moskova'da ve Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinin başkentlerinde göç edenlere toplu nüfusbilimsel anketler uygulandı. Bugünkü etnik göçlerin esas dalgasının Orta Asya'dan Kafkasya'daki tarihi anavatanlarına dönen "ticari azınlıklar", Kafkasya'dan Rusya'ya dönen Ruslar, Kafkasya'nın ve merkezi Rusya'nın köy ve kentlerine sezonluk olarak giden Kafkasyalılar tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıktı.

Kafkasya araştırmalarının diğer bir alanı da bölge halklarının "ulusal ve İslami hareketleri"ni konu alıyor. Bunu tarihçiler ve siyaset bilimciler inceliyor. Burada, Sovyet dönemiyle karşılaştırıldığında araştırmaların konularının ve ilgi alanlarının nasıl değiştiği açıkça farkediliyor. 80'li yılların sonlarına kadar Kuzey Kafkasya uzmanları Dağıstan ve Çeçenistan halklarının Müridizm hareketini XVIII-XIX yy. Rus - Kafkas Savaşı zamanından itibaren, 1921-1925 Hotsalı Najmudin (Rusça N. Gotsinski-Ç.N.) ayaklanmasıyla bitirerek sadece politik yönünün incelenmesiyle sınırlı kalıyorlardı. Bugün ise, şimdi Doğu Kafkasya'yı saran İslami yükseliş, dini, politik, kültürel ve dilsel bütün yönleriyle inceleniyor.

Bunların dışında, Rusya kafkasolojisinde tamamen yeni iki yönelim var. Bunlar, daha önce bahsedildiği gibi sosyolingüistik ve hukuki antropoloji. Bu özü itibarıyla disiplinlerarası araştırmalar, şu anda Kuzey Kafkasya'da meydana gelen etnopolitik, sosyal ve dini değişimler hakkında önemli yardımcı materyaller veriyor.

Sosyolingüistik, dil bazında kültürel etkileşimi inceler, genel olarak Kafkas dillerindeki Arapça, Türkçe, Farsça ve Rusça alıntılarının dinamiğini ortaya çıkarır.

Hukuki antropoloji, XIX-XX yüz-

yıllarda Kafkasya'da örfi idare, Müslüman ve Rus devlet hukukunun etki-leşim sürecinin ihyasına, Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinin bugünkü hukuki gelişimine etkisini belirlemeye yardımcı olur. Ayrıca bu disiplinin az sayılmayacak tatbiki önemi vardır. Kuzey Kafkasya'da emiklerarası ve devletlerarası anlaşmazlıkların giderilmesi mekanizmalarını bulmaya da yaramalıdır.

Sovyet sonrası Rusya'da Kuzey Kafkasya hakkındaki sosyal araştırmaların ilk sonuçları bunlardır. Bizim görüşümüze göre, Rusya'da kafkasolojinin bundan sonraki gelişiminin yurtdışında anlattığımız ilginç ve önemli konularda olacağını ümit etmek için bütün dayanaklar vardır.

Kuzey Kafkasya araştırmalarının bundan sonraki gelişiminin Rusya tarih bilimine, Sovyet düzeninin yıkılmasıyla ortaya çıkan krizi aşmasına ve ülkenin politik ve kültürel yaşamının tamamen yeniden yapılanmasına yardımcı olacağı muhtemeldir.

(1) Kuzey Kafkasya'yla ilgili yayınları zaman zaman etnografik Obozreniye Enstitüsü'nün süreli yayın organında yayımlanmaktadır. (1991'e kadar bu derginin adı Sovyetskaya Etnografiya idi.)

(2) İki seriye ayrılır: A.SSCB'de ve Rusya'da uluslar arası ilişkiler(temel); B.Yurtdışında uluslar arası ilişkiler(ek)

(3) Grup üyelerinin alan materyalleri periyodik olarak (enstitü bünyesinde bulunan) iki dergide yayımlanıyor: Vostok (1990'a kadar Narodı Azii: Afriki (Asya ve Afrika Halkları) ve Aziya i Afrika Sevodnya(Bugünkü Asya ve Afrika)

(4) Bölümün süreli yayını, 1995'ten beri çıkan (Doğu Bilimleri Enstitüsü içinde) Vestnik Yevraziy'dir.

(5) Grubun gayretleriyle Petersburg'da Voprosı İstoričeskovo Vostokovedeni-ya yayıllığı yayımlanıyor. Bugüne kadar birkaç sayısı çıktı.

(6) Rusya Halkları Dilleri Enstitüsü, varolduğu kısa zaman döneminde önemli bir başvuru kılavuzu, Rusya Halkları Dillerinin Kırmızı Kitabı çıkardı. Bu kılavuz, Rusya'da yaşayan 63 küçük etnik grubun (bunlardan 22'si K.Kaf.da yaşa) dillerinin küçük bir ansiklopedidir.

(7) Bu konuyla ilgili araştırmaları manografiler ve toplu makaleler halinde küçük tirajlarla Vladıkafkas.Krasnodar, Maykop, Mahaçkala, ve Nalçik'teki bilimsel merkezlerin yayınları arasında çıkıyor. Bununla birlikte 80'li yıllarda Kuzey Kafkasya'da bu merkezlerin süreli bilimsel yayınlarının (Bilimsel Notlar-Uçyanıye Zapiski) basımı durdu.

(8) Bunlar genel olarak kendilerini Kuzey Kafkasya ulusal hareketlerinin kültürel-politik merkezleri ilan eden kuruluşlar. Bunlar özellikle Dağıstan'da çok sayıda: Lezgi merkezi Şarvili, Avar Kültür-Tarih Derneği, Fond Şamilıya (Şamil Vakfı), Dargi Kültür-Tarih Derneği Tsadeş, Tabasaranların, Azerilerin v.d. dernekleri. Bu organizasyonların yayın faaliyetleri 1991-1992 yıllarında zirveye ulaşmıştı; son yıllarda ise belirgin bir şekilde azaldı.

Bu yazı, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nde sunulan takdimin çevirisidir.

Rusçadan çeviren: Murat Papsu

önceki sayıdan devam...

Tahmadalar her eve giderek, toplantı olacağını haber vermişler, babalarımızın zamanında olduğu gibi eksiksiz olarak toplanamamasalar bile, çoğu gelir bugün, diye yanıtladı Tahir; sonra genç bir delikanlı gibi ayağa fırradı, sıkıntılı bir şekilde dolanmaya başladı.

-Zaten gelecek olanlar da, önderimizin amacı doğrultusunda toplanmıyorlar. Ubihlar bu topraklara geldiklerinden beri, yönetimin kendilerine zorla dayattığı İslamiyete teslim oldular. Bıtha'ya inandıkları günler ise çok gerilerde kaldı. Biraz önce de söyledim, bugün Ubih'lar "Kutsal inanç"larını kaybetmiş durumdadalar, oysa halklar inançsız kalmamalı Zavurkan! Ama sözünü ettiğim herhangi bir dini inanç değil, benim sözünü ettiğim şeyin adı "özgürlük". Ona sahip olmanın yolu ise, önünde secde edip eğilmek değildir, her türlü riski göze alıp mücadele ederek sahip olunur özgürlüğe!

-Tahir, evladım, "inanç" yani "özgürlük" ün ne olduğunu tam olarak anlamış değilim, dedim ben.

-O herkesin anlıyabileceği bir şey olsaydı, dünyadaki soylar arasındaki eşitsizlikte; zenginle yoksul arasındaki uçurum da artık çoktan son bulmuş olurdu. Bugün anlayamayan yarın anlar, önemli olan halkı o ideale yönlendirmek. Düşünsene Zavurkan, Ubihlar yaşamakta oldukları, şu "Karinca Ovası" adlı toprağa verdiği "öşür" ödemek zorunda olmadan, dağlarına, ovalarına, sularına sahip olarak yasalar, paşalar ve beyler onların kılına dokunamasa, tüccar kılığında dolaşan hırsızlar (tefeciler) olmasa, kendi alınları ile geçinen çiftçi kanunlarla korunsa, komşularımız olan Şarvallar ve Çamhasarlarla birbirimize kin gütmekten, kardeş gibi, yardımlaşarak yaşasak, her Ubih köyünde, ana dillerini de öğreten okullar açılrsa, her köyün başkanı (muhtar)

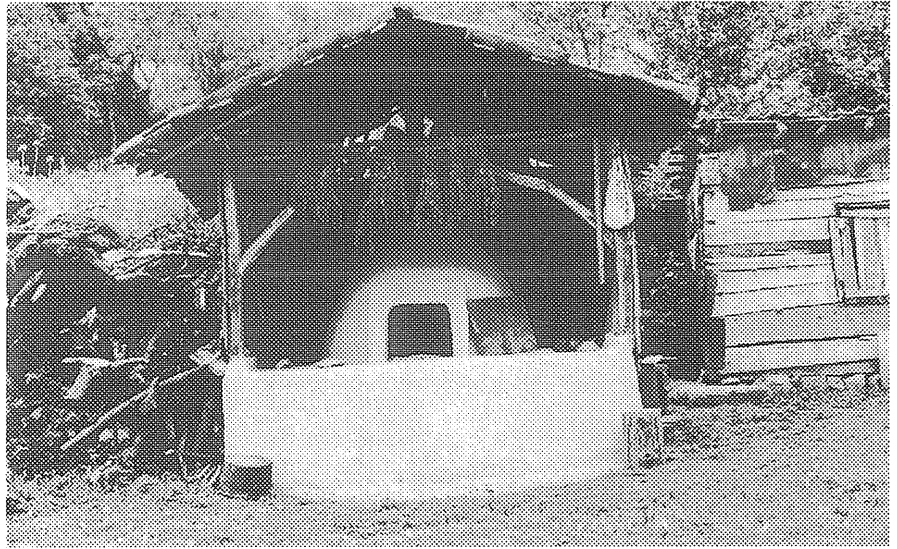
TÜKENİŞİN ROMANI

SON ÜBİH

BAGRAT ŞINKUBA

ZEHRA AÇICBE

Ubih dilini araştıran bir Abhaz genci İkinci Dünya Savaşı'nda ölür ve aradan yıllar geçtikten sonra, anıları bir yazarın eline geçer. Bu anıların yazarı olan Förah Koadzba 1864 Çerkes Sürgünü'nde yurtlarından sürülen Ubihların izini sürerek Anadolu'ya gelmiştir. Burada bulabildiği yegane Ubih, artık yüz yaşını çoktan geçmiş olan Zavurkan Zolak'tır. Zawurkan "sürgün"ün başından başlayarak hem kendisinin hem de Ubihların dramatik sürgün öyküsünü Förah Koadzba'ya anlatır.

kendi gençlerinden seçilse.... Bir gün bütün bunlar bir gerçekleşse Zavurkan!..

-Tahir, evladım, senin sözünü ettiğin şeyleri, insanoğlu varolduğundan bu yana, hep istemiştir, ama bu sadece güzel bir düşünce, gerçek hayatta ise böyle bir şeyin yaşandığını hiç duymadım! Dünyaya yaratıldığından beri bir kural vardır: Zenginin olduğu yerde, fakir de olur, (hak) adalet ile haksızlık, gece ve gündüz gibi karşı karşıyadır, kimileri üzüldükten kimileri sevinir, kimileri ağlarken kimileri şarkı söyler, birileri doğarken birileri ölür! Tahir, evladım, benim için artık Tanrı da yok Allah da... Benim için Tanrı, zavallı Ubih genci Said'i, Afrika çöllerinde, yalnızlıkla öldürdü-

ğüm gün, öldü!

-Rusya Çarı'nın tahtından indirildiğini duyudun mu Zavurkan? diye sordu Tahir.

-Duydum tabi, duymayan kimse- nin kaldığını da sanmıyorum!...

Değerli okuyucularımız. Bu sayfalarda yayınladığımız "Son Ubih" adlı eser aslında üç ciltten oluşmaktadır. Yakın zamanda her üç cildini de kitap olarak yayınlayacağımız için Alaşa' daki yayınına son veriyoruz.

Okuyucularımızın bizi anlayacağını umud ediyor ve tüm okuyucularımıza saygılar sunarız.

Alaşa

LAK EFSANELERİ

Ayın Yüzündeki Leke Nasıl Oluştu?

Güneş ile ay birbirlerine aşıktır, evlenmek durumundadırlar. "Ay", yuvarlak yüzlü güzel bir kızdır. Düğün hazırlığı yaptığı sırada, odasını beyaz renge boyarken güzel çehreli, pırl pırl gözleriyle genç damat "Güneş" içeri girer. Gelin olacak kızdan daha güzel sayılan Güneş, odaya girdiğinde Ay'a selam bile vermemiştir.

Bu durumu fark eden Ay, delikanlıya sorma gereğini duyar. Biraz da kuşkulu ve alay edersine:

"Değerli Güneş'im! Tabii ki siz çok daha güzelsiniz. Ne var ki düşündüğünüz gibi değil. Sizi görebilmek için parmakların arasından ya da elekten bakmak zorunda kalıyorlar. Hiç kimse çıplak gözle size bakmak istemiyor. Unutmayın, bana çıplak gözle, daima sevgiyle bakıyorlar. Demek sizden de güzeller varmış. Burnunuzu havaya dikerek kendi kendinize kurulmayın" der.

Kızın bu sözleri genç Güneş'in yüreğine işler. Şaka olsun diye bir küçük koyun postu parçasını beyaz boya ile badana yapmakta olan kıza atar. Atılan post parçası kaza ile Ay'ın yüzüne isabet eder.

Şaşkına dönen kız, darılmış olarak Güneş'in yanından kaçır. Bu tutumunun bir hata olduğunun farkına varan Güneş de özür dilemek için kızın peşinden koşar.

Belki de yetişirim umuduyla Güneş, günümüze kadar Ay'ın peşinden gelmektedir. Güneş gökte gözüktüğünde, Ay bulun-

muyor. Ay gökte görüldüğünde ise, Güneş yok.

Onlar bugüne değin bir araya gelememişlerdir. Ayrıca Ay'ın üzerindeki leke de bu nedenle günümüze kadar ulaşmıştır.

Hamitturşi

Sonbaharda, Doğu'nun gökbitiminde birtakım yıldızlar görünür. Bunlara Lak dilinde Hamitturşi adı verilir.

Bunların tümü yedi yıldızdır, ama dünyadaki insanlar sadece altı tanesini görebilirler. Yedinci yıldız ise ancak teleskopla görülebilir.

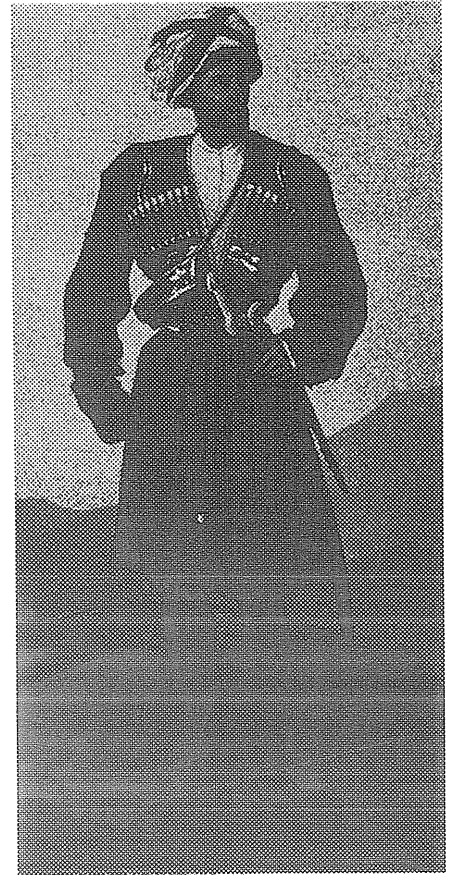
Lak halkının inancında, bu yıldızların kadın ve kardeş oldukları, hava koşulları ile zamanı izledikleri düşünülür.

Yedinci kardeş aşk tanrıçası olduğundan ve ölüleri görmemesi gerektiğinden öteki kardeşler onun üzerine bir duvak atarlar. O nedenle de teleskop yardımıyla görülebilir derler. Ne var ki aşk ateşi tutuşan yedinci kardeşin duvağı dünyayı, toprağı görebilmesi ve sevdiği şeyi arayabilmesi için bazen öteki kardeşlerince kaldırılmaktadır.

İşte o anda aniden aşk tanrıçasının gözleriyle karşılaşan insan ya da hayvanların, tedavisi mümkün olmayacak denli ağır bir hastalığa tutulup öldükleri anlatılır.

Kaynak : Kavkav Dergisi, Nr.3
Moskova 1992

Çeviren : Musa Ramazan

G. Gagarin'in iki tablosu :Bir naib (üstteki resim), Şamhal Tarkovski (alttaki resim)
(Aleksander Dumas'ın "Kafkas" adlı eserinden alınmıştır)

1953'ten günümüze dergiciliğimiz

Aydın O. Erkan

YENİ KAFKAS'a devam

9. Büyükleri Hatırlayalım :
Sultan Kaytbay (1407-1495) (Zahit Güsar)
1417'da 10 yaşında Çerkesya'dan Mısır'a gelmiş olan Kaytbay'ın özgeçmişi.
10. Mansurati Temirbolat (1845-1898) (Arslan)
Oset şair hakkında bir yazı.
11. Gnl.Musa Kundukhov'un Hatıraları: (Murat Yağan)
Fasıl VIII.
12. Birazda Gülelim : (Mehmet Ketey)
13. Tarihi Hatıralar : 2 tarihi olay.
14. Haberler :
Kafkas Kültür Derneği kongresi.
15. Yeni Neşriyat
Tarihte Kafkasya, Gnl. İsmail Berkok'un kitabı
545 sahife. Fiyatı 35 liradır.
16. Vefat: Tahir Rüstü Bağ'ın eşi Makbule Bağ.
17. Teberrü :
Kayseri Milletvekili Kurmel'den 100 TL
18. İzmir Hatıralarım : (Dr. Hilmi Tuğuş)
Eskiden köyde yapılan düğünlerde kullanılan bir süs bayrağı için köyün ve köylülerin nasıl mahkemelerde süründüklerini anlatan acı ve inanılmaz bir dram. Torbalı-Bayındır Demiryolu üzerinde Arıkbaşı köyünde geçen bir olay.
19. Son Şövalyeler Ülkesi : (Adilbek Kulatti)
Ünlü ressam ve yazar Halilbek, Musa Yasul'un kitabı konu ediliyor.
20. Lüzümlü Bilgiler :
8 faydalı bilgi
21. Hikayeler-Efsaneler :
- Vıbın Zav,
- Timethil,
- Natekuethil.

Sayı 13

Ocak-Şubat 1959

Fiyatı 150 kuruş.

Kapak resmi : Memleketi terkediş tablosu.

İçindekiler :

1. Hürriyet ve İnsan hakları : (Dr. Vasfi Güsar)
İnsan hakları yıldönümü olan 10 Aralık'ın demir perde dışındaki dün-yada olduğu gibi Tarkiy'e de ilgi ile karşılandığını anlatan bir yazı
2. İsmail Ziya Bersis : (Yeni Kafkas)
Merhumu anma yazısı.
3. Kafkas Rus Mücadelesi'nden Alpana Muhaberesi : (Dr. Ahmet Bedevi Atalay)
Sumur nehri yakınlarında, Kuba Hanlığı'na giden dağ boğazı önünde ki Alpana Köyü'nde Rus ordusu ve General Bulgakof'un müthiş bir hezimete uğrayıp kılıçtan geçirilişinin öyküsüdür.
4. Hayırlı Bir Teşebbüs : (Yeni Kafkas)
İstanbul'da kurulan "Beyaz Evler Kooperatifi" hakkında bilgi veriliyor.
5. tarihi Hatıralar :
9 tarihi hatıra tarihleri ile bildiriliyor.

Yeni Kafkas Dergisi'nin üçüncü sayısı

6. Vecizeler :
5 adet güzel vecize.
7. Şimali Kafkasyalıların Prometesi ve Hürriyet Aşkı : (Fetgerye Şöenu)
Çerkeslerin kalbinin milli düşmanları olan Ruslara karşı kinle dolu olduğunu anlatan bir yazı
8. Birazda Gülelim : (Derleyen Mehmet Ketey)
9. Kahraman İdealist General Kılıç Giray :
I. Dünya savaşından evvel Rus Yzb. Üniforması ile fotoğrafı var.) (Yeni Kafkas)
10. Çerkesya'da terbiye ve Adet ve İhtimai Hayat :
- Bayram,
- Kurban Bayramı,
- Cenaze Merasimi,
- Matem Measimi,
11. Sultan Kansavgur (1450-1517) (Zahit Güsar)
Kabardey asıllı Mısır Hükümdarı
12. Gnl. Musa Kundukhov'un Hatıraları : (Murat Yağan)
Fasıl X.
13. Buyer Arpa Boyu Vermeyecek kadar Çorak Olamaz. (M.B. Neğumzok)
1952 Ekiminde Dr. Vasfi Güsar'ın Moda'daki evinde yapılan bir toplantı konu ediliyor ve dolayısı ile bir Amerikan hikayesi anlatılıyor.
14. Komünist Rusların Almanya'daki Yağmacılığı : (Le Figaro'dan)
15. Hadiseler-Haberler :
- 17.12.1958 U.S.A'da Newjersey'in Peterson şehrinde 2. Dünya savaşı sonrası yerleşmiş olan, 300 Çerkesin açtığı camiinin haberi. (Kaynak: Vatan Gazetesi, 18.12.1958, İstanbul) vs.
16. Anadolu Seyahatından : (Dr. Hilmi Tuğuş)
Tokat ilinde, Çarşamba'da Çerkes köylerine geziler.

Sayı 14

Mart-Nisan 1959

Fiyatı 150 kuruş.

Kapak resmi : Şimali kafkasya'da, Mujal Köyü ve müdafaa kuleleri.

İçindekiler :

1. Büyük Acımız : (Yeni Kafkas)
17 Şubat 1958 tarihinde başkan Adnan Menderes'in uçağının Londra'da düşmesi ile vefa eden 14 değerli siyaset adamının ölümleri dolayısıyla, yazılmış bir yazı
2. Komünizm ve İslamiyet : (Dr. Vasfi Güsar)
3. Demirperde Arkası Kahramanlarımıza: (N.OG.)
Şiir.
4. Elbrus Dağı ve Mitolojik Hikayeleri:
Elbrus Tepesi'ndeki devden, (Dr. Ahmet Bedevi Atalay) Cin Padişahı'na kadar bir efsane.
5. Çerkeslerde Edebiyat : (Seyin Time)
Mersiyeler, şiirler, şarkılar, destanlar, anlatılıyor.
6. Çerkesya'da Terbiye, Adet ve İhtimai Hayat :
- Cenaze ziyafeti,
- Tlako-Kabile Teşkilatı,
Kuzey Kafkasya'da eski Çerkes mezartası İngiliz yazar Vagabond'un eserinden.
7. Büyükleri Bilelim :Sultan Barsbay (1377-1437) : (Zahit Güsar)
Heybetli, bilgili, mütevazı, güzel ahlak sahibi yakışıklı, cesur ve nur yüzlü bir insandı. İçki kullanmaz. Memleketin korunması ve kalkınması için çok hizmet etmiş ve zamanında Mısır idaresi refaha kavuşmuştur.
8. Hatuğzokue Missest : (M. Refik Hızıl)
Ortaçağ'da bir Çerkes Prensi.
9. Gnl Musa Kundukhov'un Hatıraları : (Murat Yağan)
(Mayri Biybulat)
10. Vacizeler :
Büyük adamlardan 5 vecize.
11. Hicretten sonra Kafkasyalılar Hakkında Ortadoğu'da neşredilen, Çerkesçe - Türkçe - Arapça Eserler (Listesi) :
- Çerkesçe eserler - 10 adet eser,
- Türkçe eserler - 37 adet eser,
- Arabça eserler - 23 adet eser.
Kafkas Muhacirlerinin Avrupa'daki Neşriyatı :
10 adet yayın.
12. Tarihi Günler :
9 Tarihi gün zikrediliyor.
13. Kafkasya'da Çerkeslerde Soyadla-rı : (Dr. Vasfi Güsar)
A'dan B'ye.(Alfabetik)
14. Hadiseler - Haberler :
Kafkas balosu - 16 Nisan 1959 Taksim belediye Gazinosu'nda verilecektir
15. Şeyh Şamil'in Bir Anısı : (Mehmet Yasin Teşup)
16. Birazda Gülelim : (Mehmet Ketey)

Sayı 15

Mayıs-Haziran 1959

Fiyatı 150 kuruş

Kapak resmi : Şimali Kafkasya'nın toprak üstü ve toprak altı servetleri haritası.

İçindekiler :

1. Şimali Kafkasya İstiklali ve Türk Ordusu : (Dr. Vasfi Güsar)

Osmanlı Ordusu'nun bu dönemde oynamış olduğu önemli rolü konu alan bir yazı.(Met-Çunatukey İzzet Paşa'nın Çerkeskale bir fotoğrafı eklidir)

2. 11. Mayıs ve Sönmeyen Ümit : (Fetgery Şöenu)
...Yaşamak ölmek demektir, şerefle ve şeref için ölmeyi bilmeyen şerefle ve şeref için yaşamaya layık olmayandır...

3. Hacı Murat'ın Şeyh Şamil'e İltihakı : (Dr. Ahmet Bedri Atalay)

Avar naibi Hacı Murat, kendi şahsında hakiki bir kahramanda bulunması lazım gelen bütün meziyetleri toplamıştı. Hayatı şaşılacak maceralarla doludur...

4. Kafkas Mitolojisi İle Yunan Mitolojisi Arasındaki Bazı Müşterek Noktalar : (Yıldız Okyay Tlifij)

Hellenlerin Kafkasya'dan çıktıkları iddia ediliyor.

5. Vecizeler :

5 vecize

6. Komünizm nedir, ne olabilir ? (Efrali Aydemir)

7. Çerkesya'da Terbiye, Adet ve İcti-mai Hayat :

- Sınıflar,

- Pşil,

9. Tarihi Hatıralar :

11 Haura tarihleri ile belirtiliyor.

10. Büyükler Bilelim :

- Gnl. Süleyman İzzet Tsey (1881-1944),

- Şuayıp Merdi Garip (1881-ölümü)

11. Bozgun ve Kin Besleyen Kartal (Nart)

Küçük Hikaye

12. Birazda Gülelim : (Mehmet Ketey)

13. Çerkeslerde Soyadları : (Dr. Vasfi Güsar)

B'den H'ye (alfabetik)

14. Drau (Lienz) Faciası Münasebe-tiyle : (Cemal Aşhat)

15. Hadiseler - Haberler :

16. Neşriyat

Tarihte Kafkasya -545 sahife= 35 TL.

17. Sağlık Bahisleri :

Enginar ve yararları konu ediliyor.

Sayı 16

Temmuz-Ağustos 1959.

Fiyatı 50 kuruş.

Kapak resmi : General İsmail Berkok'un Türk ordusu üniforması içinde boy resmi.

İçindekiler :

1. Tarihte Kafkasya : (Dr. Vasfi Güsar)

İsmail Berkok Paşa'nın yazmış olduğu kitabın bir muhasebesi yapılıyor.

2. 11 Mayıs ve Sönmeyen Ümit : (Fetgery Şöenu)
Geçen sayıdan devam ediyor.

3. Şeyh Şamil'in Esareti : (Dr. Ahmet Bedevi Atalay)

4. Kafkas Mitolojisi ile Yunan Mitolojisi Arasındaki Bazı Müşterek Noktalar : (Yıldız Okyay Tlifij)

Geçen sayıda yazı baskı hatalarından tekrar basılmıştır.

5. tarihi Hatıralar :

6 hatıra tarihleri ile belirtiliyor.

6. Gnl. Musa Kundukhov'un Hatıra-ları: (Murat

Yağan)

7. Vecizeler :

6 adet vecize.

8. Çerkeslerde Terbiye Adet ve İctimai Hayat :

- Verk,

- Tfeolt,

- Pşitli,

- İdare şekli,

9. Harp Tarihinden Alınan Dersler: (Mehmet Ketey)

1918'de Güney Kafkasya Niçin Gittik-

1. Dünya Savaşı'nda Alman Ordusu'nun kafkas harekatı anlatılıyor. (Deutsche ver. Temmuz 1928, no: 28)

10. Birazda Gülelim : (Mehmet Ketey)

11. Hadiseler Haberler :

- Prof G. Dumezil Çoruma gitti.

- Prof. Fokht, Norvez - Oslo Üniversi-tesi öğretim üyesi, Tefvik Esenç'i Oslo'ya davet etti.

12. Fahri Jular'ın bir cip kazasında vefatı haberi.

13. Sefiyet Şhaplı vefatı haberi.

14. Yeni Neşriyat :

- Contes et Leyendes des Oubykhs

Prof. Dumezil'in bir kitabı.

- Le Vocalisme de L Oubykh

- Prof. Dumezil'in bir broşürü

- Etudes Oubykhs :

Prof. Dumezil'in ubihlar hakkında en son eseri. 1959

15. Sinir Zayıflığını Nasıl Tedavi Etmeli? : (Dr. H. Rifat Evirgan)

16. Çerkeslerde Soy Adları : (Dr. Vasfi Güsar)

H'danŞ'ye kadar (alfabetik)

Sayı 17

Eylül - Ekim 1959 150 kuruş.

Kapak resmi : Kafkas Aile tablosu (Ressam Halil Bek Musayasul)

İçindekiler :

1. Esir Milletler Haftası Münasebetiyle -le : (Dr. Vasfi Güsar)

2. Şeyh Şamil'in Esareti : (Dr. Ahmet Bedevi Atabey)

Geçen sayıdan devam ediyor. (Şamil'in Prens Baryatinski'ye teslim oluşu, tablosu yer alıyor.)

3. Dış Haberler :

4. Argonot Seferleri'nin Mitolojik ve Hakiki sebepleri : (Yıldız Tlifij)

5. Tarihi Hatıralar :

4 adet olay tarihleri ile zikrediliyor.

6. Kuzey Kafkasya Halkının Bugün-kü Durumu : (Mehmet Aslanbek)

7. Çerkesya'da Terbiye Adet ve İcti-mai Hayat :

- Milli Meclisler.

8. Safiyet Şhaplı :

-Ölümü dolayısıyla fotoğrafı bir özgeçmiş.

- Ahmet Sait Nekkuş : (1874-1923)

- Tambi Elekhotti (1889-1952)

9. Son Eskişehir Balosu: (Yeni Kafkas)

8 Ağustos 1959'da Eskişehir'de yapı-lan Kafkas Balosu anlatılıyor.

10. Birazda Gülelim : (Mehmet Ketey)

11. Haziran Hicretle Bir Deniz Faciası: (Seyin Time)

Bir Çerkes hikayesi

12. Kültür Notları :

7 Önemli ve ilginç noktaya kaynakları ile değiniliyor.

13. Hadiseler - Haberler :

Kafkas Kültür Derneği eski başkanı Albay Tahir

Baykal Huştoka'-(Özde-miroğlu Osman Paşa'nın hafidü'nin 16 Temmuz 1959'da vefat haberi.

14. Çerkeslerde Soyadları : (Dr. Vasfi Güsar)

T'den Z'ye kadar (alfabetik)

Sayı 18

Kasım-Aralık 1959. 150 kuruş

Kapak resmi :Dağlarda savaş-(Horşelt'in tablosu)

İçindekiler :

1. Ürdün'de Çerkesler ve Cemiyetleri : (Dr. Vasfi Güsar)

2. Vecizeler :

6 adet vecize

3. Kafkasya'nın Doğuşu : (Fetgery Şöenu)

Bir efsane konu ediliyor.

4. Şimali Kafkas - Rus Savaşlarından : (Dr. Ahmet Bedevi Atalay)

Birinci Dargo Savaşı.

5. Soçi İsmi Nereden Geldi? :

6. Biraz da Gülelim : (Mehmet Ketey)

7. Güzel adettlerden:(Yoksula Yardım)

(M.Refik Hızıl)

Seleskeriko adında bir prensin, bir yoksula yapmış olduğu yardımdan bahseden bir öykü.

8. Değmez : (Mustafa Pınar)

Şiir.

9. Çerkesya'da Terbiye Adet ve İcti-mai Hayat :

- Hacı Muko Muhammed,

- Aslan Giray,

- Geriyiko Ali,

- Dazikuoe Şapaj,

- Şuruhko Tuguj

- Naşo

- Janbulat,

- Geriyiko Şemiz,

- Baş Hakim Mehmet Efendi Hacı Muko,

- Havduko Mansur Bek,

- Çerkeslerde Adliye ve Medeni Kanun

- Milli Yemin.

10. Kuzanuko Jabağı : (Dr. Vasfi Güsar)

Adighe-Khabze'nin yeni bir şekilde hazırlanıp öne sürülmesini sağlamış olan, bu büyük filozof ve kanun adamının öyküsü.

11. Kafkasya Nasıl Kurtulur:(Z. Semyuğ)

(yazıda bir de Kafkaslı süvari resmi yer alıyor)

12. Gnl. Musa Kundukhov'un Hatıraları : (Murat Yağan)

Devam eden tefrikanın sonu.

13. Haide-Ayşenin Romanı : (Academe Francais'de Emile Henviot)

Yazıda İstanbul esir pazarından alın-mış bir Çerkes kızının kendisine yapılan fenalıklarla karşı, Fransız sosyetesine verdiği fazilet dersi anlatılıyor.

14. Kırım hanlarından Gireyler:(Nart)

15. Hadiseler-Haberler :

- Kongre,

- Çay,

- Evlenme töreni,

- Konferans, Prof. Dumezil'in Ankara Dil-Tarih Fakültesi'ndeki "Bir Çerkes Destanı" adlı konferansı,

- Tefvik Esenç Hunç - Oslo'dan döndü.

- Vefaat,

- Dış Haberler.

Sayı 19

devam edecek

KAR ADAMI YETİ KAFKASYALI MI? *

KARLI DORUKLARDAN GELEN TÜYLÜ CANAVARLAR

“Kocaayak”, “Yeti” ve iğrenç kar adamı, görüldüklerine dair iddialar pek sık yinelenmese bile, tüm dünyada tanınırlar. Peki ya “Almastı”, “Yagmort” ve “Pikeli-an”? Bunlar eski SSCB topraklarında kuytu ormanlıklarda ve gözden uzak dağ başlarında dolandığı iddia edilen, tüylü, insanımsı canavarlardan sadece bir kaçı.

Hangi adla adlandırılırsa adlandırılırsın, bir türlü ele geçirilemeyen bu kocaayağı, bir çok kişi yalnızca bir mit olarak görüyor ve varlığını reddediyor. Moskovalı bir grup şevkli araştırmacının da aralarında bulunduğu bir kesim ise bu konuya fantastik bir mit olarak değil, insanoğlunun hayvanlar aleminden nasıl çıktığının anlaşılabilmesine yardımcı olacak bir anahtar olabileceği düşüncesiyle yaklaşıyorlar.

64 yaşında emekli bir öğretmen olan Dimitri Bayanov ise, 32 yıldır tüm boş vakitlerini bu sırrı çözmeye adanmış. Şöyle diyor Bayanov: “Bu konu benim için bir hobi değil artık. Sanırım yaşantımın temel ekseni haline geldi.”

Bugün Rusya’da on kişilik bir grup, kendi olanaklarıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarla, bu konuyu açıklığa çıkartmaya çalışıyorlar.

İgor Bourtsev on yıl önce Abhazya’da yaptığı kazılarda bulduğu kafatası kalıntıları hakkında antropologlar kendi aralarında görüş ayrılığına düşmüşler. “Khwit” olarak adlandırılan bir adama ait olan kafatasının sahibinin yarı evcil bir dişi Almastı ile bir insan babadan olma olduğu iddia ediliyor.

şıyorlar. Bu ülkede Kocaayak’a olan ilgi özellikle İngiliz Gazetesi Daily Mail’in sponsörlüğünü üstlendiği, Himalayalarda yapılan ünlü “Yeti” seferinden sonra oluşmuş. Bunda Sovyet medyasının o zamanki ilgili yaklaşımının payı da bulunuyor.

“İnsanlar magazinlere mektuplar

göndermeye başladılar ve Bilimler Akdemisi’ne ‘Bizde de, Kafkasya’da, Pamir Bölgesi’nde (Tacikistan) bu tür yaratıklar varken neden Britanya’dakilerle, Nepal’dekilerle ilgileniyorsunuz?’ diye sordular.” diyor Bayanov.

30 yıllık kar adamı avcısı arkadaşı Igor Bourtsev’le beraber

İngilizce bir kitap hazırlayan Bayanov, bu derlemesine "Rus Karadamı'nın Ayakizlerinde" adını vermiş. İki arkadaş bu kitabın 5000 adet satmasını bekliyorlar. Bu sayede, yaratığın donmuş Berring Boğazı yoluyla Amerika'ya göç ettiğini kanıtlayacak teorilerini geliştirme imkanı bulabilecekleri, uzun seferlerini finanse edebilecekler.

Kuzey Amerikan Kocaayağı gibi Rus Almasti'si de iki veya üç metre uzunluğunda, kızılımsı siyah veya kahverengi tüylerle kaplı bir yaratık olarak tasvir ediliyor. Kocaman, hızlı adımlarla, dik şekilde yürüyen Almasti'nin geniş omuzlarından sallanan uzun, kash kolları bulunuyor. İnsanı olduğu yere çivileyen kıpkızıl ışıltılı bakışlarına kaynaklık eden çıkık bir alna sahip. Ayrıca kendisinin Moskova'daki gece kulüplerinin badigardlarıyla karıştırılmasına yol açan ışıklar ve homurtular çıkartan kocaman çeneli bir ağzı var.

Bayanov, Sovyet Bilimler Akademisi'nce, tıpkı astroloji ve parapsikoloji ile uğraşanlar gibi "sahte-bilim" üretmekle suçlanmış ve geçtiğimiz 40 yıl boyunca akademisyenlerin görüşmekten kaçındığı bir adam olmuş. Bayanov'a göre "Hominoloji-İnsanimsı bilimi" olarak adlandırdığı kuramı ile ilişkili dallarda, antropoloji ve zoolojide araştırma yürüten bilim adamlarıyla ilişkileri hala "soğuk" Hem Bayanov'un hem de Bourtsev'in düşü, bu konuya olan tutkularının, bir gün gelip bilimin kabul edilmiş kuramlarına bir yenisinin daha eklenmesine vesile olması. Bourtsev daha şimdiden Hominoloji Enstitüsü'nün planlarını yapmış bile. Karadamlarının varlığının inkar edilemez bir gerçek olarak ortaya çıkacağı günleri öngörebildiğini belirtiyor.

Bunu başarabilmek ise, saatlere varan röportajları içeren arşive

Abhazyalı savaşçılar da savaş esnasında dağlarda kayadan kayaya atlayan dev gibi bir yaratık gördüklerini iddia ediyorlar

araştırmalarına ihtiyaç duyan, orman tabanlarında, dağ başlarında ayakizleri, kemik kalıntıları ve saç bulabilmek için geniş taramalar gerektiren özenli bir çalışma süreci istiyor. Ama "hominolojistler" çabalarının meyve vermeye başladığı iddiasındalar. 1992'de bulunan bir saç telinin bağımsız uzmanlarca yapılan analizi "Kafkas ve Ortaasya dağları ne insan, ne de insanımsı maymun olarak sınıflandırılmayacak bir primata evsahipliğini yaptığını ortaya koymuş.

Dahası Bourtsev'in on yıl önce Abhazya'da yaptığı kazılarda bulunduğu kafatası kalıntıları hakkında antropologlar kendi aralarında görüş ayrılığına düşmüşler. "Khwit" olarak adlandırılan bir adama ait olan kafatasının sahibinin yarı evcil bir dişi Almasti ile bir insan babadan olma olduğu iddia ediliyor. "Kafatası ilkel ve modern çehrelerin original bir kombinasyonunu sergiliyor." diyor, tanınmış antropolog M. Kolodieva 1987'deki çalışmasında. Ne yazık ki "Zana" adı verilen anne Almasti'nin tam olarak nereye gömüldüğü bilinmiyor.

Bourtsev, Rus karadamlarının araştırılmasının babası olan Boris Porshev'i anarak, hominolojinin tüm yeni ve ihtilafli araştırmalar gibi üç aşamadan geçmesi gerektiğini söylüyor. Ona göre hominoloji -"Bu imkansız bir şey!"- aşamasını geçmiş ve orta nokta olan -"Bu işin içinde bir iş var"- aşamasına gelmiş.

Peki ya üçüncü aşama?

"Bana göre on-onbeş yıllık bir zamanı var" diyor Bourtsev, sert çehresini buruşturan bir gülüşle. "İnsanlar diyecek ki, karadamları vardır. Bunu kim bilmez?"

Kaynak: "Moskow Times"

Çeviren: Anıt BABA

★★★★★★

ÖZDEN KUYUMCULUK

Ali KESKİN(CUREY) - Hakan TÜZÜN

**mesleki ahlak,
ciddiyet,
her gün yeni modeller bulabilme olanağı
bol çeşit
göz alıcı renkler**

ALEMDAĞ CADDESİ NO: 69 ÇARŞI - ÜMRANIYE

Tel: (0216) 443 47 17

Korkunun Anlamını Bilmeyen Halk:

ÇEÇENLER

Foto raflar: togi Dergisi 24 Eylül 1996

O nlar, çok eski zamanlardan beri Kafkasya'daki kalelerinde ve dağların tam kuzeyindeki ovalarda yaşadılar.

Onlar Büyük Katerina'ya (II. Katerina) karşı koydular, Gulag'ı ayakta tuttular ve şimdi tekrar yaşam veya Ölüm mücadelesine kilitlendiler, Çeçenleri boyun eğmez yapan işte budur.

Çeçenleri izlemek, 18 yy.da Londra'ya karşı koyan Kuzey İrlandalıları hatırlatıyor.

Çeçenler, romantik bir yaklaşımla, kendilerini uzaktaki merkezi imparatorluğa karşı her an savaşa ve kimlikleri uğruna ölmeye hazır, kendi yağıyla kavru-

lan dağlı insanlar olarak görürler.

Onlar, çok eski zamanlardan beri Kafkasya'daki kalelerinde ve dağların tam kuzeyindeki ovalarda yaşadılar. Bir milyondan az güçleriyle çoğu istilalara karşı esneklik göstermişlerdir, ancak anavatanlarının savunmasında yırtıcıdır.

Yazılı tarih öncesinden beri yaşadıkları bu topraklarda, 18 yy.da Rus imparatorluğunun kendilerini sömürge haline getirmeye başlamasına ve dillerinin tamamıyla komşularından farklı olmasına rağmen, asimilasyona karşı koymuşlardı.

Komşularının çoğu Müslüman olmasına karşın Çeçenler 18. yy'a

kadar putperest olarak kalmışlardır. Daha sonra kendine özgü ayinsel dansları olan Sufi hareketine katılarak İslamın özgün bir koluna adapte olmuşlardır. İslamı savunmanın aynı zamanda yeni düşmana, yani Hristiyan Rusya'ya karşı koymak olması fikri onlara güç vermiştir. Bugün bile çoğunlunun laik olduğu eski Sovyetler Birliği'nde, Çeçenler İslamiyete bağlılıklarıyla ayırt edilmektedirler. Fakat İran Şiilerinden farklı olarak kadınları peçeli değildir.

SADAKAT

Çeçenler İslamın savaşçı değerli görme düşüncesini çok ciddi olarak benimsemişler ve İslam inancı, Çeçen savaşçıların karşı konulamaz, bölünemez gibi görünen Rusya Birliği karşısındaki olağanüstü yiğitliğine katkıda bulunmuştu.

Kuzey İskoçlar gibi Çeçenler de öncelikle kendi klanlarına (tayp) bağlıdır. 1800'lerin başlarındaki savaflara şöyle bir bakıldığında pek çok Çeçen klanı kadınlar ve çocuklar da dahil olmak üzere, topraklarının Ruslar tarafından işgal edilmesinden ölene kadar savaşmayı tercih etmişlerdi.

Şu anda Pervomayskoye' deki durum aslında aynı filmin, 1994'ün sonlarında Çeçenistan'ın başkenti Grozni'yi utanç ve kanla zaptetme girişimi fiyaskosunun,

ikinci kez oynatılmasıdır.

Bu, Rusları sürekli bozguna uğratmış Çeçenlerin ellerindeki mücadele serisinde mevcut tek yenilgidir. Geçmişe, 1785'lere kadar, geriye bakıldığında Büyük Katerina'nın ordularından birinin Çeçenler tarafından imha edildiği görülür ve bu olay yıllarca, 1859'a kadar, Çar Aleksander'in generallerini, kahramanlaştırmış Çeçen lider Şamil'i ele geçirmekten alıkoyduğu bilinir.

1920 yılı başında Çeçenler, tanrısız komünizme karşı kutsal savaşın yeşil bayrağını yükseltmişlerdir. Liderlerinin hafızalarında kalan slogan ise "Tüm Bolşeviklere ölüm, öğrenci, mühendis aslında tüm soldan sağa yazanlara" idi. (Tabiki Kur'an sağdan sola doğru okunuyordu.)

Stalin isyanlar karşısında taviz verme eğiliminde değildi. Şubat 1944'te Kızılordu Günü'ne davet edilen Çeçenler dondurucu kışın ortasında alelacele vagonlara bindirildiler ve kendilerini Orta - Asya'ya doğru yola çıkmış buldular.

Tüm Çeçen halkı Sovyet karşıtı ilan edildi ve hepsine "halk düşmanı" damgası vuruldu. Binlercesi Gulag yolunda öldüler. Diğerleri ise kamplarda telef oldu. Aleksandr Soljenitsin diyor ki; Stalin'in toplama kamplarının müzminliğinden dolayı, Gulag'da sadece bir grup insan, Çeçenler korkunç düzeydeki baskı altında ezilmeyi reddetmişlerdir.

Kamplarda başlarına gelen en büyük felaket yakılmalarıydı. Fakat bu felaket sağ kalanlar arasındaki bağı daha da güçlendirdi ve Ruslara karşı duyulan köklü kini güçlendirdi.

Bu kin 1991'de Sovyetler Birliği dağılıncaya kadar gizli gizli bilendi. Sürgüne gönderilenlerden sağ kalanlar ve onların çocuklarından yıllar sonra anavatanlarına dönebilenler, bağımsızlıklarını ilan ettiler. Uzun süre Sovyet yönetiminde kalan Çeçen aileleri eski değerlerini korudular ve savaş geleneklerini, bir gün gelmesini bekledikleri bağımsızlık günü için çocuklarına aktardılar.

Çeçenler, bir Çeçen için ulaşılmaması zor bir makam sayılan Rusya Hava Kuvvetleri'nde generallığe kadar yükselmiş bir sürgün çocuğu olan Cahar Dudayev yönetiminde kendi yollarına gitmeye karar verdiler. Bununla birlikte yabancılara karşı birlik olmalarına rağmen, klanlar arasındaki rekabet içeride bölünmelerine neden oldu...

MAFYA

Gerçekten Çeçen mafyası Rusya'daki derin ve evrensel ahlakın bir belirtisidir. Şu anda devam eden savaşın büyük skandallarından biri generaller ve Rus askerlerinin kurşun sıktıkları Çeçenlere silah ve teçhizat satma istekleridir. Boris Yeltsin hükümetinin ellerinin temiz olduğu söylenemez.

Çeçenler, uzun tarihleri boyunca içe kapalı ve geri planda kalmışlardır, fakat basın tarihimize göre onlar bağımsızlık mücadeleleri ile dünya sahnesinde yer almak için birbirlerine güvenmişlerdir.

Sovyetler Birliği süper güç iken onların milliyetçilik istekleri umutsuzluk, donkişotluk olarak görüldü. Şimdi onların rehine alma veya korsanlık girişimleri, dünyanın yakın geçmiş tarihini

den kötü dersler aldıklarını gösteriyor. Gelecekte devlet olarak kabul edilmeye yakın olanlar, insan hakları için kampanyalar düzenleyenler barışçıl insanlar değil, geçmişin teröristleridir.

SATAŞMA

Eğer Yeltsin Rus tarihini bilseydi Çeçenlerle asla sataşmazdı. Fakat Kafkas Dağları'nın kuzeyinde yer alan bu küçük ülke Wales'in yarı büyüklüğünde olmasına rağmen, Çeçenistan'ın kontrolü onun için çok önemliydi.

Avrupa ve Asya'nın kesiştiği noktada bulunan Çeçenistan, petrolü Hazar Denizi'nden geçirip boru hatlarıyla Batı'ya taşıyarak karşılığında iyi para alacağını düşünen Kremlin için bir darboğazdı.

Yeltsin'in Çeçenler'i sıkıştırmasının başka bir nedeni daha vardı. Bu da 5 yıl önce Sovyetler Birliği'nin dağıldığını gören birçok halkın bağımsızlık talebinde bulunmasıydı. Eğer Çeçenistan ayrılımda başarılı olursa Rusya'nın da parçalanacağından korkuyordu.

Rus olmayan ve Rusya tarafından yönetilen halklara, özgürlüğün bedelinin çok yüksek olduğu ve kanla ödendiğine dair bir ders verilmeye çalışılıyor.

Daily Mail 2 Ocak 1996

Çeviren: Ergün Özgür

Son Dakika Haberleri

ÖNEMLİ KONUKLARIMIZ VARDI

Yuri Kalmukov, Yeltsin'in Çeçenistan'ı işgaline karşı gelerek adından sıkça sözettiren ve Kafkasyalıların olduğu kadar Rusya Federasyonu vatandaşlarının da çok sevdiği bir hukukçu, eski bir parlamenter.

Dünya Çerkes Birliği başkanı Yuri Kalmukov ve Dünya Abhaz-Abaza Kongresi Başkanı Prof. Taras Şamba, Kafkas Vakfı tarafından düzenlenen Kafkasya konulu sempozyuma katılmak üzere İstanbul'a geldiler. Sempozyum çalışmalarından sonra Kalmukov ve Şamba İstanbul ve Adapazarı'nda Kafkas kökenli hemşehrilerine konuk olup onlarla hasret giderdiler.

Şamba ve Kalmukov, hem Adapazarı'nda hem de İstanbul'da yaptıkları konuşmalarda Kuzey Kafkasya'nın jeo-politik önemine değinerek, Türkiye'nin Kafkasya politikasında biraz daha aktif olmasını istediler, ayrıca Türkiye'nin inşaat sektöründe dünyanın sayılı ülkeleri arasına girmeye aday olduğunu belirterek yakılıp yıkılan Abhazya'nın ve Çeçenistan'ın imarında, ayrıca diğer kardeş cumhuriyetlerin yeniden yapılanmasında, bu yönüyle önemli işler başarabileceğini söylediler.

Kafkas kökenli insanların büyük bir çoğunluğunun Türkiye'de yaşadığına da dikkat çeken konuklar bu durumun Türkiye-Kafkasya yakınlaşmasında anahtar olabileceğini de vurguladılar.

RUSYA PARLAMENTOSU'NDA ABHAZYA GÖRÜ ÜLDÜ

Abhazya'nın yeni dışişleri bakanı Konstantin Ozgan ve Gürcistan'ın bir dışişleri temsilcisi Rusya Parlamentosu'nda birer konuşma yaparak Abhazya'daki ve Abhaz-Gürcü ilişkilerindeki son durumları anlattılar.

Bilindiği gibi Rusya, Abhazların Çeçenlere askeri destek verdiği gerekçesiyle uzun bir zamandır Abhazya'ya abluka uyguluyor. Bu abluka Rus ve Çeçen taraflarının anlaşıp savaşı durdurmasına rağmen hala sürüyor.

EDVARD BRUNER'DEN SEÇİME DESTEK

İrleşmiş Milletler görevlisi Edvard Bruner, Ekim ayı başında Abhazya'yı ziyaret ederek Cumhurbaşkanı Viladislav Ardznba ile görüştü. Bu görüşme sonrasında Bruner Ardznba'ya, süresi gelen seçimleri yapmalarına hiç bir gücün engel olamayacağını söyledi.

Bu gelişme üzerine Gürcistan, Bruner'in bu açıklamasını Birleşmiş Milletler nezdinde protesto etti.

ABHAZYA'DA SEÇİM HEYECANI

Süresi dolan cumhurbaşkanının ve parlamentonun yenilenmesi için harekete geçen Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu'nun 23. Kasım 1996 tarihinde seçim kararı alması Abhazya'yı seçim atmosferine sokarken, Gürcistan tarafında da paniğe neden oldu.

Gürcistan Hükümeti, Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu'nun aldığı bu kararı Agık ve Birleşmiş Milletler nezdinde protesto edip, seçimlerin yapılması halinde savaşın tekrar başlayacağı tehdidinde bulundu.

Abhazya'daki son durumu görüşmek üzere toplanan Gürcistan Parlamentosu, Abhazya'dan çok Rus-Gürcü ilişkilerini tartıştı. Gürcistan Parlamentosu, Rusya'nın Abhazya'yı Gürcistan'a ilhak etmeye zorlamaması durumunda, Gürcistan'daki Rus üslerinin çalışmasına izin vermeyebileceklerini belirtti.

Ayrıca Abhazya-Gürcistan sınırında görev yapan BM Barış Gücü'nün de çekilmesini isteyen Gürcistan tarafı, Rusya'nın Abhazya ile olan bütün ilişkilerini kesip kesin tavrını ve taraf olduğu kesimi belirlemesini de istediler. Bu mesaj üzerine Rusya Dışişleri Bakanlığı bir açıklama cevabi bir açıklama yaptı.

KAFKASYA DEĞERLİ BİR KÜLTÜR ADAMINI KAYBETTİ

Abhazya'nın dünyaca ünlü Kafkas Halk Dansları Topluluğu Şaratın'ın kurucusu Edik Bebiya yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak 10.10.1996 tarihinde ebediyete göçtü.

Bu yıl 25. kuruluş yılı kutlanan ve 5 kıtada 60'dan fazla ülkede yüzlerce gösteri yapan Şaratın'ın kurucusu, yöneticisi, hatta babası olan Bebiya ve grubu Türkiye'de de tanınıyordu.

Bu yıl Samsun Uluslararası Festivali'ne de katılan ve tüm yarışma dallarında birincilik alan, sonra da İnegöl ve İstanbul'da binlerce seyirci karşısında muhteşem gösteriler yapan Şaratın artık yetim. Değerli halkbilimci Edik Bebiya, Moskova'da yoğun bakımda olduğu için bu yılki gösterilerde grubuyla birlikte Türkiye'ye gelememiş ve oyuncular Türkiye'deki bütün gösterilerini çok sevdikleri hocalarına adanmışlardı.

Tüm Kafkasyalılara başsağlığı diliyoruz.

ADİGEY CUMHURİYETİ - ABHAZYA KARDEŞLİĞİ

Adigey Cumhuriyeti 05.10.1996 tarihinde Abhazya Cumhuriyeti ile bir dostluk ve işbirliği antlaşması imzaladı.

Adigey Cumhuriyeti, abluka altındaki Abhazya Cumhuriyeti ile anlaşma imzalayarak ikili ilişkiler kuran dördüncü Rusya Federasyonu ülkesi oldu. Daha önceleri de Tataristan, Başkurdistan ve Kabardey - Balkarya Cumhuriyetleri Abhazya ile anlaşma imzalamışlar ve özellikle de Tataristan'ın bu davranışı, Rusya ve Gürcistan tarafından tepkilendirilmişti.

NART YAYINCILIK VE ALAŞARA DERGİSİ'NİN MUTLU GÜNÜ

Yanınevimiz ortaklarından ve *Alaşara* Dergisi yayın yönetmeni Ünal Cuğ ile *Alaşara* Dergisi'nin Abhazya temsilcisi Yeşim İlkuçar (Atrışpha) Taraba'daki Vilayet Tesislerinde yapılan bir törenle dünyaveine girdiler.

Nikah törenine katılan davetliler, kokteyl sonunda hoş bir sürprizle karşılaştı. Şimdiye kadar yapılmamış olan bir uygulamayı birazda tereddütle uygulayan çift sonuçtan davetliler kadar memnun kaldılar. Kokteyl sonunda davetlilere nikah şekeri yerine **nart yayıncılık**'ın kitaplarından oluşan bir dizi kitap hediye eden çift davranışlarının kendilerinden sonraki tüm çiftlere örnek olmasını dilediler.

EVLENDİLER

Düzceli işadamlarımızdan Muammer Ersoy (Suktar) 8 Eylül 1996 tarihinde Adapazarı Kepekli köyünden Amic-pha Sevda Er-can ile Düzce Durmazlar Düğün Salonu'nda yapılan bir törenle evlendiler. Çok kalabalık bir hemşeri topluluğunun hazır bulunduğu bu görkemli düğünde toplumsal olaylara duyarlılığı ile tanıdığımız Muammer Ersoy'un hemşerilerimiz tarafından yalnız bırakılmaması gurur vericiydi. Yeni evlilere bir ömür boyu mutluluklar diliyoruz.

ABHAZYA'DAN BİR GELİN DAHA **nart yayıncılık** tarafından basılan *Çerkes Fıkraları* adlı kitabın yazarı ve dernek çalışmaları ile tanıdığımız değerli arkadaşımız Sami Korkut(Guğaj) Abhazya'da yapılan ilk güzellik yarışmasında birinci seçilen Gunda Ankuab ile 28 Eylül 1996 tarihinde yapılan bir Çerkes düğünü ile hayatını birleştirdi.

Ketenciler Köyü Kafkas Kültür Tesislerinde yapılan düğün töreni yağın yağmura rağmen yine de büyük ilgi gördü. Guğaj Sami ile Ankuab-pha Gunda'ya mutluluklar dileriz.

Artık haftanın yedi günü hizmetinizdeyiz

**Düğün, Nişan, Sünnet ve her türlü
toplantılarınız için derneğimiz
lokalini 22.11.1996 tarihinden
itibaren kullanımınıza sunuyoruz.**

Derneđimiz yönetim kurulu, dernek lokalini haftanın yedi günü gündüzleri ve ayrıca da Cumartesi akşamları siz sayın hemşerilerimizin hizmetine sunma kararı almıştır. Bu çerçevede gündüzleri sabah 09.00 - akşam 18.00 saatleri arasında lokalimiz açık tutulacaktır.

Ayrıca derneğimiz bünyesinde çocuklara ve büyüklere yönelik Kafkas Halk Dansları, müzik tiyatro vb. kültür ve sanat çalışmaları yapılacaktır. Katılmak isteyenlerin zaman kaybetmeden derneğimize bizzat başvurmaları ya da (0216) 342 94 64 nolu dernek telefonunu aramaları rica olunur.

**KAFKAS
ABHAZYA KÜLTÜR DERNEğİ
Yönetim Kurulu**

SIEMENS

ERKABLO

DEMİRER KABLO

Surtel
SURTEL
KABLOLARI

ŞİTAY

KABLOLAR

N Tipi Kablolar
F Tipi Kablolar
Y Tipi Kablolar
Telefon Kabloları
Özel Kablolar

0.6/1	kV PVC ve XLPEizoleli kablolar
3.5/6	kV PVC ve XLPE izoleli kablolar
5.8/10	kV PVC ve XLPE izoleli kablolar
8.7/15	kV PVC ve XLPE izoleli kablolar
20.3/35	kV XLPE izoleli Kablolar Lastik Yalıtkanlı Kablolar.

ŞİTAY
ELEKTRİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Büyük Hendek Caddesi
Kule İş Merkezi
No.: 29/11-12-13
Karaköy - İstanbul
Tel.: (0212) 293 18 01 (4 Hat)
Fax: (0212) 252 29 97